

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Ukosta, kummituksesta ja vähän kissoistakin - Tarinasäveltäen lapsen maailma tutummaksi päiväkodin aikuisille

Nummi, Vilma
Sinkko, Emmi

2012 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Ukosta, kummituksesta ja vähän kissoistakin - Ta-
rinasäveltäen lapsen maailma tutummaksi päiväkodin aikuiselle

Vilma Nummi, Emmi Sinkko
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2012

Vilma Nummi, Emmi Sinkko

Ukosta, kummituksesta ja vähän kissoistakin - Tarinasäveltäen lapsen maailma tutummaksi päiväkodin aikuiselle

Vuosi 2012 Sivumäärä 87

Opinnäytetyömme tavoitteena oli tarkastella, miten tarinasäveltäminen soveltuu musiikkikasvatuksen menetelmäksi päiväkotimpivaarassa. Lisäksi tavoitteinamme oli: tarinasäveltäminen jää elämään päiväkotimpivaaraan, oma kehittymisemme tarinasävellyttäjinä sekä tuoda esille lasten mielipiteitä tarinasäveltämisestä. Saimme tutkimusluvan Helsingin kaupungilta ja toteutimme opinnäytetyömme syksyllä 2012, osana Luotain-hanketta. Tarinasäveltämisen kehittäjä Hanna Hakomäki toimi työnohjaajanamme koko opinnäytetyöprosessin ajan. Ohjasimme yhdeksän tarinasäveltämistuokiota, järjestimme kenraaliharjoitukset ja konsertin sekä työntekijöiden perehdytystuokion. Tarinasäveltämistuokioihin osallistui kolme lasta esikoulu-ryhmästä. Perehdytystuokioon osallistui neljä työntekijää eri ryhmistä, lisäksi Hakomäki oli mukana asiantuntijan ja tarkkailijan roolissa.

Keräsimme teoriaosuuttamme varten tietoa lapsilähtöisyydestä, musiikkikasvatuksesta, tarinasäveltämisestä, kuvionuoteista sekä musiikin vaikutuksesta lapseen käyttäen monipuolisesti kirjoja, Internetiä ja lehtiä. Hakomäen kanssa käydyistä tapaamisista saimme paljon uutta ajankohtaista ja hyödyllistä tietoa tarinasäveltämisestä. Perehdytystuokiossa käytimme SWOT -analyysia, jonka avulla selvitimme työntekijöiden mielipiteitä tarinasäveltämisestä sekä sen sovellettavuudesta päiväkodissa. Työntekijät löysivät menetelmästä monia hyviä puolia. Haasteena koettiin muun muassa resurssipula sekä tarinasävellysten ylös- ja puhtaaksikirjoittaminen. Työntekijät uskoivat, että aikovat ottaa tarinasäveltämisen yhdeksi Impivaaran musiikkikasvatuksen menetelmäksi.

Tarinasäveltäminen on lapsilähtöinen menetelmä. Se syntyi Espoossa vuosina 1999-2001, kun aikuinen herkistyi aidosti kuuntelemaan lasta. Jotta toimintaa voidaan sanoa tarinasäveltämiseksi, tulee tarinasäveltämisen neljän periaatteen toteutua. Menetelmän lapsilähtöisyys korostuu siten, että aikuinen ei ohjaa lasta, vaan lapsi saa itse päättää millaisen teoksen tekee. Aikuinen, tarinasävellyttäjä, on kuuntelijan ja muistiinmerkitsijän roolissa. Muistiinmerkittämisen apuvälineenä käytetään Kaarlo Uusitalon kehittämiä kuvionuotteja, jotka ovat lapsille tuttuja muotoja ja värejä, kuten punainen ympyrä ja sininen neliö.

Opinnäytetyömme ydin ovat tarinasäveltämistuokiot, jotka onnistuivat suunnitelmien mukaisesti. Kolmen kerran aikana jokainen lapsi teki kolme tarinasävellystä, jokainen omalla tyyllillään. Oli hienoa saada kuulla erilaisia tarinoita. Näin me pääsimme lähemmäksi tarinasävellystuokioihin osallistuneiden Kallen, Liisan ja Maijan maailmaa. Opinnäytetyömme on onnistunut, sillä kaikki tavoitteemme toteutuivat.

Asiasanat: tarinasäveltäminen, kuvionuotit, lapsilähtöisyys, musiikkikasvatus, päiväkotimpivat, lapset

Vilma Nummi, Emmi Sinkko

About the hubby, the ghost and also a little about the cats - child's world more familiar to the kindergarten's adult by storycomposing

Year	2012	Pages	87
------	------	-------	----

The aim of our thesis was to examine how storycomposing fits in kindergarten Impivaara as the method of musical education. Our aims were also: storycomposing will stay in kindergarten Impivaara, our own development as co-storycomposers and adducing children's opinions about storycomposing. We got the research permit from the City of Helsinki and implemented our thesis in autumn 2012, as part of the Luotain-project. The developer of storycomposing Hanna Hakomäki was our work counselor through the whole thesis process. We led nine storycomposing sessions, we arranged final rehearsals, a concert and an orientation session for the staff. Three children from the preschool group attended the storycomposing sessions. Four employers from different groups attended to the orientation session for the staff. Hakomäki also attended as specialist and observer.

We gathered information about child-orientation, musical education, storycomposing, Figurenotes and music's effects on child for our theory part using a variety of books, Internet and magazines. We got a lot of current and useful information about storycomposing from the meetings with Hakomäki. Children told us what they think about storycomposing in the sessions that we led. In the orientation session we used SWOT-analysis to find out what the employers thought about storycomposing in general, and how could storycomposing be used in kindergarten. The employers found many good sides from the method. Lack of resources and writing down and writing clean the storycompositions were seen as challenges. The employers believed that they will use storycomposing as one of Impivaara's musical education's methods.

Storycomposing is a child-oriented method. It was found in 1999-2001 when adult truly became more sensitive to listening to a child. In order to call the action storycomposing must storycomposing's four principles come true. The child-orientation of the method gets accentuated when the adult does not lead the child, but the child him-/herself can decide what kind of storycomposition he/she wants to do. The adult, the co-storycomposer, is in the role of listener and down-writer. Kaarlo Uusitalo's Figurenotes are used as a tool to write down notes, which are in shapes and colors familiar to children, such as red circles and blue squares.

The heart of our thesis are the storycomposing sessions which succeeded as they were planned. Within three times each child made three storycompositions, with his/her own style. It was wonderful to get to listen to different stories. By that we got closer to the worlds of Kalle, Liisa and Maija who attended the storycomposing sessions. Our thesis is successful because all of our aims actualized.

Keywords: storycomposing, Figurenotes, child-orientation, musical education, kindergarten, children

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Opinnäytetyön tavoitteet ja arviointimenetelmät	9
3	Opiskelijoiden odotukset tarinasäveltämiseen liittyen	12
4	Tutustuminen päiväkotimpivaaraan ja tarinasäveltämistuokioihin osallistuviin lapsiin	13
5	Musiikki ja lapsi	15
5.1	Lapsen musiikillinen kehittyminen ja oppiminen	15
5.2	Musiikin mahdollisuudet lapselle	16
6	Musiikki varhaiskasvatuksessa	18
6.1	Musiikki osana varhaiskasvatuksen esteettistä orientaatiota	19
6.2	Päiväkodin musiikkikasvattajan rooli	19
7	Tarinasäveltäminen	20
7.1	Mitä tarinasäveltäminen on?	20
7.2	Kuvionuotit tarinasäveltämisen tukena	21
7.3	Lapsen ehdoilla - tarinasäveltämisen periaatteet ja rakenne.....	22
7.4	Tarinasäveltämisen vaikutus lapseen - hyväksynnän kautta luovuus esiin	25
7.5	Miten tarinasäveltämistä voidaan hyödyntää?	26
7.6	Sadutus tarinasäveltämisen taustalla.....	27
8	Lapsilähtöisyys varhaiskasvatuksessa ja tarinasäveltämisessä.....	28
8.1	Varhaiskasvatuksen kasvatuseräajattelun muutos	29
8.2	Lapsilähtöisyyden toteutuminen varhaiskasvatuksessa.....	29
8.3	Tarinasäveltäminen perustuu lapsilähtöisyyteen	30
9	Opinnäytetyön toteutuksen suunnittelu	31
9.1	Tarinasäveltämistuokiot	32
9.2	Loppuhuipennus - yhteiskonsertti	34
9.3	Henkilöstön perehdyttäminen	34
10	Lasten mielikuvitus valloilleen tarinasäveltämisen avulla - toimintakertojen toteutus	35
10.1	Kummitus	36
10.2	Ukko käveli metsässä	37
10.3	Taika ja Nuotti on minun lempinääpureita	39
10.4	Se on minun lempikissa	40
10.5	Ukko menee kotiin	42
10.6	Kummituksesta joka käveli lamppujen valossa kadulla	44
10.7	Minun perhe on ihana.....	45
10.8	Kissa käveli metsässä	47
10.9	Tarina	49
10.10	Pikkusäveltäjien erilaiset tyyli - tarinasäveltämistuokioiden yhteenveto	51
10.11	Kenraaliharjoitukset ja konsertti.....	53

10.12 Perehdytystuokio	54
11 Opinnäytetyöprosessin eettisyys	58
12 Tavoitteet todeksi ilon ja innostuksen kautta	59
13 Pohdinta	62
Lähteet	68
Taulukot	71
Liitteet	72

1 Johdanto

Teimme opinnäytetyömme tarinasäveltämiseen liittyen. Ajatuksenamme oli tarkastella, miten tarinasäveltäminen soveltuu osaksi päiväkotia Impivaaran musiikkikasvatusta. Lisäksi tavoitteenamme oli: tarinasäveltäminen jää elämään päiväkotia Impivaaraan, oma kehittymisemme tarinasävellyttäjinä sekä tuoda esille lasten mielipiteitä tarinasäveltämisestä.

Valitsimme tarinasäveltämisen opinnäytetyömme aiheeksi, sillä menetelmän lapsilähtöisyys kiinnosti meitä. Mielestämme tarinasäveltäminen on oiva keino huomioida lasta yksilöllisesti ja antaa hänelle elämyksiä sekä mahdollisuuksia onnistumisen tunteille. Tarinasäveltäminen tuo lapsille uuden tavan ilmaista itseään; se auttaa lasta ottamaan esille omat tunteensa ja ajatuksensa musiikin avulla. Tarinasäveltämistuokioihin osallistui päiväkotia Impivaaran Nallet-ryhmästä kolme esikouluikäistä lasta, joille kullekin ohjasimme kolme tuokiota. Esikouluryhmän opettajat olivat valinneet tuokioihimme osallistuvat lapset. Konsultoimme koko opinnäytetyöprosessimme ajan tarinasäveltämisen kehittäjää, musiikkiterapeutti Hanna Hakomäkeä, joka toimi työnohjaajanamme.

Tarinasäveltämisessä on neljä periaatetta, joiden tulee aina toteutua, jotta toimintaa voidaan sanoa tarinasäveltämiseksi: tarinasäveltäminen on vapaata musiikki-ilmaisua, tarinasäveltäminen on vastavuoroista vuorovaikutusta, tarinasäveltämisessä syntyy muistiinmerkitty teos, tarinasävellykset esitetään konsertissa. Tarinasäveltäessään lapsi saa itse tuottaa luovasti juuri sellaisen tarinasävellyksen kuin itse haluaa. Aikuinen toimii tarinasävellyttäjänä: kuuntelijana, ohjaajana ja muistiinmerkitsijänä. Lapsi on toiminnan keskiössä, eikä aikuinen saa ohjata häntä juuri ollenkaan, vaan hän toimii toiminnan tukena. (Hakomäki 2007: 27-29; Hakomäki 7.9.2012.) Tarinasäveltämisessä käytetään usein Kaarlo Uusitalon kehittämää nuotinkirjoitusmenetelmää, kuvionuotteja. Kuvionuotit perustuvat lapselle tuttuihin muotoihin ja väreihin, kuten punainen ympyrä tai vihreä neliö. Merkit kiinnitetään pianon koskettiin, näin nuotit tulevat lapselle näkyviksi, ja tarinasäveltäminen mahdollistuu. (Resonaari, kuvionuottimenetelmä 2012.)

Opinnäytetyömme liittyy Luotain -hankkeeseen. Luotain -hanke pyrkii lisäämään ihmisten hyvinvointia taiteen keinoin (Opinnäytetyö hankkeet, syyskuu 2012) Näin ollen se soveltuu hyvin aihepiiriimme ja tavoitteisiimme. Toivomme, että opinnäytetyömme tuo tarinasäveltämistä tutummaksi ja käytetyimmäksi yhteistyökumppanimme, päiväkotia Impivaaran kokemusten kautta. Tarinasäveltämistuokioiden lisäksi pidimme Impivaaran henkilökunnalle perehdytystuokion Tarinasäveltämisestä, jotta meidän projektimme päätyttyä tarinasäveltämistuokiot jatkuisivat Impivaarassa.

Teoriaosuudessa käsittelemme tarkemmin Tarinasäveltämistä, kuvionuotteja, lapsilähtöisyyttä sekä mitä kaikkea musiikki mahdollistaa lapselle. Työmme käytännöllisessä osuudessa kerromme kaikista yhdeksästä toteuttamastamme tarinasäveltämistuokiosta yksityiskohtaisesti. Tarinasäveltämisen mahdollisuuksia tuomme esille tarkemmin pohdinnassa omien ajatustemme ja kokemustemme pohjalta.

2 Opinnäytetyön tavoitteet ja arviointimenetelmät

Asetimme opinnäytetyöllemme seuraavat tavoitteet:

- 1) tarkastelemme, miten tarinasäveltäminen soveltuu yhdeksi päiväkoti Impivaaran musiikkikasvatuksen menetelmäksi
- 2) haluamme, että tarinasäveltäminen jää menetelmänä elämään päiväkoti Impivaaraan
- 3) haluamme kehittyä tarinasävellyttäjinä
- 4) tuomme esille lasten mielipiteitä tarinasäveltämisestä

Opinnäytetyömme päätavoitteena oli tarkastella, miten tarinasäveltäminen soveltuu yhdeksi päiväkoti Impivaaran musiikkikasvatuksen menetelmäksi. Tarinasäveltäminen sopii ominaisuuksiensa puolesta erittäin hyvin käytettäväksi esimerkiksi juuri päiväkodeissa: se on menetelmänä lapsilähtöinen, sen kautta lapsi saa tärkeitä onnistumisen kokemuksia ja se tukee lapsen hyvinvointia sekä havainnointikyvyn ja luovuuden kehittymistä. (Hakomäki 2007: 16,45; Hakomäki 5.10.2012). Halusimme tutustua tähän menetelmään tarkastelemalla sen toimivuutta päiväkodissa. Tätä arvioimme tarkastelemalla tarinasäveltämistuokioiden onnistumista sen neljän periaatteen mukaisesti. Nämä neljä periaatetta ovat: tarinasäveltäminen on vapaata musiikki-ilmaisua, tarinasäveltäminen on vastavuroista vuorovaikutusta, tarinasäveltämisessä syntyy muistiin merkitty teos, tarinasävellykset esitetään konsertissa tekijälle tärkeille ja toiminnan kannalta merkityksellisille henkilöille (Hakomäki 2007: 27-29). Pyrimme arvioinnissa asettumaan päiväkodin työntekijöiden rooliin pohtimalla mahdollisia hyöty- ja ongelmakohtia tarinasäveltämisen hyödyntämisen kannalta, kuten esimerkiksi: lapsen yksilöllinen kohtaaminen sekä tarinasäveltämistuokioiden toimivuus päiväkodin arjessa.

Päätavoitteeseemme liittyen halusimme, että tarinasäveltäminen jää menetelmänä elämään päiväkoti Impivaaraan. Pidimme perehdyttämistuokion tarinasäveltämisestä kiinnostuneille työntekijöille ja kartoitimme, miten he kokevat tarinasäveltämisen musiikkikasvatuksen menetelmänä. Tässä hyödynsimme SWOT -analyysia. Lyhenne SWOT tulee englanninkielien sanoista strengths, weaknesses, opportunities ja threats eli vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet sekä uhat. (Opetushallitus, SWOT-analyysi). Pyrimme toteuttamaan perehdyttämistuokion siten, että kaikki siihen osallistuvat henkilöt saisivat riittävästi tarinasäveltämisen ideoita ja näin voivat soveltaa menetelmää jatkossa työssään.

Tavoitteenamme oli myös kehittyä tarinasävellyttäjinä. Tätä tavoitetta arvioimme hyödyntämällä videotointia. Videolta tarkastelimme omaa toimintaamme ohjaajina sekä tarinasäveltämistuokioiden vaihteita. Ennen kuin katsoimme tuokioita videolta, kävimme tapahtumat läpi suullisesti keskittyen onnistumisiin ja mahdollisiin kehittämisen kohteisiin. Annoimme muutenkin koko prosessin aikana tukea ja palautetta toisillemme.

Dokumentointia, kuten videointia, käytetään varhaiskasvatuksessa erityisesti sen esteettisten orientaatioiden alueilla, kuten esimerkiksi musiikkikasvatuksessa, kuvamaataidon opetuksessa tai draamassa. Lasten toimiessa näiden taiteenmuotojen parissa, ei toiminnasta välttämättä jää mitään näkyvää tai toistettavaa teosta. Dokumentointi perustuu siihen, että prosessia voidaan myöhemmin havainnoida ja teoksista tulee näkyviä. On tärkeää, että lasten luovaa toimintaa voidaan tarkastella jälkikäteen keskittymällä erityisesti merkityksellisimpiin hetkiin ja oppimiskokemuksiin. Juuri esimerkiksi videota tarkastelemalla voidaan havaita luovan prosessin koko kaari: mitä tehtiin, mitä opittiin ja mitä mahdollisia ongelmia ilmaantui. Dokumentoinnin avulla kasvattaja voi palauttaa mieleensä tärkeitä oivalluksia, mutta tarkastella myös omaa toimintaansa: mitä kehitettävää ja hyvää siinä on. Lisäksi kasvattaja voi havainnoida jokaiselle lapselle ominaisimpia tapoja toimia ja oppia; dokumentointi palvelee siis kasvattajan pyrkimyksiä ammatilliseen kehittymiseen. (Rintakorpi 2009: 84-86.)

Itse valitsimme videoinnin dokumentoinnin välineeksi, sillä koimme sen olevan paras mahdollinen juuri tarinasäveltämistuokioita ajatellen: olemme kokemattomia tarinasävellyttäjiä, joten videoinnin avulla pystyimme parhaiten havainnoimaan mahdollisia kehittämisen kohteita sekä arvioimaan toimintaamme. Lisäksi Hanna Hakomäki mainitsee videoinnin hyödyntämisen teoksessaan: Hakomäki kertoo, että videolta voi jälkikäteen tarkistaa esimerkiksi joidenkin teosten sävelet, mikä voi olla suuri apu etenkin tarinasäveltämisen tekemisen alkuvaiheessa (2007: 34). Käytimme tuokioissa myös kuvionuotteja, jotka ovat myös yksi dokumentoinnin väline. Liimasimme päiväkodin pianoon kuvionuottitarrat, joita käyttäen lapset tarinasävelsivät teoksensa, ja me kirjasimme teokset ylös sekä puhtaaksi.

Jotta pystyimme arvioimaan omaa kehitystämme tarinasävellyttäjinä, asetimme kolme havainnollistavaa arviointikysymystä, jotka esitimme itsellemme heti tarinasäveltämistuokioiden päätyttyä. Kysymysten kautta arvioimme muun muassa lapsilähtöisyyden toteutumista omassa työssämme sekä tarinasäveltämisen neljän periaatteen toteutumista. Videolta myöhemmin havainnoimamme kuvamateriaali tuki kysymysten herättämää arviointiamme.

Kysymykset: - Mitkä ovat päällimmäiset ajatuksemme ja tunteemme?

- Mitä hyvää tuokiossa oli?

- Mitä kehitettävää löytyy seuraavaa tuokiota varten?

Se, kumpi meistä toimi tuokion aikana havainnoitsijana ja kuvaajana, antoi edellä esitettyjen kysymysten jälkeen palautetta tarinasävellyttäjälle. Havainnoitsija oli tarvittaessa tuokion aikana kirjoittanut itselleen muistiinpanoja, joiden pohjalta arviointikeskustelua voitiin syventää.

Konsultoimme Hanna Hakomäkeä koko prosessin ajan. Halusimme hyödyntää hänen kokemustaan tarinasäveltämisen käyttämisestä päiväkotimaailmassa ja pyysimme häneltä palautetta

omasta toiminnastamme. Kävimme Hakomäen kanssa läpi tarinasäveltämistuokioita omaan raportointiimme pohjautuen. Sovimme 7.9.2012 tapaamisessamme Hakomäen kanssa, että hän toimii ikään kuin työnohjaajanamme prosessin aikana. Hakomäeltä saadun palautteen pohjalta muokkasimme toimintaamme paremmaksi.

Tärkeänä tavoitteenamme oli myös tuoda esille lasten mielipiteitä tarinasäveltämisestä. Opinnäytetyöprosessin aikana havainnoimme ja haastattelimme tarinasäveltämistuokioihin osallistuvia lapsia, ja saimme tärkeää tietoa siitä, miten lapset kokevat tarinasäveltämisen, ja voisimmeko omalta osaltamme edistää tarinasäveltämistuokioiden sujuvuutta. Lasten mielipiteiden esille tuominen oli myös tärkeää pohdittaessa, sitä miten tarinasäveltäminen ylipääntään soveltuu päiväkotiin. Osoitimme lapselle arvostavamme hänen valmiita teoksiaan koamalla ne myöhemmin yhteen kansioon, jonka lapsi sai itselleen kotiin vietäväksi.

Lapsia haastateltaessa, ja yleensäkin kuunneltaessa, tulee haastateltavan oikeasti arvostaa lapsia sekä heidän kertomaansa ja nähdä heidät toimivina subjekteina; lapset eivät ole vain sivullisia objekteja, vaan arvokkaita toimijoita, ihmisiä niin kuin aikuiset (Kirmanen 1999: 197; Roberts 2008: 264). Alle kouluikäisen lapsen haastatteleminen voi olla haasteellista, sillä lapsi ei aikuisen tavoin osaa ajatella abstraktisti. Lapsi esimerkiksi mieltää ajankulun hyvin eri tavalla kuin aikuinen. Lapsen on erityisen vaikeaa muistella mennyttä - lapsi elää tässä ja nyt. Lapsi ei välttämättä osaa myöskään kuvailla asioita yhtä taidokkaasti kuin aikuinen. Haastattelijan on kuitenkin vältettävä johdattelevia kysymyksiä, joihin lapsi voi vastata vain ”kyllä” tai ”ei” miellyttääkseen aikuista. (Kirmanen 1999: 199-200; Scott 2008: 95-96.)

Hakomäki ohjasi meitä (21.9.2012) tapaamisessamme esittämään tarinasäveltämistuokioihin osallistuville lapsille avoimen kysymyksen: ”Mitä mieltä olet tästä kaikesta?” heti tuokion päätteeksi. Koska tuokioihin osallistuvat lapset olivat jo melkein kouluikäisiä, uskoimme heidän osaavan kuvata juuri kokemaansa. Erilaiset tallenteet lasten toiminnasta auttavat lasta muistelemaan toimintaa myöhemmin sekä hahmottamaan myös omaa edistymistään (Heikka, Hujala, Turja, Fonsén 2011: 62). Tuokioihin osallistuneet lapset saivat aina tuokioiden aluksi nähdä edelliskertojensa puhtaaksikirjoitetut sävellykset, mikä varmasti auttoi heitä pohtimaan menneitä tuokioita sekä asennoitumaan myös tuleviin tuokioon.

Varhaiskasvatuksessa lasten havainnointia käytetään varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi. Sen avulla pyritään muun muassa havaitsemaan paremmin kehittämisen kohteita sekä tunnistamaan lasten yksilölliset tarpeet. Usein havainnoinnin avulla huomattavat kehittämisen kohteet asettavat kasvattajat pohtimaan omaa toimintaansa: heidän tulee arvioida sitä uudelleen ja mahdollisesti muokata sitä luopuen vanhoista, tutuista toimintamenetelmistä. Havainnointi vaatii kasvattajalta siis rohkeutta uskaltaa muuttua. Kasvattajat ovat havainnoinnin avulla herkistyneet kohtaamaan lapset yksilöinä ja olemaan oikeasti läsnä eri tilanteissa. On tärke-

ää, että päiväkodin toimintaa muokattaisiin havainnoinnin pohjalta lasten tarpeita vastaavaksi; lapset tulevat näkyviksi ja osallisiksi. (Heikka ym.: 2011: 57-65.) Opinnäytetyössämme käytimme osallistuvaa havainnointia. Osallistuvassa havainnoinnissa havainnointi on suoraa: havainnoitsija on läsnä kaikissa tilanteissa ja osallistuu niihin aktiivisesti tai seuraa sivummalta. Lisäksi havainnoitsija tekee haastatteluja ja muistiinpanoja sekä analysoi niitä. (Törrönen 1999: 221-223.) Toimimme opinnäytetyömme aikana aktiivisesti yhdessä lasten kanssa samalla sekä havainnoiden heitä että tilanteen kulkua.

Havainnoimme videolta heti tuokion jälkeen lapsen ilmeitä ja eleitä, erityisesti huomioimme lapsen puheenvuorot: kommentit, mielipiteet ja kysymykset. Videon tarkasteluun asetimme seuraavat arviointikysymykset:

- Miten lapsi lähti mukaan toimintaan?
- Ilmaantuiko tuokion aikana jokin lapsen keskittymistä häiritsevä seikka?
- Millainen oli vuorovaikutus lapsen ja tarinasävellyttäjän välillä?

Kokosimme kaikki tavoitteet sekä keinot niiden toteuttamiseksi tavoitetaulukkaan (Liite 2), jotta pystymme helposti kertaamaan ja pohtimaan niitä opinnäytetyöprosessimme aikana.

3 Opiskelijoiden odotukset tarinasäveltämiseen liittyen

Olimme molemmat erittäin innostuneita opinnäytetyön aiheesta, sillä halusimme molemmat tulevana lastentarhanopettajina käyttää menetelmää. Vilma on erikoistunut opinnoissaan luoviin toimintoihin, liikuntaan, tanssiin ja musiikkiin. Musiikinkurssilla hän tutustui tarinasäveltämiseen ja onkin ohjannut jo muutaman tarinasäveltämistuokion päiväkodissa. Vilman oman kokemuksen mukaan lapset nauttivat tarinasäveltämisestä, erityisesti siitä, että he saivat toimia ilman aikuisen liikaa ohjausta. Vilman kokemus tarinasäveltämisestä asetti hyvät lähtökohdat opinnäytetyömme toimintaosuudelle. Lähihoitajakoulutuksen aikana Vilma erikoistui lapsiin ja nuoriin, joten hänellä on hyvin tietoa varhaiskasvatuksesta.

Emmi on erikoistunut opinnoissaan lapsi- ja perhetyöhön. Hänellä on kattavasti teoriatietoa varhaiskasvatuksesta ja työharjoittelujensa kautta hän on saanut paljon lisätietoa lasten kanssa toimimisesta. Pidimme vahvuutena opinnäytetyömme kannalta sitä, että olemme erikoistuneet eri opintoihin, sillä pystyimme lisäämään toistemme tietoa sekä taitoja ja yhdistää ne toimivaksi kokonaisuudeksi. Koska Emmillä ei ollut aikaisempaa kokemusta tarinasäveltämisestä, perehtyi hän huolellisesti sen lähtökohtiin ja teoriaan yleensä. Lisäksi Vilma tarinasävellytti Emmen kolme kertaa, joiden avulla Emmi hahmotti paremmin kokonaisuuden. Näin ollen Emmi sai selkeän kuvan menetelmästä ja halusi syventää osaamistaan opinnäytetyön aikana. Impivaara oli ympäristönä Emmille tuttu, sillä hän suoritti siellä viimeisen työharjoittelunsa. Näin ollen Impivaaran lapset ja työntekijät olivat osittain Emmille tuttuja.

Tapasimme Hanna Hakomäen 7.9.2012 ja keskustelimme opinnäytetyömme toteutuksesta. Selvitimme myös, miten Hakomäki voi osallistua prosessiimme. Aluksi Hakomäki kartoitti, kuinka hyvin olimme perehtyneet tarinasäveltämisen perusteisiin ja siihen, mitä tarinasäveltäminen voi mahdollistaa lapselle. Hakomäki totesi meidän olevan valmiita tuokioiden ohjaamiseen ja ilmoitti olevansa halukas toimimaan työnohjaajanamme. Hän hyväksyi toteutusideamme ja antoi muutamia lisävinkkejä. Tärkeänä Hakomäeltä saatuna vinkkinä pidimme sitä, että tarinasäveltämistuokioiden arvioinnissa arvokkainta on kaikki lapsen kertoma. Hakomäki auttoi meitä ymmärtämään, ettei lapselle kannata asettaa turhaan erilaisia rajaavia kysymyksiä, vaan tämän tulee antaa vapaasti saada kertoa kokemastaan. Sovimme, että tulemme tapaamaan toimintakertojen välillä ja arvioimaan siihenastista toimintaamme. Tapaamisessamme Hakomäki ilmoitti myös kiinnostuksensa osallistua työntekijöille järjestettävään perehdyttämistuokioon. Hän painotti, että toimisi tuokion aikana tukijanamme, ei tuokion vetäjänä. Uskoimme, että Hakomäen osallistuminen perehdyttämistuokioon lisäisi entisestään työntekijöiden kiinnostusta tarinasäveltämisestä kohtaan: työntekijät saisivat Hakomäeltä vastauksia sellaisiin kysymyksiin, joihin emme itse osaisi vastata, samalla työntekijät voisivat kuulla Hakomäeltä kokemuksia tarinasäveltämisen hyödyntämisestä päiväkodissa.

4 Tutustuminen päiväkotia Impivaaraan ja tarinasäveltämistuokioihin osallistuviin lapsiin

Päiväkoti Impivaara sijaitsee Helsingin Tapanilassa, aivan junaradan tuntumassa. Yhteensä lapsia Impivaarassa on noin 80, ja lapsiryhmiä viisi. Impivaaran toiminta-ajatuksena on olla turvallinen paikka lasten ja aikuisten kasvaa ja kehittyä omana itsenään. Keskeisiä arvoja ovat lapsiläheisyys, suvaitsevaisuus ja turvallisuus. Arvoja pyritään välittämään lapsille aikuisten oman toiminnan ja keskinäisen vuorovaikutuksen kautta. Myös perinteiden kunnioittaminen on tärkeää impivaaralaisille. Impivaaran toiminnan tavoitteena on laadukas päivähoito, lasten hyvinvointi sekä sujuva yhteistyö ja kasvatuskumppanuus vanhempien kanssa. (Päiväkoti Impivaaran varhaiskasvatussuunnitelma, viitattu 9.9.2012.)

Musiikki näkyy Impivaaran arjessa: lauletaan ja lorutellaan yhdessä. Musiikki liitetään osaksi arjen rutiineja: pienimpien ryhmässä lauletaan ruokalauluja. Musiikki on mukana myös opetushetkissä: isommat lapset käyttävät erilaisia lauluja muun muassa numeroiden ja vuodenaikojen opettelussa. Erilaisten juhlapäivien (äitienpäivä, isänpäivä, lasten syntymäpäivät, joulujuhlat ja muut juhlapäivät) aikana on konsertteja ja yhteislauluhetkiä. Impivaarassa toimii musaryhmä, joka koostuu eri ryhmien vastuuhenkilöistä. He suunnittelevat esimerkiksi juhlien musiikillista sisältöä sekä erilaisia teemapäiviä, joissa musiikki on vahvasti läsnä. Välillä CD-soitin otetaan mukaan leikkihetkiin, niin ulos kuin sisällekin, jolloin lapset saavat kuunnella mieleistään musiikkia omien puuhiensa parissa. Lapsille annetaan myös mahdollisuus tutustua erilai-

siin soittimiin ja kehitellä vaikka omia konsertteja. (Päiväkoti Impivaaran varhaiskasvatussuunnitelma; Impivaara 7.9.2012.)

Kävimme tutustumassa Nallet -ryhmään, ja erityisesti kolmeen tarinasäveltämistuokioihin osallistuvaan lapseen, 7.9.2012. Ajattelimme, että tuokiot on mukavampi järjestää, kun paikka ja lapset ovat meille tuttuja. Lisäksi lapsista on varmasti helpompaa lähteä mukaan toimintaan, kun he ovat jo kerran tavanneet meidät. Tutustumiskertamme aikana esittelimme itsemme lapsille ja olimme mukana heidän ryhmänsä toiminnassa. Esittelimme tuokioihin osallistuville lapsille lyhyesti tarinasäveltämisen idean sekä kerroimme, mitä tulevilla tapaamiskerroillamme on luvassa. Annoimme lapsille mahdollisuuden esittää meille kysymyksiä ja varmistimme heiltä, että he haluavat osallistua toimintaan. Lisäksi halusimme konkreettisesti näyttää lapsille, miltä valmiit tarinasävellykset voivat näyttää rohkaistaksemme lapsia tulevaan. Näytimme tarinasäveltämisen taito (Hakomäki 2007) -kirjan liitteissä olevia valmiita tarinasävellyksiä, joita lapset katsoivat kiinnostuneina.

Tarinasäveltämistuokioihin osallistui viisi- ja kuusivuotias tyttö sekä kuusivuotias poika. Salasapitovelvollisuuden vuoksi keksimme lapsille nimet, joita käytämme opinnäytetyössämme: Liisa (viisivuotias), Maija (kuusivuotias) ja Kalle (kuusivuotias). Kysyimme, onko lapsilla aiempaa kokemusta soittamisesta ja mitä mieltä he yleisesti ovat musiikista. Liisa on äitinsä kanssa keskustellut viulu- tai pianotuntien aloittamisesta. Hän oli erittäin innoissaan kuultuaan, että pääsee osallistumaan tuokioihimme. Liisa kertoi, että aikoo heti ryhtyä pohtimaan mahdollisia tarinoita tuokioita varten. Maija vaikutti myös hyvin innostuneelta: hän kyseli tarinasäveltämisestä ja halusi tietää lisää meistä. Maijalla ei ollut aiempaa kokemusta soittamisesta. Hän oli hieman huolissaan omasta osaamisestaan kertomalla, ettei osaa soittaa eikä laulaa. Vakuutimme hänelle, että kaikki saavat varmasti sävellyksensä valmiiksi ja ne voi toteuttaa juuri niin kuin itse haluaa. Tämän jälkeen Maija ilmoittikin ryhtyvänsä pohtimaan tarinoita isovanhempiansa kanssa. Kalle kertoi, ettei ollut varma, mitä ajattelee tarinasäveltämisestä. Hän kertoi meille, että muskarissa soitetaan yleensä huilua eikä pianoa. Hän lisäsi, ettei halua laulaa tuokioiden aikana. Kerroimme, ettei tuokioiden aikana ole pakko laulaa, ja että pianolla voi olla ihan yhtä kiva soittaa kuin huilulla. Tämän jälkeen Kalle kertoikin haluavansa tehdä Kummitus-tarinan.

Työelämän yhteyshenkilömme, Nallet -ryhmän Eija Hakala, oli alustavasti esiteltyt opinnäytetyömme idean muulle henkilökunnalle tiimipalaverin yhteydessä. Työntekijät ottivat aiheemme mielenkiinnolla vastaan. Hakala kertoi, että halukkaita perehdyttämistuokioon osallistujia ei ollut vaikea löytää. Alustavasti noin kuusi henkilöä ilmoitti haluavansa kuulla lisää tarinasäveltämisestä. Hakalan mielestä tarinasäveltäminen vaikuttaa menetelmänä sopivalta Impivaaraan, sillä Impivaarassa käytetään muitakin lapsilähtöisiä menetelmiä.

5 Musiikki ja lapsi

Lapselle musiikkiin tutustuminen on erittäin tärkeää, sillä se vaikuttaa ennen kaikkea yksilön koko persoonallisuuden muotoutumiseen, mutta auttaa samalla myös musiikillisten taitojen ja tietojen kehittämisessä (Hongisto-Åberg, Lindberg-Piiroinen, Mäkinen 1998: 8-9). Särkämö ja Huotilainen kertovat artikkelissaan lukuisiin tutkimuksiin pohjaten, että musiikki edistää laaja-alaisesti lapsen oppimista: lapsi voi musiikin avulla kehittää muun muassa kieltään, muistiin, tarkkaavaisuuttaan sekä motoriikkaansa (2012: 1337).

5.1 Lapsen musiikillinen kehittyminen ja oppiminen

Lapsen musiikillisessa kehitymisessä on havaittu tiettyjä vaiheita laaja-alaisissa tutkimuksissa, testeissä ja arvioinneissa. Kyseisiä vaiheita ei kuitenkaan aina voi yleistää, sillä jokainen lapsi on yksilö, joka oppii ja kehittyy omassa tahdissaan. (Karling, Ojanen, Sivén, Vihunen, Vilén. 2009: 246.)

0-1-vuotias havaitsee jo äänen voimakkuuden ja näin ollen saattaa säikähtää kuullessaan voimakkaan äänen. Lapsi tunnistaa äidin tai muun läheisen hoitajan äänen ja osaa ilmaista tunteitaan äänensävyissä. Vain harvat tämän ikäiset osaavat toistaa heille laulettua laulun sanan tai osan laulua. 1-2-vuotias alkaa matkia aikuisen laulua, mutta spontaanit laulut ovat vielä rytmisesti yksinkertaisia. Lapsi on monipuolinen musiikilliselta ilmaisultaan ja haluaa muunnella kuulemiaan ääniä, esimerkiksi suullaan. (Karling ym. 2009: 246.)

2-3-vuotias osaa yhdistää kehon liikkeitään musiikkiin ja nauttii nyt jo pidempikestoista lauluistaan (Karling ym. 2009: 246). 2-3-vuotias lapsi myös taputtelee musiikin tahdissa (Einon 2003: 103). 3-4-vuotias osaa kehittää narratiivisia eli selkeästi eteneviä lauluja sekä soittaa yksinkertaisia rytmisoittimia. Lapsi osaa hallita paremmin ääntään ja tulee tietoiseksi musiikin eri ominaisuuksista, kuten sävelkorkeudesta. (Karling ym. 2009: 246.) 3-4-vuotias lapsi oppii muistamaan laulujen sanoja ja tykkää usein laululeikeistä (Einon 2003: 103).

4-5-vuotias havaitsee helpommin erilaisia äänen ominaisuuksiin liittyviä vastakohtapareja, kuten korkea-matala ja nopea-hidas. Lapsi tunnistaa monia erilaisia ääniä ja osaa yhdistää niitä oikeaan lähteeseen, esimerkiksi erilaiset instrumentit. 5-6-vuotias nauttii ja oppii musiikillisista tansseista ja leikeistä. Lapsi osaa laulaa monia hänelle opetettuja lauluja yhä tarkemmin ja havaitsee sävelkorkeuden, rytmin ja melodian. Tämän ikäinen haluaa mielellään oppia soittamaan jotakin soitinta. (Karling ym. 2009: 246.)

Lapsi tutustuu elinpiirinsä kuuluviin erilaisiin ääniympäristöihin kuunnellen ja havainnoiden sekä samalla tunnistaen ja nimeten aistimiaan ääniä. (Ruokonen 2011: 123.) Paras ympäristö musiikilliselle oppimiselle luodaan tilanteessa, jossa lapsi tuntee olevansa hyväksytty ja rakastettu ilman turhia suorituspaineita. Lapsella tulee olla mahdollisuus musiikillisiin elämyksiin sekä onnistumisen ja oppimisen kokemuksiin. Lapsi saadaan parhaiten mukaan musiikilliseen toimintaan, kun opetus sisällytetään osaksi leikkiä, jossa vetäjänä toimii innostunut, lapsilähtöisesti toimiva aikuinen. (Ruokonen 2009: 22; Ruokonen 2011: 123; Karling ym. 2009: 247.)

Lapsen musiikillista oppimista voidaan kehittää esimerkiksi erilaisilla toiminnallisilla harjoituksilla, joihin liitetään leikkiä ja mielikuvia. Näin meneteltäessä musiikilliset käsitteet tulevat luontevasti tutuiksi lapselle. Erityisesti leikinomaiset harjoitukset edistävät musiikin oppimista, sillä leikkiminen on lapsen luontevin tapa toimia. Pienten lasten kanssa voidaan aluksi vain vaikkapa ihmetellä luonnon tai kavereiden ääniä. (Ruokonen 2009: 23-24; Ruokonen 2011: 129-132.)

Musiikkikasvatuksessa tulisi huomioida, että mahdollisimman kokonaisvaltainen oppiminen mahdollistuu vain jos kaikki aistit huomioidaan. Audittiivinen (kuulo-), visuaalinen (näkö-) ja kinesteettinen (tunne-) aisti ovat aistikanavia, joiden kautta oppiminen tapahtuu. Koska jokaisen oppiminen on yksilöllistä, saattaa ihmisillä olla vaihtelevuutta aistikanavien keskinäisessä painottumisessa. On tärkeää, että opetuksessa käytettäisiin monipuolisesti erilaisia työtapoja, kuten soittamista, laulamista, musiikin kuuntelemista, tanssimista ja leikkimistä. Näin toimittaessa mahdollistetaan, että kaikki aistikanavat saavat yhtä paljon ärsykeitä. Tällöin myös jokainen lapsi saa olla edes jossain vaiheessa omalla oppimisen vahvuusalueellaan. (Kuoppamäki 1998: 72.)

5.2 Musiikin mahdollisuudet lapselle

Musiikki tarjoaa lapselle monia väyliä oppimiseen ja oivaltamiseen. Musiikki kehittää erityisesti lapsen luovuutta. Tämän lisäksi lapsi oppii esimerkiksi omaa äidinkieltään, ongelmanratkaisukykyä, käsitteenmuodostusta sekä esteettisiä ja sosiaalisia taitoja. Lisäksi musiikki auttaa lasta rakentamaan omaa maailmankuvaa tutustuttamalla lapsen niin Suomen kuin muiden maiden musiikkikulttuuriin. (Ruokonen 2009: 26-28.)

Pienillä lapsilla musiikki auttaa etenkin oman äidinkielen tavujen ja äänteiden erottelamisessa. Aivotutkimuksissa on todettu musiikin ja laulamisen olevan erinomainen puheopetuksen keino. Pienten lasten lauluissa samat asiat toistuvat useaan otteeseen. Tämä auttaa lasta puheen kehityksessä ja hahmottamisessa sekä tavuttamaan oppimisessa. Aikuisen laulua havainnoimalla pieni lapsi oppii ymmärtämään puheen struktuurin ja äänenkorkeuden vaihtelut -

suomen kielessä äänenkorkeus laskee lauseen loppua kohden. Varhaisiän musiikkikasvatus on erittäin tärkeää aivojen kehityksen kannalta. (Ruokonen 2011: 125; Ruokonen 2009: 24.) Hie-man vanhemmilla lapsilla musiikki auttaa kehittämään erityisesti ongelmanratkaisukykyä, käsitteenmuodostusta ja matemaattisia valmiuksia. Soittaessaan tai sävellyksiä luodessaan lapsi joutuu keskittymään, jolloin myös hänen kärsivällisyytensä lisääntyy. (Ruokonen 2009: 23, 26.)

Musisointi kehittää lapsen esteettisiä taitoja ja valmiutta tehdä esteettisiä valintoja. Harjoitellessaan esiintymiseen tai juhlaan lapsi kehittää samalla esteettistä ajattelua pohtiessaan, miten hän esittää teoksen mahdollisimman eheästi. Esityksistä saamansa hyvä palaute, kuten aplodit, antavat lapselle onnistumisen tunteen ja vahvistavat lapsen itsetunnon lisäksi myös musiikillista itsetuntoa. Pelkkä musiikin kuunteleminenkin lisää lapsen esteettisiä taitoja: lapsi oppii tekemään esteettisiä arviointeja ja valintoja sekä auttaa lasta muodostamaan omia mielipiteitä eri asioista. (Ruokonen 2009: 27-28; Ruokonen 2011: 133.)

Lapsille suunnattuun musiikkitoimintaan liittyy usein ryhmätoimintaa, kuten musiikkisatuja, dramatisointeja, musiikkileikkejä ja piirileikkejä. Nämä toimintamuodot kehittävät lapsen sosiaalisia taitoja lapsen toimiessa vuorovaikutuksessa muiden lasten kanssa. Ryhmässä toimiminen lisää myös lasten empatiakykyä. Esimerkiksi jollain musiikkiliikunnan tunnilla lapsi voi samaistua jonkun toisen rooliin. Musiikki auttaa lasta myös luomaan oman musiikillisen identiteettinsä osana suomalaista kulttuuria auttaen samalla lasta jäsentämään muuta maailmaa. (Ruokonen 2009: 28.)

Musiikki yhtenä taiteenmuotona voi auttaa lasta sanoittamaan vaikeitakin tunteitaan. Tunne voi olla ahdistava, pelottava, surullinen tai yhtä hyvin iloinen. Lapsi ei aina osaa tunnistaa sisällään olevaa tuntemusta. Tällöin musiikki voi tarjota lapselle keinon konkretisoida tunteen tekemällä esimerkiksi oman sävellyksen tai valitsemalla mielentilaansa vastaava musiikkikapaleen. Aikuinen voi tarvittaessa kyselemällä auttaa lasta nimeämään tunteen. Kun lapselle viestittää, että hänen tuntemuksensa on täysin hyväksyttävä, voi lapsi vahvistua ja jatkossakin rohkaistua kertomaan tunteistaan aikuiselle; tunne, jonka lapsi saa tunteidensa hyväksymisestä ja sallimisesta, voi säilyä hänen mukanaan läpi elämän. (Pusa 2009: 72-73, 77.)

Musiikin avulla lapsi voi saavuttaa hyvinvoinnin kannalta merkityksellisiä mielihyvän ja tyydytyksen tunteita. Musiikki auttaa lasta heittäytymään ja käyttämään mielikuvitusta, mikä voi olla erittäin vapauttavaa. Musiikin tahdissa liikkuminen ajattelematta mitään erityistä auttaa lasta hahmottamaan omia kehon liikkeitään ja hallitsemaan niitä paremmin. Musiikki voi auttaa laukaisemaan ahdistusta tai jännitystä. On tärkeää, että lapsi saa kuunnella musiikkia ja rauhassa tarkastella ja pohtia mieleen nousevia tunteita. (Ruokonen 2011: 134.) Kun samat tunteet myöhemmin tulevat mieleen, osaa lapsi suhtautua niihin oikealla tavalla, eivätkä ne

aiheuta ylimääräistä ahdistusta. Samalla, pohtimalla erilaisia tuntemuksiaan, lapsi jäsentää musiikin avulla omaa sisäistä maailmaansa (Pusa 2009: 74).

Lapsen hyvinvointia vahvistavien ilmiöiden esilletulo vaatii tietynlaista, lapsilähtöistä ja vuorovaikutuksellista, menettelyä kasvattajalta. Ensinnäkin, kasvattajan tulee mahdollistaa lapsen omaehtoinen toiminta: toiminnan tulee lähteä lapsesta itsestään ja lapsen tulee itse saada kokeilla ja ihmetellä asioita. Lapsen ja aikuisen välillä syntyy aito kohtaaminen, kun toimitaan yhdessä taiteen parissa: luodaan, vastaanotetaan ja keskustellaan. Aikuinen ei saa hallita prosessia omien näkemysten ja ideoidensa mukaan vaan se perustuu vastavuoroisuuteen: aikuinen voi auttaa lasta sanoittamaan heränneitä tunteita, muttei suoraan anna lapselle vastausta. Usein lapsen hyvinvoinnin vahvistumiseen musiikin parissa riittää se, että aikuinen tunnustaa toiminnan tai tuotoksen sellaisena kuin sen on, arvottamatta sitä mitenkään. (Pusa 2001: 73-77.)

6 Musiikki varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatus on kasvatuksellista vuorovaikutusta, joka toteutuu pienten lasten eri elämämpiireissä (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2005: 11). Hoito, kasvatus ja opetus muodostavat yhdessä kokonaisuuden, jossa pyritään huomioimaan lapsille ominainen tapa toimia: leikkiminen, liikkuminen, taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen sekä tutkiminen (Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma: 12). Tavoitteena varhaiskasvatuksessa on kokonaisvaltaisesti hyvinvoiva lapsi. Jotta perheiden ja kasvattajien yhteinen kasvatustehtävä onnistuisi parhaalla mahdollisella tavalla, tulee kasvatustieteiden ammattilaisten tehdä aktiivisesti yhteistyötä, kasvatuskumppanuutta, lapsen vanhempien kanssa. Valtakunnalliset linjaukset säättävät, miten varhaiskasvatusta järjestetään varhaiskasvatustilaisuuksissa, kuten päiväkodeissa, perhepäivähoidossa sekä erilaisissa avoimen toiminnan yksiköissä. (Stakes 2005: 11.)

Musiikin toteutumista varhaiskasvatuksessa ohjaavat erilaiset säädökset, kuten Stakesin Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005). Varhaiskasvatuksen erilaisten musiikkipedagogisten lähestymistapojen kautta pyritään puolestaan tarjoamaan lapselle musiikillisia elämyksiä, valmiuksia ja taitoja sekä tukemaan lapsen luovuuden ja itseilmaisun kehittymistä (Ruokonen 2011: 127). Varhaiskasvatuksessa tulisi huomioida lapsilähtöisyyden periaatteet: kunnioitetaan lapsen yksilöllisyyttä ja tunnustetaan lapsen tarpeet sekä luovuus. Musiikkikasvatuksessa lapsilähtöisyys toteutuu siten, että opettaja suunnittelee musiikkikasvatusta niin, että lapsilla on yksilöinä mahdollisuus vaikuttaa siihen ja siten kokea toiminta merkitykselliseksi (Ruokonen 2001: 136). Opettajan ohjauksen kautta pyritään synnyttämään lapsessa rakkaus ja kiinnostus musiikkiin, joka kestää läpi elämän (Kuoppamäki 1998: 70).

6.1 Musiikki osana varhaiskasvatuksen esteettistä orientaatiota

Varhaiskasvatuksen sisällöllisten kokonaisuuksien, kuuden eri orientaation, avulla turvataan se, että lapselle muodostuu eheä ja monipuolinen kuva maailmasta. Orientaatiot ovat: matemaattinen orientaatio, luonnontieteellinen orientaatio, historiallis- yhteiskunnallinen orientaatio, esteettinen orientaatio, eettinen orientaatio sekä uskonnollis- katsomuksellinen orientaatio. Orientaatio-käsitteen avulla halutaan tuoda ilmi se, ettei tarkoituksena ole opettaa oppiaineita vaan luoda lapselle valmiudet perehtyä, ihmetellä ja ymmärtää maailmaa ja sen erilaisia ilmiöitä. Sisältökokonaisuudet antavat lapselle valmiudet koulussa syventää tietämystään ja oppimistaan. (Stakes 2005: 27; Karling ym. 2009: 240.)

Orientaatio-käsite viestittää myös siitä, että sisältökokonaisuuksien käyttö on tilanne- ja ympäristösidonnaista. Jokainen sisältökokonaisuus tulee muokata lapsien iän ja kehitystason mukaan kuunnellen lasten omia mielipiteitä ja huomioiden heidän yksilölliset tarpeensa. Orientaatioita ei suoriteta eli niistä ei saa arvosanaa. Ne toimivat apuvälineenä varhaiskasvatuksen ammattilaisille: niiden avulla voidaan jäsentää ja seurata lapsiryhmän toimintaa ja oppimista. (Stakes 2005: 27; Karling ym. 2009: 240.)

Päiväkodin toiminnan tulisi hoidon ja kasvatuksen ohella olla myös kulttuurinen kokemus. Tämän takia yksi varhaiskasvatuksen sisällöllisistä kokonaisuuksista on esteettinen orientaatio, johon lukeutuu erilaisia taiteellisen ilmaisun muotoja, kuten musiikki, kuvallinen ilmaisu, käden taidot, draama ja lastenkirjallisuus. Näiden eri alueiden ansiosta lapsi saa muun muassa kuunnella, havaita, tuntea, kuvitella ja luoda. Esteettisen orientaation avulla lapsi pohtii yhdessä aikuisen kanssa arvo- ja normimaailman kysymyksiä: mikä on oikein ja väärin, hyvää ja pahaa. Musiikkia voidaan hyödyntää yhdessä muiden esteettisen orientaation alueiden kanssa, kuten draamassa ja liikunnassa. Tärkeintä on, että lapsi saa itse kokeilla ja ihmetellä asioita: aistia, tuntea ja ilmaista. (Ruokonen 2011: 122-123; Stakes 2005: 28-29; Karling ym. 2009: 244-245.)

6.2 Päiväkodin musiikkikasvattajan rooli

Musiikkikasvattajan työssä tärkeintä on luoda sellainen oppimisympäristö, jossa musiikilliset elämykset, oppiminen ja onnistumisen kokemuksen mahdollistuvat lapselle (Karling ym. 2009: 247-248; Ruokonen 2001: 133). Musiikkikasvattaja voi liittää pedagogiseen työhönsä musiikin ja sen eri elementtien lisäksi toimintaa myös muilta taidekasvatuksen alueilta, liikuntakasvatuksesta sekä tiedollisilta alueilta. Musiikkikasvattaja pystyy havainnoimaan erinomaisesti

toiminnassaan lapsen kokonaisvaltaista kehitystä, kuten keskittymiskykyä, itseilmaisua sekä vuorovaikutusta toisten lasten kanssa. (Hongisto-Åberg ym. 1998: 206.)

Toiminnan suunnittelussa musiikkikasvattajan tulee huomioida myös, että lapsen on mahdollista toimia omalla lähikehityksen vyöhykkeellään. Musiikissa lähikehityksen vyöhykkeellä tarkoitetaan lapsen saavuttaman musiikillisen kehitystason ja hänelle aikuisen ohjauksessa mahdollistetun musiikillisen toimintatason välistä eroa. (Ruokonen 2011: 124.) Musiikin avulla voidaan löytää lapsesta täysin uudenlaisia kasvun mahdollisuuksia, jotka eivät aiemmin ole tulleet ilmi (Hongisto-Åberg ym. 1998: 206; Ruokonen 2009: 73).

Musiikkiterapia ja musiikkikasvatus ovat luonnollisesti kaksi eri asiaa, mutta jokaisen musiikkikasvatuksen parissa työskentelevän tulisi tiedostaa, miten musiikki vaikuttaa lapseen ja millaisia mahdollisuuksia musiikki luo lapsen kasvun ja kehityksen kannalta. Musiikkikasvatuksen aikana voi törmätä ilmiöihin, joita tapahtuu yleensä musiikkiterapiassa. Itse asiassa on suota-vaakin, että törmää tällaisiin ilmiöihin, sillä usein ne liittyvät esimerkiksi lapsen vahvistumiseen ja sisäisen maailman hahmottumiseen. (Kaikkonen 1998: 65.)

7 Tarinasäveltäminen

Hanna Hakomäki kehitti tarinasäveltämisen menetelmän vuosina 1999-2002. Espoolaisessa Kyyhkyspuiston päiväkodissa oli tuolloin meneillään musiikkikasvatusprojekti, jonka tarkoituksena oli tutkia kuvionuottien mahdollisuuksia pienten lasten pianonsoitonopetuksessa. Hakomäki oli projektissa mukana pianonsoitonopettajana. Projekti kuului erityispalvelukeskus Resonaarin toimintaan kehittää ja tutkia kuvionuotteja. Ensimmäinen tarinasävellys on syntynyt 17.4.2000, sen teki kolmevuotias Tessa tyttö. Tämän teoksen jälkeen Hakomäki kirjasi projektin aikana useiden lasten tekemiä tarinasävellyksiä. tarinasäveltäminen syntyi kun Hakomäki havaitsi, että kolmevuotiaskin on kykenevä tekemään omia sävellyksiä. Hakomäki muutti projektin toiminnan täysin lapsilähtöiseksi ja alkoi tehdä lasten kanssa tarinasävellyksiä pianonsoitonopetuksen sijaan. (Hakomäki 2007: 16, 19-20; Hakomäki 2005: 79-81.)

7.1 Mitä tarinasäveltäminen on?

Tarinasäveltämisessä on tarinasäveltäjä sekä tarinasävellyttäjä. Tarinasäveltäjä on teoksen tekijä ja tarinasävellyttäjä kuuntelee tarinasäveltäjää sekä merkitsee sanat ja sävelet musiikkiin. Tarvittaessa tarinasävellyttäjä toimii myös ohjaajana. Tarinasävellyttäjän tärkein tehtävä on kuunnella lasta niin tarkasti, että hän pystyy merkitsemään musiikkiin lapsen musiikillisen ilmaisun lapselle sopivalla nuotinkirjoitusjärjestelmällä. Tarinasävellys voidaan merkitä musiikkiin.

tiin erilaisilla nuottijärjestelmillä. Eräs selkeä ja helppo nuottijärjestelmä on Kaarlo Uusitalon kehittämät kuvionuotit. Tarinasävellyttäjän on osattava kuunnella lasta aidosti ja innostuneesti. (Hakomäki 2007: 15-16.)

Tarinasäveltäminen on musiikillista keksintää ja uuden luomista. Tarinasäveltäjän ei tarvitse osata soittaa mitään soitinta entuudestaan. Tarinasäveltäjä voi olla lapsi, nuori, aikuinen tai vanhus, kukin tarinasäveltää omalla tyylillään ja taidollaan. Tarinasävellyksessä syntynyt teos voi olla laulu, musiikkitarina, musiikkileikki, sävelteos tai musiikkiteatteria. Tarinasäveltää voidaan minkä tahansa soittimen avulla, ja teoksen tekijä ja muistiinmerkitsijä tarvittaessa yhdessä etsivät tavan, jolla teos merkitään muistiin riittävällä tarkkuudella. (Hakomäki 2007: 15-16.)

Tarinasäveltämisen tavoite ei ole tuottaa uutta listahittiä tai hyvän kuuloista lastenlaulua, tavoitteena on antaa lapselle mahdollisuus ilmaista itseään musiikin avulla. Tavoitteena ei myöskään ole löytää päiväkotiryhmästä musikaalisia lapsia ja ohjata heitä musiikinopiskelun piiriin. Nämä voivat kuitenkin toteutua tarinasäveltämisen ohessa. Tarinasäveltäjälle on hyvä painottaa jo toiminnan alussa, ettei tarinasäveltämisessä ole virheitä tai huonoja teoksia. (Hakomäki 2007: 31-32.)

7.2 Kuvionuotit tarinasäveltämisen tukena

Kuvionuotit ovat Uusitalon kehittämä nuotinkirjoitusmenetelmä (Resonaari, kuvionuottien historia 2012; Kaikkonen, Uusitalo 2005: 5; Hakomäki 2005: 81, 104). Menetelmänä kuvionuotit sopivat kenelle tahansa, joka on kiinnostunut soittamaan: mitään aikaisempia soitto taitoja ei tarvita. Kuvionuotit ovat tuttuja muotoja ja värejä, jotka konkreettisesti kertovat mitä pitää soittaa. Konkreettinen ja selkeä nuottijärjestelmä tuo lähes heti onnistumisen kokemuksia, joka tuo motivaatiota jatkaa harjoittelua. (Resonaari, kuvionuottimenetelmä 2012.)

Uusitalo kehitti kuvionuotit 90-luvun puolivälissä omaksi apuvälineekseen tehdessään työtä kehitysvammaisten parissa. Kehitysvammaisten on vaikea hahmottaa perinteisiä nuotteja, kuitenkin halu soittaa voi olla valtava. Uusitalo tahtoi, että kaikilla on mahdollisuus oppia soittamaan ja löytämään ilo musiikin avulla kehitysvammasta huolimatta. (Resonaari, kuvionuottien historia 2012.) Uusitalon mukaan kehitysvammaiset kokevat maailman kovin sekaiseksi, musiikin rutiinit ja järjestys auttavat kehitysvammaisia selviämään paremmin myös normaalista arjesta. Uusitalo kehitti kuvionuotit vain erityisryhmiä varten. Jälkeenpäin hän on saanut huomata, että kuvionuotit sopivat kaikille. (Resonaari, kuvionuottien historia 2012; Uusitalo 2005: 67-69.)

Kuvionuottien avulla pystytään merkitsemään sama nuotti-informaatio mitä perinteisten nuotienkin avulla. Kuvionuotteja kehitetään musiikin erityispalvelukeskus Resonaarissa. (Resonaari, kuvionuottimenetelmä 2012; Kaikkonen, Uusitalo 2005: 6-7; kuvionuotit 2 2002: 4-5.) Kaikkia merkkejä ei ole valmiiksi kuvionuottimenetelmään keksitty. Lapsen mielikuvitus keksii myös sellaisia tapoja soittaa pianoa, joita ei perinteisesti käytetä. Nämä lapsen keksimät erilaiset tavat tarvitsevat omat kuvionuottinsa. Lapsista on mukavaa kehitellä omia uusia merkkejä, jotta teokseen saadaan kaikki tarvittava tieto. (Hakomäki 2007: 35.)

Kuvionuotit toimivat tarinasävellyttäjän muistiin merkitsemisen työkaluna. Niiden muodot ja värit ovat lapsille tuttuja ja turvallisia: esim. punainen ympyrä, keltainen kolmio ja ruskea neliö. Tutut merkit helpottavat lapsen hahmottamiskykyä ja voivat auttaa inspiraatiossa. (Hakomäki 2007: 33-35.) Pianoon liimataan kuvionuottitarrat, joiden avulla on helppo soittaa. Lapsi näkee nuoteissaan ja pianossa saman merkin, menetelmä on yksinkertainen, soita mitä näet. Tämä helpottaa soittamista ja nopeuttaa oppimista. (Hakomäki 2007: 33-35; Kaikkonen, Uusitalo 2005: 7.) Kuvionuoteissa jokainen väri vastaa jotakin säveltä: punainen on C, ruskea D, harmaa E, sininen F, musta G, keltainen A ja vihreä H. Nuotin muoto puolestaan kertoo oktaavian, eli kuinka korkealta tai matalalta soitetaan. (Hakomäki 2007: 77; Kaikkonen, Uusitalo 2005:7; Hakomäki 2005: 82.)

7.3 Lapsen ehdoilla - tarinasäveltämisen periaatteet ja rakenne

Tarinasäveltämisen avulla annetaan lapselle mahdollisuus luoda jotakin uutta oman mielikuvituksensa rajoissa. Ohjaajan tehtävänä on kirjoittaa sanat ja sävelet muistiin. Tarinasävellykset ovat aina hienoja ja ohjaajan tulisi muistaa olla ohjaamatta liikaa tilannetta: lapsi tekee juuri sellaisen tarinasävellyksen kuin itse haluaa. Tarinasävellyksen avulla lapsi kokee iloa, mutta voi myös purkaa tunteitaan, joista voi olla vaikeaa keskustella. (Hakomäki 2007: 15-17, 31; Hakomäki 2005: 47.)

Tarinasäveltämisessä hienoa on kuulluksi tuleminen. Kaikille lapsille on tärkeää saada aikuisilta huomiota. Tarinasäveltämisessä kuunnellaan lapsen soittoa ja annetaan lapsen itse päättää sanat ja sävelet. Vilkkaat lapset keskittyvät tarinasäveltämiseen ja ujut lapset uskaltavat tuottaa jotakin omaa. Joskus teos on tunnettu satu tai laulun säkeistö ja joskus se on lapsen omaa mielikuvituksen tuotosta. Laulu voi olla pitkä tai lyhyt, joskus vain muutaman sanan mittainen. Tarinasävellyttäjä ei voi koskaan etukäteen tietää millainen teos on syntymässä. (Hakomäki 2007: 21-23.)

Ennen tarinasäveltämistuokiota tarinasävellyttäjän tulee valmistautua hyvin. Mukana tulee olla tarvittavat välineet, jottei tuokio häiriidy tavaroita hakiessa. Paperia kannattaa olla riittävästi mukana - koskaan ei tiedä kuinka pitkä teos syntyy. On hyvä myös tutustua tarinasäveltäjään etukäteen, jottei aikaa menisi tutustumiseen ja tarinasäveltäminen voisi alkaa heti tuokion alussa. Oikean väriset kynät tulevat olla mukana, jotta teosta voidaan soittaa tuokion aikana sujuvasti. (Hakomäki 2007: 34.)

Tarinasävellyttäminen alkaa aina tarinasäveltäjän ehdoilla, siitä minkälaisen kappaleen hän haluaa tehdä. Soittimen ollessa lapselle vieras, on hyvä antaa lapselle aikaa vain tutustua soittimeen, on hyvä muistaa että, jotkut lapset tarvitsevat tutustumiseen enemmän aikaa kuin toiset. Lapselle voi näyttää mallia tai voi antaa hänen itse kokeilla. Tarinasävellyttäjän on hyvä tarkkailla lasta ja tilannetta, toiset lapset eivät tarvitse apua ollenkaan, kun taas joidenkin on vaikea päästä alkuun. Lapselle tulee kertoa, että hänen tekemä teos merkitään muistiin ja voidaan näyttää hänen vanhemmilleen. Tarinasäveltäminen on aina erilaista, joskus ensin tulee sanat, kun taas joskus on helpompi aloittaa soittamalla. Lapset inspiraatio voi syntyä mistä vain, omasta elämästä, ystävän kertomasta tarinasta, kuvionuottien väreistä ja muodoista tai vaikka tarinasävellyttäjän paidassa olevasta kuvasta. (Hakomäki 2007: 37-38.)

Tarinasävellyttäjä kirjoittaa teoksen muistiin sitä mukaan, kun se syntyy. Tarinasävellyttäjä voi välillä lukea teoksen ääneen tai näyttää sitä tarinasäveltäjälle. Muistiin merkitsemisessä tärkeää on nopeus. Teos voi edetä hyvin nopeasti, jolloin on hyvä pyytää pientä taukoa, että tarinasävellyttäjä ehtii kirjata kaiken ylös. Kuvionuotit kirjataan heti niin, että teos voidaan soittaa keskeneräisenä tai juuri valmistuneena. (Hakomäki 2005: 49-50.)

Tarinasäveltämisessä on neljä periaatetta, joiden tulee toteutua, jotta toimintaa voi kutsua tarinasäveltämiseksi (Hakomäki 2007: 27; Hakomäki 2006: 51). Nämä neljä periaatetta toteutuu tarinasäveltämisessä riippumatta kuka tai ketkä ovat kohderyhmänä eli tarinasäveltäjinä (Hakomäki 2005: 16).

Ensimmäinen periaate: tarinasäveltäminen on vapaata musiikki-ilmaisua.

Toinen periaate: tarinasäveltäminen on vastavuoroista vuorovaikutusta.

Kolmas periaate: tarinasäveltämisessä syntyy muistiin merkitty teos.

Neljäs periaate: tarinasävellykset esitetään konsertissa tekijälle tärkeille ja toiminnan kannalta merkityksellisille henkilöille. (Hakomäki 2007: 27-29.)

Vapaa musiikki-ilmaisuu tarkoittaa, että tarinasäveltäjä saa oman mielikuvituksensa puitteissa tehdä juuri sellaisen teoksen kuin itse haluaa. Tarinasäveltäjälle ei siis aseteta minkäänlaisia rajoituksia - tarinasäveltämisessä kaikenlaiset teokset ovat sallittuja. Tarinasäveltäjä käyttää inspiraationa omia tunteita, kokemuksia ja itselleen tärkeitä asioita. Ei ole mitään väliä mistä inspiraatio tulee, tärkeintä on, että se löytyy. Teoksen kasvaessa pidemmäksi ja ajan lähestyessä loppua, voi lapselle sanoa että vielä on kymmenen minuuttia aikaa. Keskeneräiset teok-

set voidaan tehdä seuraavan tuokion alussa valmiiksi. (Hakomäki 2007: 27; Hakomäki 2005: 86; Hakomäki 7.9.2012.)

Toinen periaate sisältää vuorovaikutuksen säveltäjän ja sävellyttäjän välillä, mutta myös säveltäjän ja soittimen välillä. Tarinasäveltäminen ei onnistu ilman vuorovaikutusta. (Hakomäki 2007: 28; Hakomäki 2006: 51; Hakomäki 2005: 41,87.) Vaikka tarinasävellyttäjä ei puutu lapsen teokseen, hän vaikuttaa siihen tahtomattaan vuorovaikutus tilanteen kautta. Vuorovaikutus ei ole pelkkää puhetta ja keskustelua, läsnäolo, asennot, ilmeet ja eleet ovat myös vuorovaikutusta. (Hakomäki 2007: 28; Hakomäki 2005: 67.)

Kolmannen periaatteen mukaisesti tarinasäveltämisessä syntyy muistiin merkitty teos. Tämä tarkoittaa sitä, ettei teos unohdu heti soiton jälkeen, vaan sen voi soittaa yhä uudelleen ja uudelleen. Tarinasävellyttäjä kirjoittaa lapsen tekemän teoksen puhtaaksi käyttämällä kuvionotteja, jotta lapsi osaa lukea oman teoksensa. Lapsi tietää aikuisen arvostavan työtään, kun saa valmiin tarinasävellyksensä käsiinsä ja voi näyttää vanhemmilleen ja ystävilleen mitä on tehnyt. (Hakomäki 2007: 41; Hakomäki 2006: 51; Hakomäki 2005: 42, 87.) Teos jää mukava muisto tarinasäveltäjälle itselleen. Teokseen merkitään tekijänoikeudet, kuten kaikkiin muihinkin musiikkiteoksiin. Oikeudet teokseen ovat tarinasäveltäjällä, ei sävellyttäjällä. (Hakomäki 2007: 28; Hakomäki 2006: 51; Hakomäki 2005: 42.)

Konsertilla on merkittävä osa tarinasäveltämisessä, siksi se on määritelty neljänneksi periaatteenksi. Konsertti pidetään yhdessä sovitussa paikassa ja sinne kutsutaan tarinasäveltäjälle tärkeitä ihmisiä. Tärkeintä on, että lapsi saa soittaa teoksensa vähintään yhdelle hänelle tärkeälle ihmiselle. Konsertissa teoksen voi esittää joku muu kuin sen tekijä. Lapsia joskus ujosuttaa esiintyä, mutta he silti haluavat, että joku kuulee heidän itse tekemänsä teoksen. Konsertista on hyvä keskustella lapsen kanssa etukäteen ja pohtia yhdessä kenelle tai keille lapsi tahtoo esiintyä. Konsertin aikana lapsi kokee olevansa huomion keskipisteenä ja että häntä kuunnellaan. Konsertin lopussa annetut suosionosoitukset puolestaan nostavat lapsen itsetuntoa. (Hakomäki 2007: 28, 42; Hakomäki 2006: 51; Hakomäki 2005: 42,51,87.) Konsertissa ei tarvitse esittää kaikkia lapsen tekemiä teoksia, jos tuokioita on ollut useita. Lapsi voi valita yhden itselleen mieluisimman kappaleen ja esittää sen. Kun tarinasäveltämistä käytetään usein, ei tarvitse jokaisen tuokion jälkeen pitää omaa konserttia vaan konsertti voidaan järjestää esimerkiksi kerran puolessa vuodessa. (Hakomäki 21.9.2012.)

Tarinasäveltämisessä kuten missä tahansa muussa toiminnassa lasten kanssa tulee ottaa turvallisuus huomioon. Usein turvallisuuteen kiinnitetään huomiota vasta kun jotain ikävää sattuu. Turvallisuuden voi kuitenkin ennakoida ja pitääkin. Pianon kansi on raskas ja tulee aina varoa, etteivät sormet jää sen alle. Pianotuolit ovat usein kiikkeriä ja kaatuvat helposti jos niillä keikkuu, lapselle on parempi antaa tavallinen tuoli, jottei vahinkoa satu. Tarinasävel-

tämistuokio pidetään rauhallisessa paikassa, jossa lapsi kokee olevansa turvassa. (Hakomäki 2007: 32; Hakomäki 2005: 45-46.)

7.4 Tarinasäveltämisen vaikutus lapseen - hyväksynnän kautta luovuus esiin

Tarinasäveltäminen edistää lapsen hyvinvointia. Kuulluksi tuleminen on aina tärkeää lapselle - suuressa päiväkotiryhmässä se voi olla harvinaistakin. Tarinasävellystä tehdessä lapsi kokee olevansa taitava. Aluksi tarinasäveltäminen voi olla lapselle vaikeaa, mutta se helpottuu joka kerta. Menetelmä tulee ajan myötä lapselle tutuksi ja turvalliseksi, jolloin hän voi antaa kaiken luovuutensa teokseen. Tarinasäveltäessä lapselle tulee kokemus, että hän saa toimia juuri niin kuin itse tahtoo ja aikuinen hyväksyy sen. Lapsi kokee hyväksyntää ja uskaltaa olla sellainen kuin on. (Hakomäki 2007: 51.)

Musiikkikasvatuksen osana tarinasäveltämisellä pyritään saavuttamaan samoja tavoitteita kuin musiikkileikkikoulutoiminnalla. Kannustamalla lasta itseilmaisuun tuetaan samalla hänen kokonaisvaltaista kehitystä. Lapsi oppii emotionaalisia, sosiaalisia ja kognitiivisia taitoja tarinasäveltäessään. Vaikka tarkoituksena ei olekaan opetella musiikin elementtejä, osa niistä tulee toiminnan kautta lapselle tutuiksi. Tärkeää on, että toiminta on lapselle mielekästä ja samalla opettavaista. (Hakomäki 2007: 45, 51.)

Tarinasävellyksen tärkeä osa on vuorovaikutus. Lapsi pääsee vuorovaikutukseen aikuisen kanssa uudella tavalla: kerrankin aikuinen ei päätä mitä tehdään, vaan lapsi saa olla päättävä osapuoli. Tämä on monelle arvokas kokemus. Lapsi on vuorovaikutuksessa myös soittimen kanssa: hän kokeilee erilaisia ääniä ja oppii tuntemaan soittimen, jota soittaa. Lapselle jää kokemus että hän osaa soittaa ja myöhemmin kynnys kokeilla soittamista on madaltunut. Tarinasäveltämistä voidaan toteuttaa myös pienissä ryhmissä, jolloin lapset ovat vuorovaikutuksessa myös toistensa kanssa. (Hakomäki 2007: 17; Hakomäki 2006: 52.) Vuorovaikutuksen avulla lapsi voi oppia itsestään uusia asioita (Hakomäki 2005: 107). Samalla lapsen ja aikuisen välisen vuorovaikutuksen aitous ja läheisyys rakentaa sekä rohkaisevaa ilmapiiriä että lapsen positiivista minäkäsitystä ja itsetuntoa (Kalliala, Ruokonen 2009: 70).

Tarinasäveltämisessä ei ole oikeaa ja väärää, se on hyvä sanoa lapselle heti alussa. Näin ollen lapsi uskaltaa kokeilla erilaisia asioita, joita hän ei muuten ehkä kokeilisi. Lapsi tietää, että aikuinen hyväksyy hänen teoksensa. Hyväksymisen tunne on tärkeä kokemus lapselle. Lapsi, joka kokee hyväksyntää aikuisilta kehittää itselleen paremman itsetunnon. (Hakomäki 2005: 106-107).

Tarinasävellyksen aikana koettu hyväksyntä mahdollistaa myös lapsen luovuuden esille tulon. (Hakomäki 2005: 106-107). Luovuus elää jokaisessa lapsessa niin kauan, kunnes se tuhotaan turhilla säännöillä tai väheksynnällä. Tärkeintä luovuuden kannalta on se, että synnytetään jotain uutta; lapsi saa vapaasti ilmaista itseään. Vapaa ilmaisu tuottaa sisäistä tyydytystä ja elämäniloa. Lasta ei saa painostaa luovuuteen. Tällöin lapsen kaikki energia saattaa tuhlautua aikuisen miellyttämiseen. Luova toiminta mahdollistuu kiireettömässä ja sallivassa ympäristössä. (Uusikylä 2001: 14-17.) Luovuutta voidaan edistää antamalla lapsen olla omaperäinen, lapsen erikoisen näköistä piirustusta tulee kehua. Lapsia rohkaistaan kertomaan mielipiteitään ja tunteista voi puhua avoimesti. (Einon 2003: 13.)

7.5 Miten tarinasäveltämistä voidaan hyödyntää?

Hakomäki (2005: 21, 78) puhuu tarinasäveltämisen erilaisista mahdollisuuksista. Hän mainitsee ennaltaehkäisevän mielenterveystyön, lasten musiikkiterapian sekä soitonopetuksen. Koska tarinasäveltäminen on kehitetty päiväkotiympäristössä, on selvää, että siellä sitä voidaan myös hyödyntää. Tarinasäveltämistä voi käyttää myös vaikkapa omien lasten kanssa kotona tai erilaisissa lasten kerhoissa (Hakomäki 2007: 17).

Tarinasäveltäessä vilkkaat ja levottomat lapset rauhoittuvat ja keskittyvät tekemiseen. Ujommat ja hiljaisemmat lapset uskaltavat tuomaan äänensä kuuluville ja heistä voidaan saada aivan uutta tietoa. Lähes kaiken ikäiset lapset voivat ja osaavat tarinasäveltää, kuitenkin niin että lapsi osaa jo puhua ja pystyy soittamaan pianosta saman kohdan uudelleen tarkoituksenmukaisesti. Tarinasäveltäminen on luova ilmaisukeino lapsille, heitä kuunnellaan ja heihin paneudutaan ajan ja ymmärryksen kanssa, se on ennaltaehkäisevää mielenterveystyötä. (Hakomäki 2005: 91).

Lapsi saa tarinasäveltämisen avulla ilmaista itseään musiikin avulla, tämä luo turvallisuuden tunnetta sekä motivoi ja aktivoi lasta. Tarinasävellyttäjän tuoma hyväksyntä ja palaute tuovat lapselle onnistumisen kokemuksen. Tarinasäveltäminen on lapselle helppo tapa toimia ja tuoda omia tunteita ja ajatuksia aikuisen kuulolle. Tarinasäveltäminen kuten musiikkiterapia ovat ennen kaikkea vuorovaikutustilanne. Nämä kaikki seikat ovat lasten musiikkiterapiassa hyvin esillä. (Hakomäki 2005: 91-92).

Tapasimme Hanna Hakomäen opinnäytetyöhömmme liittyen 7.9.2012 Tikkurilassa. Hakomäen mukaan puhtaaksikirjoitetuista tarinasävellyksistä saisi koottua vaikka erinomaisen pianonsoiton opetuksen kirjan. Lapset ovat tarinasävellyksissään kokeilleet kaikkia niitä asioita, joita perinteisesti opetetaan soittotunneilla. Tarinasävellyksistä saisi uudenlaisen, innostavan kokonaisuuden, joka olisi lasten näköinen ja kuuloinen.

Tarinasäveltämisen ulottuvuudet ovat laajat, vaikka menetelmä on syntynyt 2000-luvun alussa. Se edistää kokonaisvaltaisesti lapsen kasvua ja kehitystä hyvinvointia ja oppimista edistävien ominaisuuksien ansiosta. Lapset ovat saaneet tarinasäveltämisestä myös keinon, jolla luoda omaa kulttuuria. Kuntoutuksessa, terapiassa ja pedagogisessa työssä tarinasäveltämistä voidaan hyödyntää yksilö- ja ryhmätyöskentelymuotona. Tilanteen arvioinnin jälkeen, on tarinasävellyttäjistä itsestään kiinni, miten hän lähtee tarinasäveltämistuoکیوita toteuttamaan. (Hakomäki 2005: 92-93).

7.6 Sadutus tarinasäveltämisen taustalla

Tarinasäveltäminen ja sadutus ovat menetelminä samankaltaisia (Hakomäki 2007: 16). Monika Riihelä on kehittänyt sadutus menetelmän, jota käytetään paljon lasten ja nuorten kanssa. Sadutuksen avulla lapsi saa kertoa tarinan aikuiselle, joka keskittyy kuuntelemaan häntä. Sadutuksessa ei etsitä lahjakkaita sadun kertojia, vaan pyritään antamaan kaikille mahdollisuus kertoa omanlainen satu. Saduttaessa syntyy aina uusi satu, jonka lapsi keksii siinä hetkessä. Lasten tekemissä saduissa esiintyy usein tuttuja hahmoja kuten Lumikki. Satu ei kuitenkaan yleensä ole alkuperäisen tapainen, vaan lapsi keksii uuden tarinan tutun hahmon ympärille. (Karlsson 2003: 9-15,31.)

Lapsi saa olla sadutuksen toiminnan keskiössä: hän kokee olevansa tärkeä, ja aikuinen hyväksyy kaiken hänen kertomansa. Tärkeää sadutuksessa on aikuisen ja lapsen välinen vuorovaikutus. Sadutus on lasten omaa kulttuuria, sillä sadut liittyvät usein lapsille itselleen tärkeisiin asioihin - aikuinen toimii tämän tärkeän informaation muistiinkirjaajana. Sadutuksen avulla lapsi voi kertoa vaikeistakin asioista sadun muodossa, jolloin ne eivät kohdistu lapseen, vaan sadun henkilöhahmoon. Lasten keksimissä saduissa voi tapahtua mitä vain ja koska vain, kirjaaajan on oltava tarkkana ja nopea kirjoittaminen on sadutuksessa valttia. (Karlsson 2003: 9-15, 30-31.)

Tuokion alussa aikuinen sanoo:

"Kerro satu, sellainen kuin itse haluat. Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi, ja voit muuttaa tai korjata sitä, mikäli haluat."

Sadutus tuokio etenee aina lapsen ehdoilla. Sadutus menetelmää voidaan käyttää yksilö- ja ryhmämuotoisesti. Aikuinen, joka kirjaa lapsen sadun, kirjaa sen juuri niin kuin lapsi on sen sanonut, ärrävikoineen ja änkytyksineen. Sadutus antaa lapselle paljon: hän voi harjoitella puhumista turvallisessa ympäristössä, jossa saa tukea ja kannustusta. Sadutus myös parantaa lapsen itsetuntoa: lapsi rohkaistuu kertomaan ajatuksistaan avoimemmin. Menetelmän myötä lapsi huomaa, että osaa kertoa sadun ihan itse. Sadutuksen avulla aikuinen puolestaan saa

tärkeää informaatiota siitä, mitkä asiat ovat lapselle ajankohtaisia ja tärkeitä. (Karlsson 2003: 10, 119; Sadutus 2012).

Tarinasäveltäminen ja sadutus kuuluvat lapset kertovat ja toimivat ry:n (LKT) hankkeisiin, joiden tarkoituksena on tuoda esille lasten näkökulmat sekä hiljainen tieto ja osallistava toimintakulttuuri. Hankkeiden avulla pyritään ottamaan lapsi mukaan toiminnan suunnitteluun, lapsinäkökulma huomioon ottaen. LKT -hankkeissa kehitetään uusia työmenetelmiä ja tutkitaan lapsien omaa kulttuuria. LKT:llä on myös kansainvälisiä hankkeita. (Lapset kertovat ja toimivat 2012)

Lasten laulut, elokuvat, kirjat ja pelit ovat osa lasten omaa kulttuuria, mutta ne ovat aikuisten tekemiä lapsille. Ne ovat siis kulttuuria lapsille, eivät lasten kulttuuria. LKT-hankkeissa tahdotaan kehittää lasten ikiomaa kulttuuria. (Karlsson 2005: 29-30.) Ennen kuin tämä on mahdollista, tulisi jokaisen lasten parissa työskentelevän pohtia tarkasti, mitä itse asiassa on lasten oma kulttuuri ja miten lapset ylipäätänsä kokevat maailmansa. Tärkeää lasten maailman ymmärtämisen kannalta on, että löydetään lapsille luontaisimmat toimintatavat. Lapsia ja heidän kanssaan toimimista tarkastellaan usein aikuis- ja ammattilaislähtöisesti, jolloin lasten oma ääni ei pääse kuuluviin. Hedelmällisintä onkin luoda tasavertainen ja yhteisöllinen tarkastelukulma, jossa huomioidaan sekä lapsinäkökulma että aikuisten tarkastelukulma. (Karlsson 2006: 8-9.)

LKT -hankkeissa käytetään saduttavan kerrotuttamisen menetelmää, jossa aikuinen toimii tiedon kerääjänä antaen lapsen kertoa itselleen tärkeistä ja merkityksellisistä asioista; lapsi saa nostaa esille juuri ne asiat, joista on itse kiinnostunut ilman aikuisen johdattelua tai arvottamista. Tässä aikuiselta vaaditaan epäperinteistä tiedonhankintatapaa, eli uskallusta pysähtyä aidosti kuuntelemaan lasta, avoimuutta sekä uutta tapaa nähdä tieto. Aikuisen on vaikeaa ymmärtää lapsen sanoma, ellei hän pohdi miten sanoman voisi nähdä ”lapsen silmin”, lapsen asemaan asettuen. Tässä tulee hyödyntää myös omaa aikuisen ja ammattilaisen osaamista. (Karlsson 2006: 10-11.) Tarinasäveltäminen on saduttavan kerrotuttamisen menetelmä (Karlsson 2006: 11): se on lasten omaa kulttuuria, jonka aikuinen on merkinnyt ylös (Hakomäki 2007: 23.)

8 Lapsilähtöisyys varhaiskasvatuksessa ja tarinasäveltämisessä

Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa lapsilähtöisyydestä alettiin puhua 1990-luvulla. Ihanteeksi tuli arvostaa lasta yksilönä eikä vain osana ryhmää. Lapsilähtöisyyden mukaan lasten tulisi antaa rauhassa tutkia ja ihmetellä ympäristöään ilman aikuisten liikaa puuttumista. (Turja 2011: 43-44). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa on kuitenkin vain niukasti konkreetti-

sia esimerkkejä siitä, miten lapsilähtöisyyttä itse asiassa tulisi toteuttaa päiväkodin arjessa, jolloin lapsilähtöisyys uhkaa jäädä vain saavuttamattomaksi ihanteeksi (Kalliala 2009: 39).

Tarinasäveltäminen on lapsilähtöinen menetelmä, sen kertoo jo sen syntytarina. Lapsilähtöisissä menetelmissä annetaan lapsen päättää mitä tehdään ja miten, juuri näin toimitaan myös tarinasäveltämisessä. Perinteisen ohjaamiseen sijaan aikuinen toimii kuuntelijana ja tukena lapselle. (Hakomäki 21.9.2012).

8.1 Varhaiskasvatuksen kasvatusajattelun muutos

Suomalainen varhaiskasvatus perustuu Friedrich Fröbelin (1782-1852) fröbeliläiseen lastentarhatraditioon ja -pedagogiikkaan, jossa arvostettiin lapsen itseohjautuvia luovia leikkejä ja kokonaisvaltaista kehitystä. Fröbelin mukaan lapsen tuli itse saada havainnoida ympäristöään omien aistihavaintojensa kautta. (Jantunen 2011: 65-66; Karling, Ojanen, Sivén, Vihunen, Vilén 2008: 41; Turja 2011: 43.) 1970-luvulta eteenpäin kasvatusta leimasi aikuisjohtoisuus sekä erittäin opetus- ja toimintatuokiokeskeinen toiminta. 1990-luvulta eteenpäin lapset on haluttu nähdä aktiivisina toimijoina, oman maailmankuvansa rakentajina ja vuorovaikutuksen osapuolena yhteisössään. Osaltaan tähän muutokseen vaikutti Suomen ratifioima Lapsen oikeuksien sopimus, joka korostaa lasten osallisuutta ja itsemääräämisoikeutta. (Turja 2011: 43-44.)

1990-luvulla yleistyneet puheet lapsikeskeisyydestä ja lapsilähtöisyydestä olivat omiaan herättämään kiinnostuksen luoda kokonaan uusi, lasten osallisuuden kulttuuri. Lapsi voi saada osallisuuden kokemuksia esimerkiksi kotona tai päiväkodissa. Osallisuutta voidaan määritellä tarkastelemalla muun muassa, miten lapsi tulee kuulluksi ja huomioituksi tai miten hänen mielipiteensä otetaan huomioon häntä itseään koskevissa asioissa. Osallisuuden kulttuurin rakentaminen vaatii kriittistä itsetutkiskelua kasvattajien keskuudessa, sillä käytäntöjen muuttaminen edellyttää muutoksia kasvattajien pedagogisessa toiminnassa. (Turja 2011: 48-53.) Lapsen osallisuutta on tutkittu ja pyritty lisäämään erilaisten hankkeiden ja koulutusten avulla, joita järjestää esimerkiksi Pääkaupunkiseudun kehittämissyksikkö VKK-Metro. Sen toiminta pyrkii uudistamaan ja kehittämään varhaiskasvatusta keskittymällä nimenomaan luomaan uusia toimintamalleja ja rakenteita päiväkoteihin (Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus, Socca).

8.2 Lapsilähtöisyyden toteutuminen varhaiskasvatuksessa

Lasten osallisuuden kulttuuriin liittyy vahvasti termi lapsilähtöisyys. Se korvaa osittain aikaisemmin suositun termin, lapsikeskeisyyden. Lapsilähtöisyyden periaatteiden mukaisesti lapsen tarpeet asetetaan etusijalle ja tämän yksilöllisyyttä tulee kunnioittaa. Päiväkodin toiminta tulee suunnitella siten, että jokainen lapsi huomioidaan yksilönä, eikä vain osana ryhmää. Lisäksi jokaisen lapsen tulisi antaa itse ihmetellä ja tutkia ympäristöönsä ja oppia omalla tavallaan. Toisaalta, lapsen kannalta ei aina ole paras ratkaisu, että aikuinen vetäytyy takalalle ja jättää lapsen selviytymään yksin virikkeellisessä ympäristössä: aikuisen tulee avustaa lasta ymmärtämään ympäristöönsä ja usein myös kädestä pitäen esimerkiksi leikkimään. Lapsilähtöisesti toimivan aikuisen roolissa korostuvat avustaminen, saatavilla olo ja kuunteleminen. Ympäristön muokkaaminen turvalliseksi ja oppimaan kannustavaksi on myös aikuisen vastuulla. (Kalliala 2009: 19-25; Jantunen 2011: 6-9.)

Päiväkodin toimintaa suunniteltaessa tulee huomioida, etteivät lapset voi johtaa toimintaa. Johtaminen on jätettävä aikuisten vastuulle. Tämä tarkoittaa, että toiminta on aikuisjohtoista. Aikuisen tulee kiinnittää huomiota siihen käyttääkö hän valtaa lapsien hyväksi vai heitä vastaan. (Kalliala 2009: 19-20.) Jotkut kasvattajat ovat kritisoineet liikaa lapsilähtöisyyden korostamista vetoamalla muun muassa siihen, etteivät lapset, varsinkaan pienimmät, vielä kykene vaikuttamaan omiin asioihinsa. Joidenkin mukaan lapset saattavat jopa liiaksi horjuttaa aikuisten auktoriteettiasemaa, jos heille sallitaan kaikki. Lisäksi lapsilähtöisyyden toteuttaminen saatetaan nähdä ylimääräisenä, aikaa ja henkilökuntaa vaativana asiana. (Turja 2011: 53.) Varautuneisuus on ymmärrettävää, sillä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa lapsilähtöisyydestä on niukasti hyviä käytännön esimerkkejä (Kalliala 2009: 39).

Ennen kun voi sanoa toimivansa lapsilähtöisesti, tulisi pohtia: kohtaanko lapsen oikeasti vai olenko lukkiutunut johonkin tiettyyn mekanismiin tai malliin, jonka oletan olevan se ainoa ja oikea. Lapset eivät, kuten eivät aikuisetkaan, käyttäydy aina samalla tavalla eri tilanteissa. Tällöin kasvattajan tulisi osata toimia juuri kyseessä olevan tilanteen mukaisesti. Lapsilähtöisyys ei välttämättä aina ole se paras malli, kuten edellä pohdittiin. Aikuisen tulee jokaisessa kohtaamistilanteessa lapsen kanssa olla joustava, tarkkanäköinen, huolehtiva ja lempeä. Aikuisen tulee kohdatessaan lapsen kiinnittää huomiota kunnioittamiseen, arvostamiseen, luottavuuteen ja huolenpitoon. Nämä seikat mahdollistavat hyvän kohtaamisen ja edelleen lapsilähtöisyyden toteutumisen. Onnistuneen kohtaamisen kautta lapsi saa vahvistumisen kokemuksia. (Mattila 2011: 18-19, 47.)

8.3 Tarinasäveltäminen perustuu lapsilähtöisyyteen

Tarinasäveltäminen on ennen kaikkea lapsen kuuntelemista ja kohtaamista. Tarinasäveltämisessä ei ole yhtä kaavaa tai mallia, jonka mukaan pitäisi toimia - toiminta lähtee aina lapses-

ta. Koska aikuinen seuraa lapsen aloitteita ja suuntaa toimintansa sen mukaan, voidaan toimintaa sanoa lapsilähtöiseksi. (Hakomäki 21.9.2012.) Lapsi saa tarinasäveltämisen avulla kertoa aikuiselle tarinan - jotain, mikä on lapsen itsensä mielestä merkityksellistä tai mielenkiintoista. Aikuinen hyväksyy jokaisen tarinan, sellaisena kuin se tarinasäveltämistuokion aikana muodostuu. Näin ollen lapsi saa tärkeitä onnistumisen ja hyväksynnän kokemuksia. Myös tarinasäveltämiseen kuuluvassa konsertissa lapsi saa paljon huomiota ja kehuja, mikä vahvistaa lapsen uskoa siihen, että hän osaa ja onnistuu tekemisessään. Kehujen myötä lapsi uskaltaa kokeilla uutta ja uskaltaa myös jatkossa tehdä teoksistaan omanlaisiaan. (Hakomäki 2007: 63-65.)

Lapsi tarvitsee ympärilleen aikuisia, jotka kuuntelevat häntä ja kohtaavat hänet yksilöllisenä persoonana. Aikuinen, joka ottaa lapsen tunteet ja mielipiteet huomioon arvottamatta niitä, toimii lapsilähtöisesti. Luottamus ja kiinnostus lapsen toimintaa kohtaan on tärkeää lapsen kasvun kannalta. (Hermanson 2008.) Tarinasäveltäessä luottamus syntyy yhdessä tekemisen kautta: aikuinen hyväksyy lapsen teoksen sellaisenaan eikä lähde muuttamaan sitä. Tarkkaavaisesti kuunteleva aikuinen kirjaa lapsen teoksen muistiin niin, että lapsi näkee mitä on saanut aikaiseksi. Tekijä voi soittaa teoksen valmiina, mutta myös keskeneräisenä, jolloin hän voi löytää kohtia, joita haluaa muuttaa. (Hakomäki 2007: 38.)

Tarinasäveltämisen syntytarina kertoo jo menetelmän lapsilähtöisyyden. Aikuinen sai lapselta idean miten tulisi toimia, jolloin aikuinen, Hanna Hakomäki, muutti koko toimintansa kaavan lapsen puheenvuoroa kuunnellen. Tarinasäveltäessä annetaan tilaa lapsen tiedoille ja taidoille, aikuinen voi oppia lapselta, lapsi on asiantuntija. Lapsilähtöisellä työotteella lisätään lapsen hyvinvointia, lapsi saa olla toiminnan keskiössä ja saa arvokkaan kuulluksi tulemisen kokemuksen. (Hakomäki 5.10.2012.)

9 Opinnäytetyön toteutuksen suunnittelu

Opinnäytetyömme toteutus koostuu kolmesta osuudesta: tarinasäveltämistuokioiden lasten kanssa, yhteiskonsertti Nallet -ryhmälle sekä Impivaaran henkilökunnan perehdyttäminen tarinasäveltämisen hyödyntämiseen. Kun olimme saaneet opinnäytetyömme teoriaosuuden valmiiksi, suunnittelimme yhdeksän tarinasäveltämistuokiota. Tuokioiden jälkeen suunnittelimme kenraaliharjoitukset, joissa lapset saivat harjoitella kappaleen, jonka aikovat esittää. Suunnittelimme yhteiskonsertin yhdessä lasten kanssa, päätimme esiintymisjärjestyksen ja puhuimme esiintyjän käytöksestä. Lopuksi, jotta saisimme arvokasta palautetta Impivaaran henkilökunnalta, suunnittelimme henkilöstölle perehdyttämistuokion.

9.1 Tarinasäveltämistuokiot

Suunnittelimme yhdeksän tarinasäveltämistuokiota, joihin osallistuu kerrallaan yksi lapsi, yhteensä kolme lasta. Iältään lapset ovat 5-6-vuotiaita. Sovimme 7.9.2012 tapaamisessamme Nallet -ryhmän opettajien kanssa tarinasäveltämistuokioiden päivämääriksi 12.9, 19.9 sekä 27.9. Ensimmäiset tuokiot ovat aamulla, toiset aamupäivällä sekä viimeiset päivällä/iltapäivällä. Näin ollen pystymme pohtimaan, onko jokin näistä ajoista mahdollisesti erityisen sopiva ajankohta tarinasäveltämistuokioille. Huomioimme tuokioiden aikana muun muassa lapsen vireystilan sekä myöhemmin loppupohdinnassa, työntekijää ajatellen, miten yksittäinen lapsi voi hetkeksi erkaantua muun ryhmän toiminnasta.

Aloitamme tarinasäveltämistuokiot ottamalla mukaan tarvittavat välineet: paperia, sekä kuvionuottien väriset puukynät. Mukana tuokioissamme on myös suunnittelemamme muistilista (liite 3), jota seuraamalla meidän on helpompi keskustella tuokion jälkeen. Asetamme valmiiksi videokameran, jotta se kuvaa oikeaan paikkaan. Haemme lapsen ryhmästä valmiiseen tilaan, jossa ei ole melua eikä hälinää. Tilassa keskiössä on piano, johon on valmiiksi liimattu kuvionuottitarrat. Tuokioon osallistuu meidän lisäksi yksi lapsi. Päätimme yhdessä Impivaaran Nallet -ryhmän opettajien kanssa, että tarinasävellytämme kaikki kolme lasta samana päivänä, peräjälkeen.

Tuokion aluksi kerromme lapselle tarinasäveltämisestä ja siitä, mitä aiomme yhdessä tehdä. Annamme lapselle aikaa tehdä kysymyksiä ja vastaamme niihin kykymme mukaan. Lapsi saa rauhassa tutustua pianoon, kosketella, painella, rämpytellä, koputella ja tutkia miten se soi. Kun lapsi vaikuttaa valmiilta ja on tutkinut soitinta riittävästi, kysymme tahtooko hän aloittaa soittamalla vai kertomalla tarinan. Jos lapsen on vaikeaa päästä alkuun, pyrkii tarinasävellyttäjä, toinen meistä, innostamaan häntä. Jatkamme tämän jälkeen lapsen toiveiden mukaisesti.

Toinen meistä kirjaa sanat ja sävelet muistiin sekä toimii havainnoitsijana tilanteessa, kun taas toinen tukee ja auttaa tarvittaessa lasta tarinasäveltämisessä. Pidämme tuokiot maksimissaan 30 minuutin mittaisina, jotta lapsi jaksaa koko ajan keskittyä tekemiseen. Hakomäki totesi tapaamisessamme (7.9.2012), että yleensä tarinasävellystuokioihin menee noin 10-20 minuuttia, mutta isompien lasten kanssa puolituntia on myös hyvä aika. Emme tahdo suunnitella tuokioita yksityiskohtaisesti alusta loppuun, koska ideana on mennä lapsen ehdoilla.

Pyrimme omalta osaltamme edistämään kohtaavaa ja osallistavaa toimintakulttuuria, jossa luodaan hyvät edellytykset lapsen kasvulle, luovuudelle, kehittymiselle ja oppimiselle, kun aikuinen aidosti kuuntelee lasta, arvostaa tämän mielipiteitä ja osaamista sekä haluaa kehittää toimintaansa lapsen kertoman pohjalta (Karlsson 2005: 38). Arvostamme jokaisen lapsen

omanlaisia tapoja toimia tarinasäveltäjänä sekä heidän tuokioiden aikana syntyneitä erilaisia teoksiaan. Kun lapsi sanoo, että teos on valmis, niin olemme samaa mieltä, vaikka aikaa olisi kulunut vain muutama minuutti tai sävellys olisi vain yhden rivin mittainen. Toiminnassamme yritämme huomioida, että edellä mainitunkaltaiset lapsilähtöisyyden periaatteet toteutuvat. Kaikki tuokioiden aikana syntyneet tarinasävellykset kootaan kansioihin, jotka myöhemmin annamme lapsille.

Pyrimme kaikkien tarinasäveltämistuokioiden aikana arvostamaan ja huomioimaan myös Impivaaran omia arvoja. Pyrimme siihen, että lapsiläheisyys toteutuu ohjauksissamme, kun käytämme lapsilähtöistä työtettä. Suvaitsevaisuuden pyrimme huomioimaan arvostamalla jokaista tuokioon osallistuvaa lasta juuri sellaisena kuin hän on. Turvallisuus tulee myös huomioitua tuokioidemme aikana, sillä olemme ennalta tutustuneet tarinasäveltämisessä huomioitaviin turvallisuustekijöihin, kuten turvallisen soittoympäristön luominen.

Huomioimme tarinasäveltämistuokioiden jälkeen, että tarinasäveltämisen neljä periaatetta toteutuvat. Vain tällöin toimintaa voidaan kutsua tarinasäveltämiseksi. Tarinasäveltäminen on vapaata musiikki-ilmaisua: annamme lapsen itse tehdä teoksen, emme yritä muovata teoksesta mitään tietynlaista, lapsi saa soittaa ja säveltää vapaasti. Tarinasäveltäminen on vastavuoroista vuorovaikutusta: tuokioiden aikana olemme jatkuvassa vuorovaikutussuhteessa lapsen kanssa, annamme lapsen äänen tulla esiin, varmistamme säännöllisin väliajoin tuokion aikana, että olemme merkinneet teoksen muistiin juuri niin kuin lapsi haluaa. Tarinasäveltämisessä syntyy muistiin merkitty teos: kirjoitamme teoksen tuokion jälkeen puhtaaksi niin, että lapsi voi myöhemmin halutessaan soittaa sen uudelleen, kirjaamme teokseen tekijänoikeudet lapsen nimiin. Tarinasävellykset esitetään konsertissa: lapsi saa esittää teoksensa myöhemmin päiväkotikavereilleen ja opettajille, jos lapsi ei itse halua esiintyä, toinen meistä esittää teoksen. (Hakomäki 2007: 27-29.) Pohdimme Hakomäen kanssa (7.9.2012), että voisi olla mukava järjestää kenraaliharjoitustuokio kaikille kolmelle lapselle samanaikaisesti. Näin ollen lapset saavat tilaisuuden kuulla muiden lasten teokset sekä tärkeän kokemuksen vertaisryhmän tuesta.

Jokaisen tuokion jälkeen haastattelemme lasta. Ajattelimme ensin, että esittäisimme lapselle muutaman selkeän kysymyksen koskien tuokiota sekä omaa ohjaajan roolia. Hakomäki kuitenkin kertoi tapaamisessamme (7.9.2012), että parhaan tiedon tuokiosta saa, kun antaa lapsen vapaasti kertoa, mitä hän juuri sillä hetkellä, tuokion päätyttyä, ajattelee. Näin ollen aiomme kysyä lapselta yksinkertaisesti: ”Mitä mieltä olet tästä kaikesta?” Jos lapsi ei ota kantaa omaan teokseensa, pyrimme hienovaraisesti selvittämään kysymällä hänen mielipiteensä siitä. Pohdimme itsekin, että on mielenkiintoisempaa antaa lapsen itse päättää, mistä hän haluaa puhua kuin, että asettaisimme jotkin tietyt rajaavammat kysymykset.

9.2 Loppuhuipennus - yhteiskonsertti

Ennen yhteiskonserttia järjestämme tuokioihin osallistuneille lapsille kenraaliharjoitukset. Kenraaliharjoituksissa lapset saavat soittaa toisilleen sen kappaleen, jonka aikovat esittää Nallet -ryhmälle. Kenraaliharjoituksen tarkoituksena on kannustaa ja motivoida lapsia, he kuulevat toistensa esitykset ja saavat tukea ja rohkaisua toisiltaan. Kenraaliharjoitus on ensimmäinen kerta kun Maija, Liisa ja Kalle soittavat teoksensa jollekin muulle kuin meille tarinasävellyttäjille. Vertaistuen mahdollisuus on lapselle tärkeää, sillä on mukava tietää, ettei ole ainoa, joka tulee esiintymään. Heti kenraaliharjoituksen jälkeen kutsumme koko ryhmän kuuntelemaan lasten hienoja teoksia.

Konsertti järjestetään Nallet -ryhmälle 12.10 perjantaina kello 10. Konsertissa jokainen tuokioon osallistunut lapsi saa soittaa yhden tai halutessaan kaksi tekemäänsä kappaletta. Olemme valmistelleet tilan niin, että kuuntelijoille on valmiiksi aseteltuna penkit. Toivomme, että lapset soittavat konsertissa itse kappaleensa, jos ujous kuitenkin iskee, soitamme lapsen puolesta. Lapsen halutessa aikuinen voi lukea kappaleen sanat sitä mukaan, kun lapsi soittaa, tai mahdollisesti soittamisen jälkeen. Jokaisen esityksen jälkeen annetaan suuret aplodit esiintyjälle. Konsertti innostaa muita lapsia: henkilöstön perehdyttämisen jälkeen voi Nallet -ryhmässä olla joukko uusia innokkaita tarinasäveltäjiä.

Konsertin jälkeen tuokioihin osallistuneet lapset saavat kotiin vietäväksi kansiot, joihin olemme koonneet kaikki heidän tekemät kappaleet. Kappaleiden lisäksi aiomme laittaa kansioihin lyhyen selostuksen siitä, mitä tarinasäveltäminen on, ja kuinka kuvionuotteja käytetään (liite 4). Kansiodien avulla lapsen teokset pääsevät kotiin esille ja vanhemmat näkevät ne. Tämä on myös samalla meiltä pieni kiitos siitä, että lapsi on saanut osallistua opinnäytetyömme toiminnalliseen osuuteen.

9.3 Henkilöstön perehdyttäminen

Henkilöstön perehdyttäminen tapahtuu konsertin jälkeisellä viikolla. Näin ainakin Nallet-ryhmän hoitajilla on jonkinlainen käsitys siitä, mitä tarinasäveltäminen on. Perehdytystuokioon osallistuu eri ryhmien aikuisia oman kiinnostuksen mukaan. Hanna Hakomäki osallistuu myös perehdytykseen. Hänen roolinsa on tuoda asiantuntijuutensa esille vastaamalla mahdollisiin kysymyksiin.

Pyrimme suunnittelemaan perehdytyksestä mahdollisimman konkreettisen. Vilma ja Emmi esittelevät lyhyesti tarinasäveltämisen teorian ja näyttävät lyhyen videopätkän tarinasävel-

tämistuokiosta. Perehdytystuokioon osallistuvat pääsevät myös näkemään miltä kuvionuotit näyttävät pianon liimattuina. Annamme tuokioon osallistuville mahdollisuuden soittaa pianolla lasten tekemiä kappaleita, tämä havainnollistaa kuvionuottien helppouden. Näytämme myös miten kuvionuotit kirjoitetaan tietokoneella puhtaaksi ja mistä valmiit kuvionuotti elementit löytyvät.

Tahdomme kuulla perehdytykseen osallistuvien työntekijöiden rehellisen mielipiteen siitä sopiiko tarinasäveltäminen päiväkotikiimpivaaraan. Työkaluksi olemme valinneet SWOT-analyysin, myös nelikenttäanalyysinä tunnetun menetelmän (Opetushallitus, SWOT-analyysi). Analyysin avulla pyrimme selvittämään tarinasäveltämisen vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia.

SWOT-menetelmä on helppo toteuttaa ja se voidaan tehdä yksilötyöskentelynä tai ryhmässä. Vahvuudet ovat sellaisia tekijöitä, joiden avulla voidaan saavuttaa tavoite, eli saada tarinasäveltäminen jatkumaan Impivaarassa. Heikkoudet hankaloittavat tavoitteen toteutumista, esimerkiksi: työntekijöitä on liian vähän ja heillä ei ole aikaa. Mahdollisuudet ja uhat ovat ulkoisia tekijöitä, tarinasäveltämisen ulkopuolelta ilmeneviä tekijöitä, ja niillä on iso vaikutus tavoitteeseen. (Meristö, Molarius, Leppimäki, Laitinen, Tuohimaa: 13; Opetushallitus, Swot-analyysi). Perehdytystuokiossa aiomme toteuttaa SWOT-analyysin ryhmässä, kaikki perehdytykseen osallistuvat täyttävät yhdessä yhden SWOT-taulukon.

Haluamme pohtia tarinasäveltämistä keskustelemalla yhdessä, tuomme esille myös omia kokemuksiamme. Tämänlaisessa ryhmäkeskustelussa voi ilmetä ongelmia: osallistujat eivät välttämättä uskalla tai kehtaa sanoa rehellistä mielipidettään muiden ollessa läsnä, etenkin Hanna Hakomäen läsnäolo voi estää joidenkin kommenttien esilletulon. Pyrimme ryhmänvetäjinä luomaan sellaisen ilmapiirin, että jokainen uskaltaa vapaasti ilmaista itseään: arvostamme jokaisen osallistujan mielipidettä ja annamme kaikille puheenvuoron. (Valtonen 2011: 88-90, 92-95.) Tuomme esille myös sen, ettei Hakomäkeä haittaa negatiivisetkaan kommentit.

Perehdytystuokion päätteeksi annamme päiväkodille kansion, johon olemme koonneet lyhyen teoriaosuuden lisäksi kaikki yhdeksän valmistunutta tarinasävellystä. Tarkoituksena olisi, että henkilökunta voisi lisätä tulevat teokset samaan kansioon, ja lapsille annettaisiin välillä mahdollisuus soittaa toisten tekemiä kappaleita.

10 Lasten mielikuvitus valloilleen tarinasäveltämisen avulla - toimintakertojen toteutus

Seuraavaksi käymme läpi kaikki ohjaamamme tarinasäveltämistuokiot, jotka ovat esiteltyinä kerronnallisesti. Yhteensä tuokioita oli yhdeksän, ja niihin osallistuvia lapsia kolme. Kaikki

teokset saatiin valmiiksi, mikä on mielestämme pääasia. Esittelemme ohjauskerrat lapsikoh-
 taisesti: jokaisen lapsen kaikki kolme tarinasäveltämistuokiota. Tämän lisäksi pohdimme myös
 jokaisen lapsen kohdalla havaitsemiamme heidän omanalaisiaan tyylejä tarinasäveltää sekä
 olla vuorovaikutuksessa tarinasävellyttäjän kanssa.

10.1 Kummitus

Ensimmäisenä tarinasäveltämään pääsi Kalle. Kallen äiti kertoi, että poika oli ollut yön kuu-
 meessa eikä jäisi päiväkotiin. Kallelle oli kuitenkin tärkeää päästä tekemään oma teos, joten
 hän tuli päiväkotiin vain tarinasävellystuokion ajaksi. Kalle oli vielä aamulla puolikuntoinen,
 vaikka kuume oli laskenut lämmöksi. Jännitimme alkuun kuinka Kalle jaksaa keskittyä kuu-
 meen takia. Vilma ja Kalle tulivat valmiiseen tilaan, jossa Emmi odotti kameran kanssa. Kal-
 len oli vaikea asettua pianon ääreen: salin lattia oli kovin houkuttava hänestä.

Vilma pyysi Kallea istumaan viereensä. Istahdettuaan pianon ääreen, Kalle oli hyvin kiinnostu-
 nut kokeilemaan miltä piano tuntuu. Heti alussa Kalle kysyi kuvionuoteista:

"Missä ne viivat on?"

Hän muisteli edelliskerralla näytettyjä valmiita tarinasävellyksiä, joissa oli pitkään soivia soin-
 tuja, joihin kuvionuoteissa on perään piirretty pitkä viiva. Kalle oli ollut tarkkaavainen en-
 simmäisellä kerralla ja oli selvästi katsonut kuvia tarkasti. Vilma selitti Kallelle mitä viivat
 valmiissa teoksissa tarkoittivat.

Kalle halusi aloittaa säveltämisen soittamalla sointuja, joille ei ole valmiiksi keksitty ku-
 vionuotteja, Kalle soitti pianon vasemman reunan sointuja. Hän halusi myös soittaa montaa
 kosketinta samanaikaisesti. Vilman piti säännöllisesti tarkistaa Kallelta, mitä merkitään muis-
 tiin, jotta teos olisi Kallelle mieluinen. Kalle vaihtoi muutamaan kertaan mielensä ja Vilman
 piti sutata aikaisempi kohta, johon Kalle ei ollut tyytyväinen ja kirjoittaa uusi. Kallen teokses-
 sa toistui kolme väriä, harmaa sininen ja musta.

Kallen keskittyminen rupesi herpaantumaan muutaman minuutin jälkeen: hän ilmeili, pelleili
 eikä malttanut pysyä penkillä. Sävelten tultua Vilma tiedusteli, keksiikö Kalle sanoja teok-
 seensa. Kalle kuitenkin vain pudisteli päätään. Vilma varmisti vielä, onko teos Kallen mielestä
 valmis ja hän nyökytteli myöntävästi. Teokselle piti seuraavaksi keksiä vielä osuva nimi, ja
 Kalle päättikin nopeasti, että se on "Kummitus".

Vilma kysyi tahtooko Kalle soittaa lopuksi valmiin teoksen, mutta hän ei halunnut, joten Vilma soitti valmiin kappaleen Kallelle. Suunnitelmien mukaisesti Vilma haastatteli lyhyesti Kallea, kysymällä mitä mieltä hän oli tästä kaikesta. Kalle vastasi heti:

"Ihan kivaa."

Vilma tiedusteli myös, millä mielin Kalle tulee seuraavalle kerralle. Kalle hymyili ja sanoi:

"Ihan jees."

Tuokion loputtua, Vilma saattoi Kallen ryhmänsä aulaan, jossa hänen äitinsä jo odottelikin. Kallen äiti ilmoitti olevansa mielissään, että poika saa osallistua tuokioihin.

Kallen lähdettyä Vilma ja Emmi kävivät tuokion keskustellen läpi. Emmi kysyi Vilmalta arviointikysymykset. Molempien mielestä tuokio meni hyvin, vaikka Kalle olikin kipeä. Totesimme, että ensimmäinen sävellys oikeasti valmistui. Vilmalle oli uutta, että lapsi tahtoi aloittaa sävelistä ja ettei sanoja tullut ollenkaan. Hän kuitenkin hyväksyi uudenlaisen tilanteen ja arvosti Kallen teosta. Vilma onnistui haastavassa tilanteessa hyvin, vaikka jälkikäteen sanoikin jännittäneensä paljon. Kehityskohteena Vilma pohti, että seuraavassa tuokiossa hän pyrkii itse puhumaan vähän vähemmän ja antaa lapsen vielä enemmän olla äänessä. Tällä hän tarkoittaa sitä, että antaa lapselle rauhan tutustua pianoon niin kauan kuin tämä haluaa. Nyt Vilma pyrki pitämään lapsen sävellyksen teossa, antaen vähemmän aikaa ihmetellä pianossa olevia tarroja (kuvionuotteja). Emmin mielestä Vilma olisi voinut olla enemmänkin äänessä, ulkopuolisesta näytti, että Kalle päätti missä mennään.

Videolta huomioimme lisää Kallen ja Vilman toimintaa. Havainnoimme pääasiassa samoja asioita, mitä jo keskustelussa oli tullut ilmi. Kalle ilmehti todella monieleisesti tuokion aikana: välillä hän virnisteli ja piti kieltä ulkona, välillä ilme oli erittäin keskittynyt. Kalle oli selvästi kiinnostunut pianosta, mutta välillä myös vilkuili kameraan päin. Mietimme toimisiko Kallen kanssa paremmin pienempi tila tai pianon kääntäminen pois päin virikkeistä. Vuorovaikutus Kallen ja Vilman välillä oli sujuvaa. Vilma kysyi Kallelta moneen otteeseen, onko hän merkinnyt teoksen muistiin niin kuin Kalle haluaa. Vilma huomioi Kallen kommentit ja hyväksyi myös hiljaiset hetket. Kalle esitti myös Vilmalle kysymyksiä, koskien lähinnä kuvionuotteja. Vie-raaksi ihmiseksi Kalle toimi Vilman kanssa hyvin, eikä ujustellut.

10.2 Ukko käveli metsässä

Maija vaikutti hieman ujolta kävellessään arasti pianon luo Vilman saattamana. Maija kertoi, että oli viikonloppuna miettinyt tulevaa tarinasäveltämistuokiota trampoliinilla hyppiessään. Maija oli innostunut, kun sai kokeilla pianon soittamista, hän kokeili miltä koskettimet tuntuivat ja vaikutti pohtivalta pitäessään pienen hiljaisen tauon. Pian hän halusi kuitenkin aloittaa teoksen tekemisen. Vilma kysyi tahtooko Maija keksiä ensin sanat vai sävelet. Maija koki sanat luontevaksi aloitustavaksi. Maija puhui vähän ja silloin kun hän puhui, tuli ääni kovin hiljaa. Vilman oli vaikea saada selvää mitä Maija sanoo, hän esimerkiksi kuuli aluksi sanan ukko pupuna. Maijalla on ärrävika, mistä emme etukäteen tietäneet. Tämän vuoksi Vilma varmisti monta kertaa, että sai oikeat sanat ylös, ja Maija vahvasti nyökkäämällä.

Maija pohti hyvin tarkkaan teostaan: hän mietti sanojaan mielessä tapaillen äänettömästi huulillaan sanoja. Sanan keksittyään hän kokeili monia pianon koskettimia ja pohti mikä on oikea sävel kyseiseen sanaan. Maija puhui tummista ja vaaleista sävelistä, hän ei halunnut teokseensa liian tummia eli matalia sointuja. Keskittymiskyky oli Maijalla todella hyvä, hän oli kiinnostunut tekemisestä, mikä selvästi motivoi häntä keskittymään huolella. Maija halusi hyvän teoksen ja hän myös halusi, että teos on Vilman mielestä hyvä. Hän soitti kappaleen useaan kertaan läpi ja pohti kuulostaako se oikealle. Vaikka Maija haki Vilmalta hyväksyntää kappaleelleen, korosti Vilma, että kappale on hyvä kun se on Maijan mielestä hyvä.

Kappaleen nimeä miettiessä Maija olisi halunnut, että Vilma keksisi sen. Vilma kuitenkin sanoi, että kappaleen ollessa Maijan, olisi hyvä kun Maija keksisi myös nimen. Maija pohti pitkään ja sanoi hymyssä suin:

"Ukko käveli metsässä."

Nimi kirjattiin teokseen, jonka jälkeen Vilma vielä varmisti, onko se valmis. Vilma kehui Maijan työtä, ja tyttö oli selvästi iloinen kuullessaan, että on säveltäjä. Vilma kysyi lopuksi, mitä mieltä Maija on tästä kaikesta. Maija mietti hetken ja vastasi ujusti:

"Kivaa."

Hän palasi ryhmään tuulettaen onnistumistaan.

Pohdimme tuokion jälkeen, että se sujui todella hyvin. Vilma koki isona haasteena Maijan hiljaisen äänen ja ärrävian. Tästä huolimatta Vilma sai teoksen kirjattua ylös Maijan haluamalla tavalla. Maijan kappaleessa kohta "Rallalallalei" esiintyi kaksi kertaa. Pohdimme, halusikohan Maija mahdollisesti opetella r-kirjaimen sanomista. Kun Maija ensimmäisen kerran sanoi rallalallalei, Vilma kysyi kirjoittaako hän paperiin lallalallalei. Maija kuitenkin sanoi, että se pitää tulla ärrällä eikä ällällä. Maija oli hyvin tarkka teoksestaan ja tahtoi tehdä siitä hyvän.

Ujoudestaan huolimatta Maija uskalsi kertoa ventovieraalle Vilmalle tarinan. Vilma totesi värikyntä kehityshaasteeksi: keltaisesta ei näkynyt paperilla juuri mitään. Tämän vuoksi Maijan oli vaikea soittaa teostaan. Pohdimme ensi kertaa varten, että otamme näkyvämmät värit, ehkä tussit. Vilma mainitsi myös haluavansa antaa vielä enemmän aikaa lapsen hiljaiselle pohdinnalle. Mietimme, mikä on liikaa ohjaamista ja kuinka kauan voidaan olla vain hiljaa. Ajattelimme, että jos olemme liian kauan hiljaa, lapsi voi kokea tilanteen kiusalliseksi ja ahdistavaksi. Toisaalta jotkut lapset tarvitsevat enemmän aikaa omalle ajatustyölleen. Emmin mielestä Vilma ei ohjannut liikaa ja antoi lapselle riittävästi aikaa.

Videolta näkyi Maijan iloiset hymyilevät kasvot, jotka kuvastivat innostusta. Maija oli iloinen koko tuokion ajan, eikä näyttänyt tylsistyneeltä ollenkaan. Oli mielenkiintoista tarkastella Maijan sisäistä pohdintaa: ilme oli erittäin keskittynyt ja sanat kävivät tytön huulilla jatkuvasti. Maija nautti soittamisesta, ja halusikin käydä teostaan läpi useasti. Videolta kiinnitimme huomiota siihen, että Maija oppi tekemänsä kappaleen alun nopeasti ulkoa, soittaessaan hän ei katsonut paperista lainkaan vaan soitti ulkomuististaan teoksen läpi. Vuorovaikutus Vilman ja Maijan välillä oli hyvää: naurua, iloisia ilmeitä, tekemisen riemua ja yhteisymmärrystä. Maijan ilo tarttui selvästi myös Vilmaan, joka oli aidosti iloinen valmiista teoksesta.

10.3 Taika ja Nuotti on minun lempinaapureita

Liisan ensimmäinen tarinasäveltämistuokio alkoi pianoon tutustumisella, kun Emmi oli hakenut hänet ryhmästä valmiiseen tilaan. Liisa kertoi, että häntä jännittää tuleva tuokio. Hän osoittautui kuitenkin erittäin sosiaalisiksi. Liisa kertoili lähiaikaisia tapahtumia pianoon tutustumisen ohessa. Liisa oli viikonlopun aikana kertonut äidilleen, että pääsee soittamaan pianoa, mistä äiti oli kuulemma ollut erittäin innoissaan. Vähitellen Emmi johdatti Liisan tarinasäveltämisen pariin kertomalla tulevasta. Emmi tiedusteli Liisalta, miten tämä haluaa aloittaa tarinasäveltämisen: tuleeko ensin tarina vai sävelet vai mahdollisesti jotain muuta. Liisa ilmoitti kertovansa ensin mieluiten tarinan. Liisa oli valmiiksi kotona keksinyt tarinan, jota ei kuitenkaan muistanut enää. Emmi sanoi, ettei tämä haittaa, vaan Liisa voisi ihan hyvin keksiä uuden tarinan. Liisa ilmoitti hetken mietittyään haluavansa kertoa naapureistaan, jotka ovat hänelle todella tärkeitä.

Liisa jäi ajoittain pohtimaan pidemmäksi aikaa, mitä haluaisi seuraavaksi kertoa. Emmi antoi Liisan miettiä kaikessa rauhassa. Kävi ilmi, että Liisalle on selvästi entuudestaan tuttua, miten laulu yleensä muodostuu: alku, kertosäe ja loppu. Kertosäe tuli peräti viisi kertaa sävellykseen. Emmin kirjoitettua koko sävellyksen ylös, luki hän sen Liisalle, ja tiedusteli miten tämä haluaa jatkaa. Liisa alkoi etsiä sopivia säveliä sanoille. Hän ei juuri halunnut kokeilla eri

säveliä, vaan valitsi aina sen, mitä ensimmäisenä painoi. Vaikka sävellyksestä tuli todella pitkä, Liisa jaksoi hienosti etsiä jokaiselle sanalle oman sävelensä. Lopuksi Liisa soitti vielä läpi koko teoksensa. Emmi varmisti, että teos on sellainen kuin Liisa haluaa ja kehui, miten hieno siitä tuli. Tuokion lopuksi Emmi haastatteli vielä lyhyesti Liisaa, kysymällä, mitä mieltä Liisa oli tästä kaikesta. Liisa totesi:

"Kivaa. Tuntuu kuin tällaista ei olisi aiemmin vielä ollut."

Liisa olisi halunnut heti ottaa valmiin teoksensa mukaan. Emmi kertoi, että valmiit teokset saa viedä kotiin myöhemmin. Liisa ilmoitti iloisesti alkavansa heti pohtia seuraavaa tarinaa, jota Emmi ilmoitti innolla jäävänsä odottamaan.

Tuokion jälkeen kävimme läpi tapahtumat. Emmi oli innoissaan ensimmäisestä tarinasävellyksestään, joka hänen mielestään sujui Liisan hyvän asenteen ansiosta hyvin. Hän koki ensikertalaisena tuokion jollain tapaa helpoksi, mihin Vilma kommentoi päinvastaisesti sen vaikuttaneen edellisiin verrattuna haastavammalta sävellyksen pituuden vuoksi. Pohdimme, olisiko tuokion pituutta pitänyt yrittää jotenkin rajata, mutta tulimme siihen tulokseen, ettei se tällöin olisi ollut Liisan näköinen. Ajattelimme, että ensi kerralla 20 minuutin jälkeen mainitsimme lapselle, että aika alkaa olla lopussa, ja voimme mahdollisesti jatkaa ensikerralla. Olimme erittäin iloisia siitä, että Liisa jaksoi hienosti tehdä koko tarinasävellyksen loppuun saakka, vaikka itse eräässä vaiheessa mainitsi:

"Tää on aika pitkä."

Videolta näkyi, että Liisa selvästi unohti jännityksensä syventyessään teokseensa. Liisa halusi saada teoksensa valmiiksi ja oli tyytyväinen lopputulokseen. Emmin kehuessa sekä teosta että Liisan säveltäjän kykyjä oli tämä selvästi iloinen saamastaan huomiosta. Liisa hymyili paljon ja nautti tekemisestä. Vuorovaikutus Emmin ja Liisan välillä oli mutkatonta. Liisa oli erittäin kiinnostunut kaikesta, mitä Emmi sanoi. Emmi puolestaan ymmärsi kaiken, mitä Liisa sanoi ja osoitti olevansa aidosti kiinnostunut siitä kuuntelemalla tyttöä aktiivisesti sekä kohdistamalla katseensa tähän. Jutustelu oli tuokion aikana vastavuoroista. Liisa kumartui välillä Emmiin päin ja ikään kuin varmisti, että teos tulee oikein kirjattua. Videon katsottuaan ja tuokion läpi käytyään, Emmille jäi hyvä tunne tulevia tuokioita ajatellen.

10.4 Se on minun lempikissa

Liisa oli tullut päiväkotiin juuri ennen tuokion aloittamista, ja pääsimme sattumalta tapamaan hänen äitinsä. Liisan äiti kertoi, että tyttö on innoissaan tarinasäveltämisestä ja on pu-

hunut kotona äidilleen siitä useaan otteeseen. Äiti vaikutti tyytyväiseltä, siihen että tytär on valittu mukaan niin monen lapsen joukosta. Nallet -ryhmän muut lapset vaikuttivat selvästi kiinnostuneilta meistä ja siitä, mitä me teemme päiväkodissa.

Liisan istahdettua pianon ääreen Vilma näytti hänelle ensimmäisen tuokion teokset. Tyttö katseli kiinnostuneena myös Kallen ja Maijan sävellyksiä - omaansa hän oli hyvin tyytyväinen. Liisa tahtoi aloittaa tuokion soittamalla edelliskerran teoksensa siten, että hän soittaa ja sanoja ei lueta ollenkaan - näin tehtiin. ”Taika ja Nuotti on minun lempi naapureita” kappaleen soiton jälkeen, Liisa tahtoi aloittaa uuden teoksen keksimällä ensin sanoja. Liisa kertoi, että oli nähnyt sinä päivänä äidin kanssa kissan, josta halusikin nyt kertoa. Keksittyään yhden lauseen, Liisa tahtoi etsiä sanoille pianosta sävelet. Ensimmäisen kerran tyylillä Liisa ei kokeillut eri sointuja, vaan valitsi aina sen, jota oli ensimmäiseksi sattunut koskettamaan. Vilma kertoi Liisalle, että koskettimia voi painaa myös yhden sijasta kahta tai kolmea. Vilman kirjoittaessa teosta muistiin, Liisa kurkisteli ja katseli tarkasti mitä paperiin kirjattiin. Välillä tuli hiljaisia hetkiä, kun Liisa pohti mitä tekisi seuraavaksi. Vilma kuitenkin antoi työlle aikaa niin paljon kuin tämä tarvitsi. Liisa keksi, että koskettimia voi painaa myös pitkään.

Teos oli saavuttanut yhden A-4:n mitan, kun Liisa totesi, että se on valmis ja hän haluaa soittaa sen itse. Liisalla oli selvästi mielessään, miten hän haluaa soittaa ja hän sanoi:

”Mä haluan istua keskellä.”

Vilma nousi seisomaan ja siirsi Liisan tuolin keskelle pianoa. Liisa rupesi soittamaan heti, kun Vilma oli asettanut nuotit tytöt eteen. Vilma seisoj Liisan takana ja ohjeisti tarvittaessa sanallisesti. Muutaman kerran, kun Liisa kadotti nuoteista kohdan, jota oli soittamassa, näytti Vilma sormellaan nuotista missä mennään. Pedaali oli juuri Liisan jalan korkeudella, ja tyttö paineli niitä vahingossa. Hän ihmetteli, mikä se on, ja Vilma selitti Liisalle, että pedaalia painaessa soinnusta tulee pitempi ja se jää kaikumaan vähän. Liisa ei tahtonut kuitenkaan käyttää teoksessaan pedaalia. Liisa soitti koko teoksen läpi hienosti ja lähes itsenäisesti. Soiton loputtua, Vilma kehui teosta ja kysyi onko sillä nimeä. Liisan ei tarvinnut odottaa hetkeäkään, kun hän jo sanoi:

”Se on minun lempikissa.”

Vilma ja Emmi pohtivat tuokion jälkeen sen sujuvuutta. Liisa oli tehnyt jälleen hyvin pitkän teoksen, joka oli tyyliltään hyvin tarinamainen. Liisan innostus tarinasäveltämisestä kohtaan näkyy hänen vahvasta keskittymiskyvystään: hän jaksoi keskittyä tekemiseen koko tuokion ajan ja istui paikoillaan. Videolta tarkastelimme Liisaa, kun hän soitti valmiin teoksen. Hän

istui selkä aivan suorana kuin konserttipianisti. Hän katsoi tarkkaavaisesti nuotteja ja etsi pianosta oikeat sävelet - suu kokoajan hymyssä.

Liisan uusi tapa tehdä lause kerrallaan ja etsiä sitten soinnut mahdollistaa teoksen lopettamisen koska vain. Liisa pohtikin lopussa jatkaako vielä, kunnes totesi, että teos on valmis. Maijan ja Kallen työt nähtyään Liisa kuitenkin tietää, että lyhyempi teos on aivan yhtä sallittu ja hyvä. Liisan tyyli on selvästi säveltää kerralla yksi A-4, paperi täyteen. Uskomme, että hyvä ryhti kertoo myös Liisan lisääntyneestä itsevarmuudesta: nyt menetelmä oli hänelle tuttu ja hän tiesi koko ajan mitä tulee tapahtumaan. Liisa uskalsi tehdä itsenäisemmin päätökset eikä hän ei hakenut katsellaan Vilmalta hyväksyntää. Videota katsoessa huomaa tuokion rauhallisuuden ja lapsilähtöisyyden: kokoajan tuokio etenee niin kuin Liisa tahtoo, häntä ei hoputeta missään kohtaa eikä Vilma yritä muuttaa mitään hänen teoksessaan - se on hyvä sellaisenaan.

10.5 Ukko menee kotiin

Maija oli selvästi kiinnostunut edellisestä teoksestaan, kun hän tuli toiseen tarinasäveltämistuokioonsa. Emmi näytti edelliskerran teoksia, niin Maijan oman kuin Liisan ja Kallen teoksetkin. Maijan silmäiltyä hetken omaa teostaan, ilmoitti hän haluavansa soittaa sen:

”Ensin soitan, sitten sä luet.”

Maija muisti hienosti teoksensa alkuosan ulkoa katsomatta juurikaan pianon koskettimiin. Maijan soitettua teoksen loppuun, luki Emmi hänelle sanat ja kehui vielä, miten hienon tarinasävellyksen Maija oli tehnyt. Ennen kuin Maija aloitti uuden tarinasävellyksen tekemisen, hän paineli pianon pedaaleja ja kysyi mitä ne ovat. Emmi näytti Maijalle, mitä pedaaleilla voi tehdä ja lisäsi vielä, että Maija voi halutessaan käyttää niitä tarinasävellyksessään. Tämän jälkeen Emmi tiedusteli Maijalta, miten tämä haluaa aloittaa tarinasäveltämisen tällä kertaa. Maija vastasi haluavansa ensin keksiä sanat:

”Toinen säkeistö siitä Ukko käveli metsässä”

Vaikka Maija keksi melko nopeasti haluavansa jatkaa Ukko-tarinaansa, tuotti sanojen keksiminen hieman vaikeuksia. Emmi antoi Maijan rauhassa mieltä sanoja, mutta kun tyttö ei millään meinannut keksiä niitä, päätti Emmi hieman avustaa häntä. Emmi kysyi, mitä Ukko voisi seuraavaksi tehdä, ja pian Maija alkoikin laulaa Emmille sanoja. Maija lauloi Emmille aina yhden lauseen, jonka jälkeen hän halusi keksiä sävelet yhteen sanaan kerrallaan. Kuten edelliselläkin kerralla, Maija harkitsi tarkkaan, mitä säveliä hän haluaa teokseensa: hän kokeili painaa monta eri kosketinta, kunnes oikealta kuulostava löytyi.

”Kirkkaita ääniä! Mä haluan tähän pelkkiä kolmioita!”

Tällä kertaa Maija tutki myös mustia koskettimia, mutta selvästi arkaili käyttää niitä. Emmi kertoi, että ne ovat sallittuja tarinasävellyksissä ja ne voidaan laittaa teokseen, mikäli Maija niin haluaa. Maija tyytyi kuitenkin vain mustien koskettimien tutkiskeluun. Muutaman säkeistön jälkeen, Maija ilmoitti, että teos on valmis. Maija halusi vielä soittaa tarinasävellyksensä kokonaisuudessaan. Hän ei oppinut edelliskerran tavalla teostaan ulkoa, mutta ilmoitti olevansa tyytyväinen siihen. Emmi varmisti vielä, että teos on juuri sellainen kuin Maija haluaa sen olevan. Maijan vastattua myöntävästi hän keksi vielä teokselle nimen ”Ukko menee kotiin”. Emmi kirjasi teokseen tekijänoikeudet ja tiedusteli Maijalta, mitä mieltä tyttö oli tästä kerrasta. Maija vastasi, että se tuntui hyvältä.

Maijan palattua takaisin ryhmäänsä, keskustelimme tuokion kulusta. Pohdimme, että se sujui todella hyvin. Emmi oli hieman hämmentynyt, kun Maija halusikin laulaa sanat. Päätimme, että kirjaamme teokseen, että se kuuluu laulaa, eikä muiden tarinasävellysten tapaan kertoa. Mielestämme Maija oli selvästi rohkaistunut ensimmäisen kerran jälkeen: hän puhui hieman selkeämmällä äänellä ja uskalsi rohkeasti kokeilla niin pedaaleja kuin ylennys- ja alennuskoskettimia. Maijaan ei siis ilmeisesti juurikaan vaikuttanut se, että vaihdoimme tarinasävellyttäjää.

Oli mielenkiintoista, että Maija halusi jatkaa Ukko-tarinaansa. Hän oli ehkä päättänyt sen etukäteen, sillä hän ilmoitti sen reippaasti heti alussa. Maija selvästi nautti tarinasäveltämisestä: hän hymyili lähes koko tuokion ajan ja oli kiinnostunut kokeilemaan eri koskettimia. Oli hienoa nähdä videolta, miten iloinen Maija itse asiassa olikaan nähtyään ja soitettuaan valmiin tarinasävellyksensä. Emmi oli myös erittäin tyytyväinen tämänkertaiseen tarinasäveltämistuokioon. Hänen mielestään Maijan kanssa on helppo työskennellä ja tämän iloisuus tarttuu helposti myös tarinasävellyttäjään. Videolta huomasi, miten hyvin Maija ja Emmi tulivat toimeen: Emmi huomioi kaikki Maijan kysymykset, ja Maija uskalsi puhua selvästi rohkeammin kuin edellisellä kerralla.

Emme keksineet juuri mitään kehittämisen kohdetta tuokiosta. Emmi tuumi, ohjasiko hän liikaa alussa, kun Maija ei meinannut keksiä sanoja, kysymällä, mitä Ukko tekisi seuraavaksi. Vilman mielestä Emmi vain auttoi Maijaa pääsemään alkuun - eikä Emmi oikeastaan edes tällöin ohjannut, sillä Maija oli jo ilmoittanut haluavansa jatkaa Ukko-tarinaa, hän kaipasi vain hieman rohkaisua ideansa toteuttamiseen. Muutenkin Emmi toimi hyvin alussa tiedustellessaan, miten Maija haluaa aloittaa tuokion. Emmi ei rajannut aloitusvaihtoehtoja vain sanojen tai sävelten keksimiseen, vaan piti kaikki vaihtoehdot avoimina, mikä on tärkeää tarinasäveltämisessä. Maija itse halusi ensin keksiä sanat ja ensimmäisen rivin jälkeen ilmoitti haluavan-

sa keksiä sävelet sana kerrallaan - mitään ohjausta ei juuri tarvittu, Maija muisti edelliskerasta, mitä vaihtoehtoja hänellä on.

10.6 Kummituksesta joka käveli lamppujen valossa kadulla

Kallen toisen ja ensimmäisen tuokion välissä oli kaksi viikkoa, koska Kalle oli kipeänä. Nyt Kalle oli kuitenkin terve ja valmis tarinasäveltämään. Kalle istahdettua pianon ääreen, Vilma näytti Kallen ensimmäisen tuokion teoksen sekä tyttöjen tekemät kappaleet. Kalle tutkaili niitä mielenkiinnolla. Vilma ja Kalle pohtivat, miten merkitsevät Kallen ensimmäisen kappaleen alun. Kalle ei kuitenkaan keksinyt siihen mitään ja hän hyväksyi, että siinä lukee ”möreitää ääniä”. Vilma kysyi haluaisiko Kalle soittaa jonkun muista teoksista. Hän ei halunnut, mutta tahtoi, että Vilma soittaa Kummituksen.

Vilma yritti kysyä Kallelta, miten poika haluaisi aloittaa. Kalle ei millään keksinyt sanoja eikä myöskään mitään sointuja. Kallea kiinnostivat pedaalit, jotka olivat juuri hänen jalkojensa korkeudella. Vilma näytti, miten pedaalit toimivat ja kysyi haluaako Kalle, että teoksessa käytetään niitä. Vilma antoi Kallelle aikaa miettiä teostaan pitkään. Mitään ei kuitenkaan syntynyt, joten Vilma sanoi Kallelle, että hän voisi vaikka vain kokeilla pianon koskettimia ja kuulostella miten ne soivat. Kalle katseli kiinnostuneen pianoa jonkin aikaa.

Kalle painoi lopulta sinistä neliötä varovasti. Vilma kysyi heti tahtooko Kalle sen teokseensa. Kalle valitsi kuitenkin viereisen koskettimen ja sanoi reippaasti:

”Mustan.”

Kalle painoi mustaa kosketinta pohjaan ja antoi sen soida pitkään. Vilma vielä tarkensi, kirjaisiko hän mustan lyhyenä vai pitkänä äänenä. Kalle tahtoi, että se soitetaan lyhyesti. Seuraavaksi Kalle painoi kahta kosketinta peräjälkeen. Vilma merkitsi sävelet soitettavaksi peräjälkeen ja soitti sen Kallelle. Kalle huomasi heti, ettei se toimi ja näytti, miten ne kuuluisi soittaa. Kalle painoi koskettimia samanaikaisesti, ja Vilma kirjasi teokseen muutoksen.

Sanoja ei Kallelta teokseen syntynyt. Vilma kysyi Kallelta, olisiko teoksella jokin nimi. Kalle vastasi hymyssä suin:

”Kummituksesta joka kävelee lamppujen valossa kadulla.”

Vilma kirjoitti teoksen nimeä, kun Kalle alkoi kertoa vielä lisää laulun nimestä:

"Että se näkis kunnolla kaikkii yön olentoja.."

Kalle ei tahtonut kuitenkaan toistaa lausetta niin, että Vilma olisi saanut kirjattua sen ylös. Vilma sanoi hyväksyvästi, ettei Kallen tarvitse toistaa lausetta - se, mitä Kalle on siihen asti keksinyt riittää ihan hyvin, jos Kalle itse niin tahtoo.

Teoksen valmistuttua Vilma kysyi Kallelta haluaisiko tämä soittaa kappaleen. Kalle pudisteli päätään. Vilma kertoi kuitenkin Kallelle, miten kappale etenee. Tämän jälkeen Kalle päätti-kin painaa kuitenkin mustaa neliötä. Vilma jatkoi neuvomista:

"Sitten sininen äksä ja musta äksä samaan aikaan"

Kalle painoi niitä, ja Vilma kehui poikaa. Kallea hymyilytti ja hän soitti ihan itse kappaleen. Kalle sanoi teoksen olevan hyvä, minkä jälkeen hän palasi takaisin ryhmään.

Pohdimme tuokion jälkeen Kallen tyyliä säveltää. Kalle viihtyi edelleen kummitus teemassaan ja möreissä äänissä. Tarinasävellyttäjä Vilma hämmästyti Kallen keksimästä hienosta kappaleen nimestä. Edellinen teos kun oli saanut lyhyen ja ytimekkään nimen - tämän teoksen nimi kertoo selvästi tarinan. Tarina on varmasti Kallen ajatuksissa ja hän ehkä ensi kerralla kertoisi meille lisää kummituksesta. Kallelle on kuitenkin selvästi tärkeää, että teos kirjataan oikein ja että se kuulostaa hyvälle. Sininen neliö ei kuulunut tähän teokseen, ja siksi Kalle poisti sen. Mietimme lopuksi, olisiko Kallea pitänyt ohjata enemmän. Totesimme kuitenkin, ettei se olisi tarinasäveltämisen periaatteiden mukaista. Nyt syntyi teos, joka on täydellinen sellaisenaan.

Videolta oli huomattavissa, miten Kallen oli jälleen ehkä hieman vaikeaa keskittyä tuokioon: hän vääntelehti ja ilmeili melko kirjavasti. Vilma sai Kalleen kuitenkin edes jonkinlaisen kontaktin: vaikka poika vaikutti välillä hieman vastahakoiselta, sai Vilma rohkaistua Kallen kokeilemaan säveltämistä, ja yhdessä teos saatiin onnistuneesti valmiiksi. Mielestämme näistä Kallen tuokioista on selvästi kehkeytymässä ehkä juuri niitä opettavaisimpia, sillä ne haastavat meidät tarinasävellyttäjinä hyväksymään lapsen ominaisen tavan toimia tarinasäveltäjänä. Pohdimme vielä, miten Kallen teokset sitten muuttuisivat, jos hän saisi tarinasäveltää vielä vaikkapa kymmenen kertaa? Ehkä hän saisi lisää rohkeutta kokeilla erilaisia juttuja, mutta uskomme, että tyyli pysyisi samana: lyhyitä kappaleita, joissa käytetään mustaa ja sinistä.

Liisan kolmannen tarinasäveltämistuokion aluksi Emmi esitteli edelliskertojen teokset, sekä Liisan omat että Kallen ja Maijankin tekemät. Liisa hieman ihmetteli Kallen tarinasävellystä ”Kummituksesta joka käveli lamppujen valossa kadulla”:

”Miks se on tollanen...noin lyhyt.”

Emmi kertoi, että Kalle halusi tehdä juuri sellaisen tarinasävellyksen ja että lyhyetkin tarinasävellykset ovat hyväksyttäviä. Emmi myös näytti, miten Kallen teoksessa ei ole ollenkaan sanoja ja lisäsi, että aina tarinasävellyksissä ei tarvitse välttämättä olla sanojakaan. Liisa halusi, että Emmi soittaa Kallen teoksen. Tämän jälkeen Liisa itse halusi soittaa Kallen toisen teoksen ”Kummitus” ja tuumasi, että se kuulostaa hyvältä. Liisa halusi soittaa itse myös Maijan teoksen ”Ukko käveli metsässä”.

Liisa mainitsi soitettuaan, että hänellä oli viikonloppuna syntymäpäivät ja, että hän on nyt kuusivuotias. Emmi onnitteli, minkä jälkeen Liisa ilmoitti haluavansa soittaa molemmat aiemmat tarinasävellyksensä. Ensin oli vuorossa ”Taika ja Nuotti on minun lempi naapureita”. Liisa ei muistanut teostaan ulkoa, mikä on ihan ymmärrettävää sen pituuden vuoksi. Tämän takia Emmi näytti Liisalle tarvittaessa kynällä missä mennään. Soitettuaan loppuun, Liisa ei halunnut, että Emmi lukee tarinasävellyksensä sanoja, vaan halusi heti perään soittaa toisen tarinasävellyksensä ”Se on minun lempi kissa”. Soiton aikana Liisa painoi huomaamattaan pianon pedaaleja. Emmi kysyi haluaisiko Liisa lisätä pedaalin teokseensa, mihin tyttö kuitenkin vastasi kieltävästi ja jatkoi soittamistaan. Liisa hieman harmitteli, että hänen piti aina katsoa, missä mikäkin kuvionuotti sijaitsee, mutta Emmi sanoi, että se on ihan ymmärrettävää, kun teoksessa on niin monta eri kuvionuottia. Tarinasävellyksensä viimeiseltä riviltä Liisa halusi vielä muuttaa yhden sävelen toiseen, minkä Emmi merkkasi heti muistiin.

Soitettuaan toisenkin teoksensa Liisa aloitti kolmannen tarinasävellyksensä tekemisen. Pienen miettimistauon jälkeen, Liisa alkoi kertoa tarinaa. Jälleen kerran Liisa kertoi melko pitkän tarinan, mutta tyttö itse huomasi Emmiin kirjoitustilan paperilla vähentyessä lopettaa tarinansa haluamallaan tavalla. Liisa kertoi ensin koko tarinan loppuun saakka, minkä jälkeen hän halusi sanakerrallaan etsiä mieluisat sävelet. Tällä kertaa Liisa käytti koskettimia melko monipuolisesti: välillä hän painoi vain yhtä, välillä useampaa kerrallaan ja välillä hän halusi tiettyjen sävelten soivan pitkään. Hän ei kuitenkaan pohtinut pitkään, mitä säveliä hän halusi käyttää, vaan valitsi aina ensimmäiset, joita painoi. Sävellettyään teoksensa loppuun Liisa halusi, että Emmi lukee tarinan hänelle ääneen. Hän ei kuitenkaan jaksanut enää soittaa pitkää teostaan läpi, mutta keksi sille vielä nimen ”Minun perhe on ihana”. Emmi kirjasi tekijänoikeudet Liisan nimiin ja mainitsi, että oli hyvä, kun Liisa kertoi syntymäpäivistään - näin teokseen saatiin kirjattua tytön nimen lisäksi oikea ikäkin. Lopuksi Emmi vielä kysyi, miltä senkertainen tuokio tuntui. Liisa vastasi sen tuntuneen kivalta. Emmikin totesi tuokion tuntu-

neen kivalta ja kehui Liisan hienoa teosta. Emmi ja Liisa keskustelivat vielä lyhyesti tulevasta konsertista, minkä jälkeen Emmi saattoi Liisan takaisin ryhmäänsä.

Keskustelimme tuokiosta ja pohdimme olisiko sitä pitänyt jotenkin rajata. Nyt sen pituudeksi tuli 33 minuuttia, mikä on melko maksimipituus. Emmi sanoi, että olisi tuntunut jotenkin pahalta vain keskeyttää Liisa, kun tämä kertoi ihanaa tarinaansa. Vilma mainitsi, että Liisa oli tämän tuokion aikana alkanut kiemurtelemaan tuolissaan. Emmikin mainitsi havainneensa tämän, mutta lisäsi, että se ei kuitenkaan näyttänyt vaikuttavan Liisan keskittymiseen. Liisa ei missään vaiheessa sanonut haluavansa lopettaa kesken tai että häntä jotenkin kyllästyttäisi. Yllätyimme kuitenkin, ettei Liisa jaksanut enää soittaa teostaan loppuun läpi. Olimme kuitenkin erittäin tyytyväisiä, että hän jaksoi tehdä sen valmiiksi. Vilma mainitsi, ettei Emmikään omalla toiminnallaan osoittanut turhautumista, minkä Liisa olisi varmasti huomannut.

Videolta oli havaittavissa innostunut ja iloinen tarinasäveltäjä - Liisa selvästi nautti tekemisestään, sillä hän hymyili lähes taukoamatta. Oli mukavaa seurata säveltämisen lomassa kehkeytyneitä keskusteluja. Ja vaikka Liisa ei ensimmäisestä kerrastaan lähtien ole ollut ujo, uskalsi hän nyt selkeästi rohkeammin olla läsnä tilanteessa. Liisalle oli jo ennestään muistissa tuokioiden kulku, joten hän osasi toimia ilman Emmin ohjausta. Lisäksi hän uskalsi toimia omalla tavallaan: hänen keskittymisensä ei herpaantunut, vaikka teoksesta tuli pitkä ja hän uskalsi kokeilla erilaisia tapoja soittaa pianoa.

Emmi oli kaiken kaikkiaan tyytyväinen tuokion kulkuun ja kehui vielä Liisan hienoa teosta. Pohdimme vielä, että on erittäin hellyttävää, miten Liisa ottaa aiheet tarinasävellyksiinsä aina jostain lähiympäristöstään. Vilma tuumi, olisiko Liisaa kuitenkin pitänyt aina tuokioiden alussa muistuttaa, että aikaa on varattu maksimissaan puolituntia. Nyt aikaa olisi mennyt vielä enemmän, jos Liisa olisi loppuun halunnut vielä soittaa teoksensa läpi. Pohdimme, että tuntuisi jotenkin kurjalta rajoittaa Liisaa, kun hän on osoittautunut tuokioiden aikana erittäin luovaksi persoonaksi. Haluamme päinvastoin kannustaa häntä ottamaan kaikki mahdolliset aiheet esille juuri niin kuin hän itse haluaa.

10.8 Kissa käveli metsässä

27.9 oli tarkoitus tehdä viimeiset tarinasävellykset lasten kanssa. Mutkia kuitenkin tuli matkaan, sillä vain Maija oli sinä päivänä päiväkodissa. Sovimme henkilökunnan kanssa uuden ohjauksajan. Maija pyöri ympärillämme odottavan näköisenä, ja päätimmekin tarinasävellyttää hänet, jotta me peittäisimme tytön odotuksia. Tuokion alussa Vilma näytti Maijalle kaikki edelliset teokset. Tämän jälkeen Maija tahtoi soittaa ”Ukko menee kotiin”. Maija soitti hienosti

eikä tarvinnut apua juuri lainkaan, Vilma neuvoi sanallisesti tytön kadotettua kohdan, jota oli soittamassa.

Soitettuaan kappaleen Vilma sanoi, että voidaan aloittaa uuden tekeminen. Ennen kuin Vilma ehti jatkaa sen enempää, Maija totesi nopeasti, että tahtoo ensiksi keksiä teokselle nimen. Vilma tuumasi kannustavasti, että siitä vaan. Maija keksi nimen nopeasti, jonka jälkeen hän tahtoi keksiä sanat. Tällä kertaa hän keksi koko kappaleen sanat saman tien ja hyvin nopeasti. Maija katseli, kun Vilma kirjoitti sanoja ylös. Vilma tarkasti Maijalta muutamaan otteeseen sanoja, että saisi kirjoitettua ne varmasti oikein. Vilman kirjoitettua uusimman rivin, luki hän Maijalle koko kappaleen ääneen. Maija kuunteli ja lisäsi loppuun vielä:

"Rallalallalei!"

Vilma kirjoitti vielä tämän ylös, minkä jälkeen Maija totesi:

"Ja nyt mä haluan soittaa sen."

Vilma luki ensimmäisen lauseen ääneen. Maija kokeili muutamaa kosketinta ja valitsi yhden sanoen samalla "kissa". Maija tahtoi keksiä jokaiselle sanalle oman sävelen. Maijan löydettyä oikean sävelen, hän painoi sitä innoissaan monta kertaa osoittaen Vilmalle "että tämä se on". Maija vaihteli sormia, joilla painoi koskettimia: hän käytti etusormea, peukaloa, keskisormea ja pikkurillia.

Maija keksi painaa myös mustia koskettimia. Vilma piirsi ylennysmerkit ja selitti Maijalle, mitä ne tarkoittavat niin, että Maija osaisi soittaa sen uudestaan. Maija jatkoi tyyllilleen uskollisena: hän haki pitkään oikeita säveliä ja jälleen hänen huuliltaan pystyi hahmottamaan sanan, jolle hän etsi säveltä. Välillä Maija uskaltautui soittamaan pianon ihan vasemman päädyn säveliä, ne eivät kuitenkaan päässeet hänen teokseensa. Maija kysyi Vilmalta, miten merkitään jos haluaa painaa pedaaleja. Vilma kertoi, että ne voi merkitä vaikka p-kirjaimella. Maija ei kuitenkaan tahtonut, että teoksessa painetaan pedaalia, hän vain pohti voidaanko sekin merkitä.

Muutaman kerran, kun Maija löysi mieluisan sävelen, ojensi hän itse Vilmalle oikean värisen kynän. Yhteistyö Vilman ja Maijan välillä oli koko ajan mutkatonta ja helpon näköistä. Maijan etsiessä oikeaa sointua, kokeili hän välillä yli viittätoista eri kosketinta pohtien mielessään mikä olisi se oikea. Maija tahtoi soittaa kolme kertaa sinistä palloa, ja kun Vilma kirjoitti ylös, Maija tarkisti ja laski ääneen, että paperissa on varmasti kolme kertaa. Viimeisen lauseen kohdalla Maija kysyi:

"Missä lukee se rallalallalei?"

Vilma näytti paperista kohtaa jossa lukee rallalallalei. Maija hymyili ja totesi:

"Taas ne kolme kertaa."

Vilma tajusi heti, että Maija tarkoitti kolmea sinistä ympyrää. Maija näytti vielä pianosta, miten tahtoo sen tulevan teokseen, ja Vilman kirjoitti sen muistiin.

Viimeisten sävelten löydyttyä, Maija tahtoi soittaa kappaleen. Ainoat kohdat, joissa Vilma neuvoi Maijaa, olivat ylennysmerkkien kohdalla, siinäkin Maijalle riitti sanallinen neuvominen. Soittaessaan teostaan, Maija käytti hienosti sekä oikeaa että vasenta kättä. Maija tykkäsi teoksestaan - tytön mielestä se oli hyvä. Vilma kysyi Maijalta millaista on ollut nyt, kun hän on saanut osallistua tuokioihin. Maija kertoi että hänellä on ollut hauskaa. Maijan mielestä tarinasäveltämistä voitaisiin hyvin jatkaa päiväkodissa. Tuokion loputtua Vilma kehui vielä, miten hieno Maijan Kissa käveli -sävellys on. Maija kiinnitti huomiota teoksen nimeen ja totesi että se pitää muuttaa:

"Kissa käveli metsässä."

Pohdimme tuokion jälkeen, että oli mielenkiintoista seurata, miten teokselle syntyi ensin nimi, sitten sanat ja vasta tämän jälkeen sävelet. Yleensä Maija on halunnut keksiä nimen vasta lopuksi. Vilma oli kaiken kaikkiaan erittäin tyytyväinen tuokion kulkuun ja kehui Maijaa. Olimme molemmat sitä mieltä, että Maijan iloisuus on tarttuvaa. Videolta oli nähtävissä taas Maijan hymyilevät kasvat ja muutenkin iloinen olemus. Emmi kehui Vilman ja Maijan välistä vuorovaikutusta: Vilma otti kaiken Maijan sanoman huomioon, jolloin teoksesta saatiin juuri Maijalle mieluinen. Maija huomioi myös Vilman auttamalla tätä muun muassa valitsemaan oikean värisen kynän sävellysvaiheessa. Maija toimi hienosti itsenäisesti ja uskalsi rohkeasti kokeilla erilaisia säveliä.

Mitään kehittämisen kohdetta emme oikeastaan tuokiosta löytäneet, sillä se sujui Maijan ansiosta niin mutkattomasti. Tällä kertaa Maijalla ei kestänyt kauankaan keksiä oikeita sanoja tai löytää mieluisia säveliä, minkä vuoksi meidän ei tarvinnut pohtia olisiko Vilma ohjannut liikaa tai liian vähän. Emme ihmetelleet yhtään Maijan kommenttia siitä, että hän haluaisi jatkaa tarinasäveltämistä. Häneltä voisi varmasti odottaa aina vain hienompia teoksia.

Kalle oli muutaman kerran pois sovittuina tarinasäveltämistuokiopäivinä. Toisen tuokion saimme järjestettyä uudelle päivälle, mutta kolmannen päätimme pitää kenraaliharjoituspäivänä aikataulujen yhteensovittamisongelmien vuoksi. Kalle saapui pianon ääreen reippaan oloisena. Heti istahdettuaan Kalle ilmoitti:

”Piano on mulle aika tuttu soitin, ku mä oon soittanu sitä muskarissa.”

Emmi totesi tämän olevan hyvä juttu tulevaa tuokiota ajatellen. Tämän jälkeen hän aloitti tuokion esittelemällä Kallelle tämän edelliskertojen tarinasävellykset samalla kehuen niitä. Emmi myös tiedusteli, mahtaisiko Kalle haluta soittaa ne, mutta tämä vain pudisteli kieltävästi päätään.

Emmi kertoi Kallelle, miten tämä voisi tuokionsa aloittaa: keksimällä sanat, sävelet tai jotenkin muuten, miten Kalle itse kokisi parhaaksi. Kallen oltua tovin hiljaa, Emmi kysyi, mitä poika tuumaa, johon tämä vastasi lyhyesti:

”Emmitään.”

Emmi rohkaisi Kallea, että olisi mukava kuulla jokin uusi tarina tai sävellys Kallelta, kun tämän aiemmatkin teokset ovat olleet niin hienoja. Kalle kertoi yhtäkkiä, että häntä jännittää, kun hän on juuri saanut uudet avaimet. Emmi kysyi, haluaisiko Kalle mahdollisesti kertoa hänelle tarinan näistä uusista avaimista, mistä Kalle innostuikin nopeasti. Kalle, joka ei aikaisemmissa tuokioissa ole halunnut keksiä sanoja teoksiinsa kertoikin nyt Emmille pitkän tarinan avaimistaan. Tarinan yhä vain jatkuessa, Emmi oli hieman rajattava sitä aikataulua ajatellen, Emmi pohti, että tarinaan olisi mukavaa ehtiä vielä etsimään säveletkin. Kalle ilmoitti, että haluaa keksiä pelkän tarinan, johon Emmi tuumasi, ettei säveliä ole pakko etsiä, mutta Kalle voi rauhassa kokeilla jos jokin sävel kuulostaisikin tarinaan sopivalta. Emmi näytti Kallelle vielä esimerkkiä, miten koskettimia voi kokeilla painella, jonka avulla Kalle rohkaistui painamaan muutamaa ja päätti, että ne riittävät. Emmi kysyi, haluaako Kalle vielä soittaa teoksensa. Kalle vastasi kieltävästi, joten Emmi soitti Kallelle tämän teoksen ja varmisti sen olevan juuri sellainen, kuin Kalle haluaa. Kallen vastattua myöntävästi, keksi hän vielä teokselleen nimen ”Tarina.” Emmi kiitti Kallea tuokiosta ja kysyi, miltä tuokio pojasta tuntui. Kalle vastasi:

”Ihan kivalta. Voinks mä nyt mennä takas leikkimään?”

Kallen palattua takaisin ryhmään, pohdimme tuokion sujumista. Emmiä oli hieman etukäteen jännittänyt, sillä tämä oli hänen ensimmäinen tuokionsa Kallen kanssa. Hän oli mielissään siitä, että sai tarinasävellyksen valmiiksi Kallen kanssa. Vilma oli samaa mieltä ja kehui tuoki-

on sujuneen ehkä jopa paremmin kuin aiemmat - olihan Kalle nyt keksinyt sanatkin teokseen- sa aiemmista poiketen. Emmiä harmitti, että hän joutui hieman rajaamaan Kallen tarinaa, sillä se vaikutti niin mielenkiintoiselta, ja Kalle selvästi halusi kertoa sen loppuun. Vilman mielestä Emmi toimi hienosti, kun hän näytti Kallelle mallia, miten koskettimia voi painella, ja samalla pohtia, mitkä niistä olisivat mieleisimmät. Kalle selvästi rohkaistui tästä esimerkistä, sillä hän painoikin muutamaa kosketinta.

Videolta pystyi havaitsemaan, miten Kallen keskittyminen ajoittain herpaantui: hän käänteli päätään ja ilveili eri tavoin. Ajoittain innostuminenkin näkyi Kallessa: kertoessaan tarinaansa hän hymyili eikä hänen katseensa vaeltanut ympäriinsä, hän oli tällöin myös kääntynyt Emmiin päin ja tarkkaili, mitä tämä kirjasi ylös. Kalle istui paikoillaan, lukuun ottamatta muutama kertaa jolloin hän nousi polvilleen tuolille. Hän kuitenkin keskittyi selvästi paremmin kuin edellisillä kerroilla.

Jäimme pohtimaan, miksi Kalle vaikutti niin vastahakoiselta pianon soittamista kohtaan, kun hän itse tuokion alussa mainitsi sen olevan tuttu soitin hänelle. Olemme kuitenkin jokaisen tuokion aikana muistuttaneet Kallea, että hän voi tutustua rauhassa pianoon ilman, että mitään merkitään ylös. Olimme tyytyväisiä kuitenkin siihen, että Kalle halusikin muutaman sävel- len teokseensa ja sai teoksensa valmiiksi niin, että oli itse siihen tyytyväinen. Emmi mietti, olisiko hän voinut tarinasävellyttäjänä toimia jollain lailla paremmin edistäen tuokion suju- vuutta. Pohdimme kuitenkin yhdessä, että tuokio oli ”Kallen näköinen” ja se riitti - tuokiassa edettiin ja meneteltiin lapsen, Kallen, ehdoilla.

10.10 Pikkusäveltäjien erilaiset tyyli - tarinasäveltämistuokioiden yhteenveto

Kaikkien tuokioiden jälkeen olemme keskustelujemme sekä videoinnin avulla pohtineet lasten persoonallisia sävellystyylejä. Olemme tarinasäveltämistuokioiden välissä tavanneet myös Hanna Hakomäkeä, joka on antanut meille arvokkaita lisävinkkejä sekä palautetta tuokioi- demme kulusta.

Yleisesti säveltämisessä lähtökohtana on, että kaikilla eri säveltäjäpersoonilla on omanlaiset sävellystyylit, niin klassisen musiikin säveltäjällä, pop-musiikin säveltäjällä kuin myös ta- rinasäveltäjillä (Hakomäki 5.10.2012). Pohdimme seuraavaksi millaiset sävellystyylit Kallella, Maijalla ja Liisalla oli tarinasäveltämistuokioissamme. Kolmen tuokion perusteella emme voi tietää, muuttuisiko lasten tyyli jos he omaksuisivat tarinasäveltämisen menetelmänä vielä paremmin.

Kalle arasteli pianoa tarinasäveltämistuokioiden aikana, hän ei kokeillut eri koskettimia, vaan painoi vain muutamaa valitsemaansa kosketinta. Kalle käytti tarinasävellyksissään eniten sinistä, mustaa ja harmaata väriä, muodoissa hän suosi äksiä ja neliöitä. Kallen teoksissa ei esiinny pitkiä ääniä, kaikki kuvionuotit ovat normaalimittaisia, ilman ”häntiä”, joista Kalle ensimmäisen tuokionsa aikana puhui. Kahdessa ensimmäisessä teoksessa on sama kaava: muutama sävel, muttei yhtään sanoja. Viimeisin sävellys poikkeaa täysin aiemmista, siinä on pitkä tarina. Sävelistä kuitenkin huomaa yhtenäisyyden aikaisempiin teoksiin: niitä on vain muutama. Kummitus on hahmo, joka seikkailee kaikissa Kallen tekemissä sävellyksissä. Kummituksesta hän puhui jo silloin, kun kävimme tutustumassa lapsiin ennen tarinasäveltämistuokioita.

Koemme, että Kallen tuokiot olivat meille erittäin opettavaisia kokemuksia, sillä niiden aikana meidän täytyi keskittyä tarkasti tarinasävellyttäjän rooleihimme. Meidän tuli hyväksyä, että Kalle haluaa tehdä lyhyitä sävellyksiä, usein ilman sanoja. Mielestämme molemmat meistä kuitenkin osasivat arvostaa Kallen teoksia sellaisena kuin ne ovat. Tässä kohtaa meitä varmasti auttoi Hakomäki, joka kerran esitteli meille teoksen, jossa oli vain yksi sävel, ei yhtään sanoja eikä nimeä. Hakomäki (7.9.2012) korosti, miten tärkeää on hyväksyä tällainen erilainen tyyli tarinasäveltäjä. Olisi ollut mielenkiintoista nähdä, olisiko Kallen tarinasäveltämistyylillä muuttunut vai pysynyt samana, jos tuokioita olisi ollut vielä enemmän.

Maija suhtautui tarinasäveltämistuokioihin ensin ehkä hieman arkaillen. Hän on kuitenkin tuokioidemme aikana rohkaistunut paljon. Ensimmäisen tuokion aikana Vilman oli vaikea kuulla, mitä tyttö kertoi. Seuraavissa tuokiossa Maija puhui selvästi kovemmalla äänellä ja selkeämmin. Maijan sävellykset sijoittuvat metsään ja ne kertovat ukosta sekä kissasta. Rallalallalei on kertosaä, joka toistuu kaikissa hänen teoksissaan, se tekee niistä myös yhtenäisen kuuloisarjan. Maijan etsiessä oikeita säveliä hän kokeilee monia eri koskettimia ja kuuntelee tarkasti, mikä on se oikea. Maija käyttää tarinasävellyksissään monipuolisesti eri säveliä, kuitenkin suosikiksi ovat nousseet kolmiot ja ympyrät. Maija kertoo teoksissaan aina selkeän tarinan, ja jokainen sana saa oman sävelen, välillä myös kaksi säveltä. Aluksi Maija vierasti mustia koskettimia, mutta myöhemmin hän uskalsi käyttää niitäkin. Maijan teoksissa esiintyy sekä pitkiä että lyhyitä säveliä. Maijan monipuolinen tapa tarinasäveltää yllätti meidät molemmat tuokioiden aikana positiivisesti. Hänen kehittymistään on ollut ilo seurata.

Liisa aloitti kaikki tuokiot kertomalla ensin tarinan. Aiheen tyttö nappasi joka kerta lähiympäristöstään: perheestään, naapureistaan ja ulkona näkemästään kissasta. Liisan teoksen mitta oli aina yksi A4-paperi. Liisan sävellyksissä on kattavasti eri säveliä, hän on käyttänyt kolmessa teoksessaan melkein kaikkia pianon koskettimia, joihin on liimattu kuvionuotit. Liisan teoksissa ei esiinny yhtä väriä tai muotoa, jota hän olisi käyttänyt muita enemmän. Liisan tyyli etsiä oikeat sävelet tapahtuu nopeasti, hän ei kokeile eri vaihtoehtoja, vaan painaa yhtä kosketinta ja toteaa sen olevan juuri oikea. Liisalla oli positiivinen asenne heti ensimmäisestä

tarinasäveltämistuokiosta alkaen: hän oli iloinen ja innokas kokeilemaan tarinasäveltämistä. Liisan keskittyminen oli hyvä kaikissa tuokioissa. Hän istui usein ryhti suorassa, oikean pianistin tavoin. Liisa ei millään kerralla halunnut lopettaa tuokiota kesken, vaikka mainitsi itsekin kerran, että sävellyksestä tuli hieman pitkä. Oli mukavaa, että hän halusi aina säveltämisen lomassa jutella kanssamme.

10.11 Kenraaliharjoitukset ja konsertti

Kallen ja Liisan äidit olivat tulossa päiväkodille kymmeneksi kuuntelemaan konserttia. Maijan vanhemmat eivät päässeet paikalle, mutta pyysivät henkilökuntaa videoimaan konsertin, jotta voisivat sen jälkikäteen nähdä. Lapsia selvästi jo jännitti tuleva konsertti, he olivat kuitenkin valmiita harjoituksiin.

12.10 Kenraaliharjoitukset alkoivat kello 9.20. Harjoituksissa olivat paikalla kaikki kolme tuokioihin osallistunutta lasta sekä Emmi ja Vilma. Emmi kertoi lapsille aluksi vähän konsertti käyttäytymisestä. Emmi selitti, että esiintyjät ovat myös esimerkkinä yleisölle, koska taputaan ja kuinka istutaan paikoillaan. Vilma näytti lapsille missä he istuvat konsertin aikana, erillisillä penkeillä lähellä pianoa. Lapsille oli tärkeää tietää esiintymisjärjestys sekä istumajärjestys. Vilma ja Kalle olivat ennen harjoituksia laittaneet yleisöä varten penkit valmiiksi. Emmi ja Vilma näyttivät lapsille kansiot, jotka he saavat viedä kotiin. Kansioista löytyi valmiit tarinasävellykset, lapset saivat päättää minkä kappaleen esittäisivät. Lapset olisivat heti halunneet kansiot itselleen, mutta Vilma sanoi että vasta konsertin jälkeen.

Kenraaliharjoituksissa ohjeistuksen jälkeen käytiin konsertti läpi. Kalle oli vuorossa ensimmäinen, hän kumarsi, jolloin Maija, Liisa, Vilma ja Emmi taputtivat. Kalle siirtyi pianon taakse, Emmi seisoj Kallen takana. Kalle tahtoi että tarina luettaisiin ensin ja sen jälkeen hän soittaisi. Kalle oli valinnut konserttiin uusimman teoksensa: Tarinan. Emmiin luettua Kalle soitti hienosti ja meni kumartamaan. Tytöt muistivat hienosti taputtaa.

Toisena vuorossa oli Liisa, joka oli myös valinnut uusimman teoksensa: Minun perhe on ihana. Liisa niiasi ja meni pianon ääreen. Liisa tahtoi ensin soittaa, jonka jälkeen Vilma lukisi sanat. Liisan kappale oli huiman pitkä, mutta hän jaksoi soittaa sen kokonaan ja vain pari kertaa Vilma näytti missä mennään. Liisa niiasi esityksen jälkeen, jonka jälkeen oli vuorossa Maija. Maija niiasi ennen esitystä ja tahtoi Liisan tapaan ensiksi soittaa teoksen. Maija oli valinnut ensimmäisen teoksen: Ukko käveli metsässä. Maija osasi kappaleen lähes ulkoa ja soitti sen selkäsuurassa, hänen ei tarvinnut koko aikaa edes katsoa koskettimia. Maijan soitettua Vilma luki sanat ääneen. Maija niiasi ja meni istumaan. Vilma ja Emmi kehuivat lapsia, kenraaliharjoitukset olivat onnistuneet. Liisa puhui kuinka pitkä hänen kappale on, tämä sai Maijan

muuttamaan mieltään, hän halusikin soittaa pisimmän oman kappaleensa: Kissa käveli metsässä. Annoimme Maijan vielä harjoitella kerran kappaleen, siinä oli ylennys merkit jotka Maija hienosti muisti.

Lapset pääsivät hetkeksi leikkimään ennen konserttia, kun odotimme lasten äitejä paikalle. Äitien saavuttua menimme saliin Maijan, Liisan ja Kallen kanssa. Esiintyjät istuivat valmiina hienossa rivissä, kun muut lapset saapuivat yleisöksi. Konsertti oli jo alkamassa, kun pienten ryhmästä saapui viisi lasta ja yksi aikuinen yleisöksi.

Konsertti alkoi kymmeneltä, Emmi toivotti yleisön tervetulleeksi ja kertoi miksi konsertti on järjestetty. Emmi kertoi esiintyjien nimet ja kertoi että Kalle aloittaa konsertin esittämällä kappaleen nimeltä Tarina. Kalle nousi penkistä, meni pianon viereen ja kumarsi syvästi. Yleisö rupesi taputtamaan, mutta hiljentyi heti kun Emmi rupesi lukemaan sanoja. Kaikki kuuntelivat odottaen soittoa, sanojen loputtua Kalle soitti teoksen. Kalle meinasi jäädä pianon taakse piiloon, Emmi kuitenkin kehotti esiintyjää menemään kumartamaan yleisölle. Kalle kumarsi ja yleisö antoi raikuvat aplodit.

Vilma kertoi yleisölle, että seuraavana vuorossa on Liisa kappaleellaan: Minun perhe on ihana. Liisa niiasi, jolloin yleisö tiesi taputtaa. Liisa istui pianon ääreen ja rupesi soittamaan. Pitkä kappale eteni hienosti ilman virheitä, Liisa osasi hienosti seurata millä rivillä mennään ja näin Vilman tehtävänä oli vain seisoa tytön takana. Liisan soitettua, Vilma luki teoksen ääneen. Liisa niiasi ja yleisö antoi suosionosoitukset.

Viimeisenä oli Maijan vuoro esiintyä. Vilma kertoi kappaleen nimen ja Maija niiasi yleisölle. Kaikki taputtivat. Maija soitti kappaleen hienosti, hän löysi oikeat koskettimet nopeasti ja vaikutti olemukseltaan oikealta konserttipianistilta. Vilma luki sanat ääneen ja Maija meni niaamaan yleisölle, kaikki taputtivat. Kaikkien lasten esiinnyttyä, he menivät kolmistaan vielä pianon viereen yhdessä kumartamaan ja niaamaan, näin he saivat vielä yhden aplodit. Ryhmän lastentarhanopettaja tuli onnittelemaan lapsia hienosta konsertista. Liisan ja Kallen äidit tulivat myös onnittelemaan lapsia. Kaikki kolme vaikuttivat hyvin tyytyväisiltä omaan suoritukseen ja olivat onnellisia saadessaan vihdoin viedä valmiit teokset koteihin. Lapset tykkäsivät kansioista, jotka olimme heille askarrelleet.

10.12 Pehdytystuokio

Pehdytystuokio järjestettiin keskiviikkona 24.10 klo 12.30. Olimme valmiiksi tilassa, jossa oli pöydän ympärille kerätty tuoleja. Tuokion alussa Emmi esitteli itsensä, Vilman sekä Hanna Hakomäen. Tuokioon oli tullut neljä aiheesta kiinnostunutta työntekijää, joista yksi joutui

lähtemään alun perehdytysosuuden jälkeen palaveriin. Olimme tehneet etukäteen Power Point -esityksen oman kerronnan tueksi. Lisäksi olimme koonneet yhteen isoon kansioon pienen tietopakettin tarinasäveltämisestä ja kuvionuoteista, lähes samanlaisen kuin liitteessä 4 oleva materiaali, jonka annoimme lasten kansioiden mukana kotiin vietäväksi. Kansioista löytyi myös kaikki yhdeksän tuokioissamme syntynyttä teosta (liite 5).

Alussa Emmi kertoi lyhyesti opinnäytetyöstämme ja sen tavoitteista, näin kuuntelijat saivat paremman käsityksen siitä, miksi järjestämme perehdytystuokion. Vilma esitteli lyhyesti tarinasäveltämisen syntytarinan, jonka jälkeen hän kertoi neljästä periaatteesta, joiden tulee aina tarinasäveltäessä toteutua. Vilma antoi tekemämme kansion kiertämään, jotta kuuntelijat näkisivät miltä valmiit tarinasävellykset näyttäisivät. Kansion kiertäessä Emmi avasi periaatteiden ideaa ja miten ne käytännössä toteutuvat. Kuuntelijat olivat selvästi motivoituneita oppimaan ja esittivät hyviä kysymyksiä Vilmalle, Emmille ja Hakomäelle. Työntekijät olivat kiinnostuneita muun muassa siitä, minkä ikäisten lasten kanssa tarinasäveltämistä voi hyödyntää, miten sävelten ylöskirjaaminen onnistuu tarinasäveltämistuokion aikana sekä voiko tarinasäveltämistä tehdä ryhmän kanssa.

Tarinasäveltämisen teorian esiteltyämme näytimme videokoosteen, jonka olimme tehneet muutaman tuokion videomateriaalin pohjalta. Video kesti viisi minuuttia ja se havainnollisti tuokion kulkua sekä toi menetelmän helpommaksi havaita ja ymmärtää. Videossa näytettiin miten tuokio alkaa, kuinka lapset keksivät sanoja, miten oikeat sävelet löytyvät, miten teoksen nimi syntyy sekä valmiin kappaleen soittaminen. Videolta oli helppo havaita lasten ilo ja tekemisen riemu katsomalla lasten hymyileviä kasvoja ja keskittyneitä ilmeitä.

Video herätti paljon kysymyksiä, joihin vastasimme parhaamme mukaan, myös Hakomäki vastasi muutama kysymykseen. Työntekijät olivat kiinnostuneita siitä voisiko tarinasäveltämistuokioissa videoinnin sijaan hyödyntää esimerkiksi nauhuria: voisiko aikuinen kirjata teoksen ylös jälkeinpäin nauhoitusta kuuntelemalla. Kerroimme, että tarinasäveltämisessä ideana on, että tuokion aikana syntyy ylöskirjattu teos - ei jälkeinpäin. Lisäksi mainitsimme, ettei tuokioissa tarvitse käyttää videointiaakaan, se oli meidän oman työmme arvioinnin apuväline. Kysymysten jälkeen Emmi kertoi menetelmän vahvuuksista: lapsen onnistumisen kokemuksen tärkeydestä sekä siitä, että aikuinen on läsnä ja kuuntelee aidosti lasta. Kuuntelijat nyökkäilivät ja tuntuivat olevan samaa mieltä vahvuuksien suhteen. He alkoivatkin jo innoissaan pohdita, miten voisivat mahdollisesti hyödyntää tarinasäveltämistä omien ryhmiensä lasten kanssa.

Näytimme työntekijöille Word -sivun, jolla on valmiit kuvionuotit ja selitimme, kuinka ne kopioidaan tyhjälle sivulle. Painotimme, että alussa puhtaaksikirjoittaminen voi olla vaikeaa, mutta sen oppii nopeasti, minkä jälkeen siihen ei kulu paljoa aikaa. Kuvionuoteista tuli muutama kysymys, joihin osasimme vastata ja näytimme vielä kuvionuottien avulla mitä tarkoi-

timme. Työntekijät ihmettelivät muun muassa miten merkitään ylös pitkään tai yhtä aikaan soivat sävelet sekä miten nopeasti he voisivat itse oppia käyttämään kuvionuotteja. Vastattuamme kysymyksiin kerroimme vielä mistä kuvionuottipohjat löytyvät ja mistä voi ostaa kuvionuotti kirjan, jonka takana on kuvionuottitarroja.

Lopuksi tahdoimme tietää mitä mieltä työntekijät ovat tarinasäveltämisestä sekä erityisesti sen soveltavuudesta Impivaaraan. Tässä kohtaa käytimme apuna SWOT-analyysiä. Olimme tehneet ruudukon A3-paperille, johon olimme jaotelleet vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet sekä uhat. Vahvuuksia tuntui löytyvän eniten ja siitä olikin helppo aloittaa. Työntekijöiden mielestä on hienoa, että tarinasäveltämisen avulla lapsi voi vapaasti ilmaista itseään, mikä voi kohottaa lapsen itsetuntoa sekä tukea lapsen omia vahvuuksia. Taulukossa 1. näkyy miten nelikenttä kokonaisuudessaan täyttyi. Heikkouksia oli kaikista vaikein löytää. Työntekijät perustelivat tätä mainitsemalla, että menetelmä on heille vielä vieras eivätkä he ole tarinasävellyttäneet vielä yhtään kertaa. Emmi, Vilma ja Hakomäki autoivat pohtimaan menetelmän heikkouksia, esimerkiksi ylöskirjaamisen hankaluus tuokion aikana: tarinasävellyttäjän täytyy olla nopea kirjaamaan ylös lapsen soittamat sävelet. Yksi työntekijöistä harmitteli, että on melko huono käyttämään Wordia. Kerroimme, että kun on tehnyt puhtaaksi muutamman teoksen, luonnistuu se jatkossa paljon helpommin. Kaikki tuokioon osallistuneet olivat sitä mieltä, että he aikovat käyttää tai ainakin kokeilla ryhmänsä lasten kanssa tarinasäveltämistä.

Selvinä uhkina koettiin resurssit ja tilaongelmat. Aikuisia on ryhmissä vain kaksi tai kolme, jolloin voi olla vaikeaa irrottautua ryhmästä vain yhden lapsen kanssa tarinasäveltämistuokiota varten. Tällä hetkellä päiväkodin ainoa piano sijaitsee jumppasalissa, mihin on varattu vuorot päivittäin eri ryhmille. Mainitsimme, että sali voi olla hieman haasteellinen ympäristö: kerran joku työntekijä avasi oven kesken tuokiomme, mikä häiritsi lapsen keskittymiskykyä. Työntekijät olivat kanssamme samaa mieltä, että jokin pienempi tila voisi toimia tarinasäveltämisen kannalta paremmin. Emmi mainitsi yhtenä uhkana ajan käytön: välillä tuntui pahalta, kun lapselle piti muistuttaa, että aikaa on vain puolituntia. Pohdimme yhdessä muutamia keinoja ajan käytön rajaamiseen, lapselle voi esimerkiksi jo ennen tuokiota kertoa, että aikaa on vain tietyn verran, ja tilaa teokselle yksi A4 -paperi.

Työntekijät pohtivat menetelmän soveltamismahdollisuuksia, he keksivät teemasävellyksen. Teemasävellyks tarkoittaisi sitä, että lapsille annetaan valmiiksi aihe, kuten joulu. Halukkaat lapset pääsisivät tekemään teemasävellyksen. Eräs työntekijä näki tarinasäveltämisessä oivan mahdollisuuden lähestyä ryhmänsä arkaa lasta: ehkäpä tarinasäveltämällä lapsi rohkaistuisi ottamaan enemmän kontaktia ja puhumaan. Tämän lisäksi samainen työntekijä pohti vielä, miten hyvin tarinasäveltämistä voisi hyödyntää musiikkikasvatuksen osana: lapset voivat oppia äidinkielen lisäksi soittamaan ja muutenkin innostua musiikista.

Yllätyimme positiivisesti perehdytykseen osallistuneiden aktiivisuudesta, he tekivät muistiinpanoja ja kyselivät paljon. Muutama työntekijä kertoikin, että oli etukäteen lainannut tarinasäveltämisen taito -kirjan kirjastosta. Kaikki menetelmästä innostuneet eivät voineet osallistua perehdytykseen, sillä joidenkin työntekijöiden piti jäädä valvomaan lasten lepohetkeä. On hienoa, että niin moni oli kiinnostuneita. Tuokioon osallistuneet lupasivat näyttää kiinnostuneille tekemämme kansion ja ohjeistamaan halukkaita käyttämään tarinasäveltämistä. Työntekijät pohtivat, että he voisivat käydä ostamassa kuvionuottikirjan, jotta saisivat kuvionuottitarroja. Jätimme päiväkodin salissa olevaan pianoon kuvionuottitarrat, jotka liimasimme siihen tuokioitamme varten.

Tuokion lopuksi kysimme vielä tuokioon osallistuneilta työntekijöiltä haluaisivatko he itse kokeilla soittaa lasten valmiita teoksia - näin he voisivat ehkä paremmin ymmärtää myös kuvionuottien merkitystä. Kaikki halusivatkin vuorotellen soittaa jonkun teoksista. Soittamisen lomassa työntekijät pohtivat, miten erilaisia lasten tekemät teokset itse asiassa ovat: yksi on lyhyt, yksi helppo soittaa ja yksi melko pitkä. Tässä kohtaa painotimme vielä, miten tärkeää on arvostaa jokaista teosta sellaisena kuin se on. Työntekijät totesivatkin, että kaikki teoksista olivat omalla tavallaan mielenkiintoisia ja arvokkaita. Hakomäki antoi meille todistukset tarinasäveltämisen perusteet -kursista. Työntekijät onnittelivat meitä ja kiittelivät vielä mielenkiintoisesta ja innostavasta tuokiosta.

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Itsetunnon kohotus • Itseilmaisu • Lapsi näkee/ kuulee heti työnsä tuloksen • Vuorovaikutus • Kannustaminen/rohkaisu • Keskittymiskyvyn kehittyminen • Lapsen omien vahvuuksien tukeminen 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pitää olla nopea kirjoittamaan ylös • Pitää osata kuvionuottijärjestelmänä • Ei saa ohjata liikaa • Tietokoneen käyttäminen, puhtaaksi kirjoittamisen haasteet
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Äidinkielen oppiminen • Pianon soiton oppiminen • Osa musiikkikasvatusta • Sovellettavissa, teemasävellykset 	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ajan käyttö • Resurssit • Tila

Taulukko 1 SWOT-analyysin tulokset.

11 Opinnäytetyöprosessin eettisyys

Eettisyyteen kuuluu aina toiminnan taustalla olevat arvot. Ihmisillä on erilaisia arvoja, mutta heidän tulee silti toimia alan eettisten ohjeiden mukaisesti. Sosiaalialalla eettisyydellä pyritään turvaamaan asiakkaalle hyvä elämä. Eettiset ohjeet eivät ole yksityiskohtaisia ja tarkkoja ohjeita, sellaisia ei ole mahdollista laatia. Sosiaalialan eettiset ohjeet antavat oikean suunnan työntekijöille. Oikean ja väärän pohtiminen on yksi isoista eettisistä teemoista, aina ei ole itsestään selvää mikä on oikein ja mikä väärin. (Talentia ry 2005: 6.)

Ennen opinnäytetyöme toiminnallista osuutta lähetimme tutkimuslupahakemuksen Helsingin sosiaalivirastoon. Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä teoksessa (1999) mainitaan, että lasten parissa toteutettavan opinnäytetyön alkuvaiheessa on tärkeää saada kirjallinen lupa lasten vanhemmilta (Ruoppila 1999: 32). Laadimme tutkimuslupahakemuksen lisäksi myös lupalomakkeen tarinasäveltämistuokioihin osallistuvien lasten vanhemmille, (Liite1). Kun olimme saaneet suostumuksen kaikilta tahoilta, pystyimme alkamaan pohtia tarkemmin tarinasäveltämistuokioiden toteutusta. Huomioimme aikataulujen suunnittelussa päiväkodin toiveet.

Pyrimme noudattamaan opinnäytetyössämme sosiaalialan neljää ammattieettistä periaatetta: itsemääräämisoikeutta, osallistumisoikeutta, oikeutta tulla kohdatuksi kokonaisvaltaisesti sekä oikeutta yksityisyyteen (Talentia ry 2005: 8). Tarinasäveltämisessä hienoa on juuri se, että lapsi saa osallistua toimintaan juuri niin kuin itse tahtoo, osallistuminen ei ole kuitenkaan pakollista. Ruoppila mainitsee tekstissään, että tutkimuksen, tässä tilanteessa opinnäytetyön, alkuvaiheessa on tärkeää saada myös lasten suostumus toimintaan osallistumisesta: haluavatko he olla mukana toiminnassa ja ymmärtävätkö he mitä toiminta pitää sisällään (1999: 38). Noudatimme lasten itsemääräämisoikeutta, kun selvitimme ennen ensimmäisiä tarinasäveltämistuokioita haluavatko lapset itse osallistua niihin. Lisäksi kerroimme heille, mitä tarinasäveltäminen itse asiassa on, minkä jälkeen lapset saivat esittää meille kysymyksiä ja muutenkin ilmaista mielipiteensä aiheesta.

Tarinasäveltäessään lapsi tuo omaa maailmaansa tutummaksi aikuiselle, joka ei välttämättä muuten herkistyisi havaitsemaan lapsen maailmankuvaa. Tarinasäveltämistuokioiden aikana lapsi itse suunnittelee ja tekee tuotoksensa ilman aikuisen kontrollia. Aikuinen on kuitenkin läsnä, auttaa ja kuuntelee aktiivisesti lasta. Aikuinen arvostaa lapsen mielipiteitä ja huomioi ne toiminnassaan: jos lapsi sanoo jotain, on se merkityksellistä - jotain mitä lapsi haluaa tuoda ilmi aikuiselle, ja jos jokin asia ei toimi tarinasäveltämistuokioiden aikana, pyrkii aikuinen muokkaamaan toimintaa niin, että lapsi pystyy osallistumaan siihen omalla tavallaan. Edellä

mainitut seikat huomioiden, lapsi tulee huomioiduksi kokonaisvaltaisesti tarinasäveltämistuokion aikana.

Lapsen oikeuden yksityiseen huomioimme opinnäytetyössämme siten, että emme mainitse lapsien oikeita nimiä missään kohtaa. Keksimme lapsille uudet nimet heidän anonymiteettinsä suojaamiseksi. Näin ollen pystyimme kuitenkin kertomaan opinnäytetyössämme tarinasäveltämistuokioiden kulusta sekä esille nousseista ajatuksista. Käytimme tuokioiden aikana videointia arvioinnin apuvälineenä. Teimme lapsille sekä heidän vanhemmilleen selväksi, ettei videokuvaa tule näkemään kukaan muu kuin me sekä perehdyttämistuokioon osallistuvat henkilöt. Perehdyttämistuokion jälkeen hävitimme videotallenteen.

Jo esikouluikäisillä lapsilla muodostuu muisti- ja mielikuvia tutkimuksesta, johon he osallistuvat. Tulevaisuutta ajatellen on tärkeää, että nämä mielikuvat olisivat mahdollisimman positiivisia, näin ollen lapset suhtautuvat mahdollisesti jatkossakin myönteisesti tutkimukseen osallistumiseen. (Ruoppila 1999: 39.) Halusimme, että jokainen tarinasäveltämistuokioon osallistuva lapsi saa onnistumisen kokemuksia sekä positiivisen mielikuvan tarinasäveltämisestä. Arvostimme heidän tekemiään tuotoksia ja pyrimme kehuaan heitä. Lasta ei tuokioiden aikana painostettu mihinkään, annoimme aikaa lapsen omalle luovuudelle ja mielikuvitukselle. Toivomme, että omalla toiminnallamme innostimme lapsia suhtautumaan myönteisesti tarinasäveltämiseen. Tämä kannustaisi varmasti päiväkodin työntekijöitä jatkamaan tarinasäveltämistuokioita.

Pyrimme koko opinnäytetyöprosessin aikana ajamaan lasten etua. Lapsilla on aina oikeus ilmaista mielipiteensä, ja aikuisen tulisi kuunnella lasta. (Unicef 2012.) Tarinasäveltämisen ydin on mielestämme siinä, että aikuinen kuuntelee lasta. Hakomäki (7.9.2012) kertoi meille tapaamisen yhteydessä, että ei ole mitään väliä minkälaisen tarinan lapsi kertoo, se tulee hyväksyä sellaisenaan. Aihe, josta lapsi kertoo, on hänelle tärkeä aihe, ja meidän tulee kunnioittaa sitä ja hyväksyä teos. Saadessaan tarinalleen hyväksynnän aikuiselta, rohkaistuu lapsi jatkossakin ottamaan esille itselleen tärkeitä asioita. Saimme tarinasäveltämistuokioiden aikana kuulla erittäin mielenkiintoisia tarinoita, jotka ylöskirjaamisemme jälkeen tulivat näkyviksi ja kuulluiksi. Niistä jäi mukava muisto lapsille itselleen sekä päiväkotiin muiden nähtäväksi.

12 Tavoitteet todeksi ilon ja innostuksen kautta

Asetimme opinnäytetyöllemme neljä tavoitetta, joiden toteutumista pohdimme seuraavaksi. Kaiken kaikkiaan olemme erittäin tyytyväisiä opinnäytetyöprosessiimme. Suuri merkitys oli

tarinasäveltämistuokioilla, joiden onnistuminen kannusti meitä jatkamaan innokkaammin eteenpäin.

Tärkein tavoitteemme opinnäytetyössämme oli pohtia, miten tarinasäveltäminen soveltuu yhdeksi päiväkotit Impivaaran musiikkikasvatuksen menetelmäksi. Työntekijöiden perehdytystuokion perusteella löytyy Impivaarassa innokkuutta ja kokeilunhalua tarinasäveltämistä kohtaan. Työntekijät olivat vakuuttuneita menetelmän vahvuuksista: mitä kaikkea tarinasäveltäminen voi antaa lapselle itsetunnon kohotusta ja yksilöllisten kykyjen edistämistä ajatellen, lisäksi lapsi saa tarinasäveltämällä tuoda omaa persoonallisuuttaan esiin. Työntekijät näkivät tarinasäveltämisessä myös mahdollisuuden päästä lähemmäs arempiakin lapsia. Eräs perehdytystuokioon osallistuneista oli innoissaan siitä, että kerrankin päiväkodissa olisi sellaisia tuokioita, joita ei tarvitsisi suunnitella etukäteen. Näin säästettäisiin työntekijöiden aikaa.

Tarinasäveltämisen päiväkotiin soveltuvuutta tukevat myös omat havaintomme lapsilähtöisyyden toteutumisesta tarinasäveltämistuokioissamme. Vaikka aluksi olimme pohtineet, osaisimmeko oikeasti asettua vain kuuntelemaan lapsia, huomioida heidän mielipiteitään sekä arvostaa heidän yksilöllisiä tapoja toimia, totesimme sen sujuvan melkein luonnostaan. Toki välillä koimme haasteeksi, esimerkiksi ”hiljaiset hetket”. Mietimme, kuinka kauan lapsen voi antaa hiljaa miettiä, miten hän haluaa edetä ilman turhaa ohjeistusta. Onnistuimme mielestämme kuitenkin antamaan lapsille tarpeeksi omaa rauhaa, emmekä koe huonona sitä, että välillä kannustimme lapsia eteenpäin. Osasimme myös hyvin pysähtyä kuuntelemaan lapsia sekä heidän mielipiteitään: huomioimme jokaisen kommentin, esitimme tarpeen vaatiessa lisäkysymyksiä ja arvostimme lapsien asiantuntijuutta omiin teoksiinsa liittyen. Jos lapsi halusi muuttaa jotain teoksessaan, annoimme hänen tehdä niin. Tuokioissa oli mielestämme helppoa edetä lapsen ehdoilla. Olimme toisaalta etukäteen perehtyneet lapsilähtöisyyteen, jota kaikki päiväkodin työntekijät eivät välttämättä ole tehneet. Tämä saattaa hankaloittaa tarinasäveltämisen toteuttamista lapsilähtöisesti.

Kysyimme työntekijöiltä sopisiko tarinasäveltäminen osaksi Impivaaran musiikkikasvatusta. Tässä kohtaa työntekijät pohtivat tarinasäveltämisen mahdollisuuksia: se voi opettaa lasta äidinkielessä sekä soittamisessa. Impivaarassa jokainen ryhmä toteuttaa musiikkikasvatusta omalla tavallaan. Perehdytystuokioon osallistuvat työntekijät olivat yhtä mieltä siitä, että tarinasäveltäminen soveltuu hyvin päiväkoti Impivaaraan; lapsilähtöisiä menetelmiä aiemminkin käyttänyt Impivaaran henkilökunta ottaa varmasti tarinasäveltämisen haltuun. Työntekijöistä oli hyvä, että menetelmää voi hyödyntää niin isojen kuin pienempienkin lasten kanssa. Suurena etuna tarinasäveltämisessä nähtiin se, miten hyvin aikuinen voisi päiväkodissa sen avulla tukea lapsen itsetuntoa. Eräs työntekijöistä mainitsi, että lapsesta on varmasti hienoa nähdä tarinasäveltämistuokion aikana luomansa teos heti paperilla muistiinmerkittynä. Aikui-

sen kehujen kautta lapsi saa kohotusta itsetunnolleen: lapsi oikeasti osaa ja on hyvä siinä, mitä tekee.

Keskustelimme työntekijöiden kanssa tarinasäveltämisen neljästä periaatteesta, joiden täytyisi toteutua jokaisen tuokion aikana. Työntekijät eivät kokeneet periaatteita haastaviksi sen jälkeen, kun olimme avanneet niitä tarkemmin. Kerroimme, miten neljä periaatetta toteutuivat omassa projektissamme. Kolme ensimmäistä periaatetta toteutuu tuokioiden aikana, jos tarinasävellyttäjä on omaksunut menetelmän hyvin: aikuinen ei puutu tarinasävellyksen yksityiskohtiin vaan antaa lapsen päättää kaikesta, aikuinen ja lapsi ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja aikuinen kirjaa teoksen muistiin sitä mukaan, kun se syntyy.

Toinen tavoitteemme, tarinasäveltäminen jää elämään Impivaaraan, toteutuu, koska työntekijät aikovat jatkaa tarinasävellysten tekemistä lasten kanssa. Työntekijöiden perehdytystuokio toimi yhtenä etappina tämän tavoitteen toteutumisessa. Impivaarassa musiikki liittyy vahvasti erilaisiin juhliin, jatkossa työntekijät aikovatkin käyttää tarinasäveltämistä teemasäveltämisen muodossa näissä tilaisuuksissa. Perehdytystuokioon osallistuneet aikovat perehdyttää kaikki muut aiheesta kiinnostuneet työntekijät käyttämään menetelmää. Työntekijät kiittelivät tekemäämme kansiota, joka toimii heidän tulevien tuokioidensa sekä uusien tarinasävellyttäjien perehdyttämisen tukena.

Kolmas tavoitteemme oli kehittyä tarinasävellyttäjinä. Koemme, että tämän tavoitteen toteutumiseen vaikutti suuresti Hakomäen rooli työnhajaajana. Kävimme kaikki tuokiot läpi yhdessä Hakomäen kanssa ja saimme häneltä kannustavaa palautetta sekä kehitysideoita, joiden pohjalta muokkasimme toimintaamme. Hakomäki vakuutti meille, että toimimme oikein, mikä kannusti meitä jatkamaan ja kehittymiään. Lisäksi oli hyvä päästä pohtimaan kaikkia tuokioiden aikana esille nousseita ajatuksia menetelmän kehittäjän kanssa - harvalla on tähän mahdollisuutta. Hakomäeltä saamamme todistukset viimeistään osoittavat, että olemme nyt oikeasti tarinasävellyttäjiä.

Mielestämme on hyvä, että keksimme ottaa videoinnin arviointimme apuvälineeksi. Videolta näimme oman toimintamme ja pystyimme havaitsemaan pienetkin yksityiskohdat, jotka saattoivat vaikuttaa tarinasäveltämistuokioiden kulkuun. Kävimme aina heti tuokioiden jälkeen keskustelua sen sujumisesta, minkä myös nauhoitimme. Oli hyvä, että pystyimme palaamaan tuokioihin sekä jatkamaan pohdintaamme katsottuamme videon jälkikäteen. Kaikki tärkeät seikat tulivat näin ollen huomioituiksi.

Emmin ei ollut yhtään aiempaa kokemusta tarinasäveltämisestä. Vilman avustuksella sekä laajasti teoriaan perehdyttyään hän ymmärsi menetelmän peruseriaatteet. Käytännön kokemusta Emmi sai tarinasäveltämistuokioiden aikana. Lapsilähtöiset menetelmät ovat Emmille en-

tuudestaan tuttuja, mikä auttoi häntä omaksumaan tarinasäveltämisen nopeasti. Kokemusta Emmille kertyi itse vetämiensä tuokioiden lisäksi seuraamalla ja havainnoimalla Vilman vetämiä tuokioita. Emmi tykästyi todella paljon menetelmään ja aikoo tulevana lastentarhanopettajana käyttää menetelmää.

Vilmalla oli jo aiempaa kokemusta tarinasäveltämisestä. Hän kuitenkin huomasi nopeasti, että oli aiemmin ohjannut liikaa lapsia. Vilman tuli asennoitua menetelmään uudelleen ja pian hän ymmärsikin, että yhden sävelen kappale on hyväksyttävä ja hieno sellaisenaan. Vilma kokee kärsivällisyytensä kasvaneen, hän osasi olla hiljaa tuokioiden aikana ja antaa lapselle aikaa miettiä rauhassa teostaan. Vilman varmuus tarinasävellyttäjänä on lisääntynyt opinnäytetyöprosessin aikana. Hän tiesi jo aiemmin, että tulee tulevaisuudessa käyttämään menetelmää työssään, mutta nyt hän viimeistään tietää sen varmasti.

Neljäs tavoitteemme oli tuoda esille lasten mielipiteitä tarinasäveltämisestä. Tämän tavoitteen toteutumista tuomme esille kerronnallisissa toiminnankuvauksissamme. Annoimme lasten vapaasti kertoa jokaisen tuokion jälkeen päällimmäisiä ajatuksiaan. Lasten mietteet koskivat usein heidän tekemiään teoksia, joihin he olivat erittäin tyytyväisiä. Lasten mielestä jokainen tuokio oli kiva. Loppukonsertin jälkeen kysyimme tarkemmin lasten mielipiteitä tarinasäveltämisestä. Lapset toivoivat, että tarinasäveltämistä jatkettaisiin päiväkodissa, heidän mielestään sen avulla oppii lukemaan ja soittamaan ja lisäksi tarinasäveltäminen on kivaa. Otimme perehdytystuokiossa esille nämä lasten meille kertomat mielipiteet. Näin työntekijät saivat tietoonsa, mitä mieltä lapset ovat tarinasäveltämisestä - sitä kannattaa jatkaa.

Kaikki sujui opinnäytetyöprosessimme aikana niin kuin pitikin. Olemme tyytyväisiä, että kaikki tavoitteet toteutuvat. Toki, emme voi olla varmoja jatkavatko työntekijät tarinasäveltämistä, tämä selviää vasta myöhemmin. Olemme tyytyväisiä, että työntekijät aikovat kuitenkin kokeilla menetelmää ja ainakin he vaikuttivat innostuneilta. Hakomäki (21.9.2012) kertoi meille, että lapsi voi pyrkiä miellyttämään aikuista. Tämän vuoksi on vaikeaa arvioida lasten kommentteja: ovatko ne aitoja vai pyrkiikö lapsi miellyttämään meitä. Videoilta näkemämme lasten ilmeet ja eleet ovat aitoja, mikä vahvistaa heidän positiivisen suhtautumisensa tarinasäveltämiseen.

13 Pohdinta

Kun valitsimme opinnäytetyön aiheetta, vaikutti tarinasäveltäminen mielenkiintoiselta. Menetelmä on lapsilähtöinen ja siinä toimitaan yhdessä lasten kanssa. Nyt, kun olemme tehneet opinnäytetyön aiheesta, olemme sitä mieltä, että tarinasäveltäminen on paljon enemmän kuin mielenkiintoista. Vaikka menetelmä olisi täysin vieras, on se helppo omaksua melko no-

peasti sen selkeiden periaatteiden avulla. Hakomäki (7.9.2012) korostaa, että menetelmä ei kuitenkaan sovi kaikille: jotkut henkilöt eivät osaa omaksua lapsilähtöisyyttä, heille on juurtunut tietynlainen, aikuisjohtoinen, ohjaava työote. Meille lapsilähtöinen työote oli entuudestaan tuttu, sillä olemme työharjoittelujemme aikana omaksuneet idean siitä, että lasta tulee kunnioittaa yksilönä ja häntä pitää kuunnella aidosti ja kiinnostuneesti. Huomasimme tarinasäveltämistuokioidemme aikana, miten paljon menetelmä voi antaa lapselle, kun toimii aidosti lapsilähtöisesti. Lapsi saa luovasti tuoda persoonaansa esille hänelle tärkeän tarinan kautta aikuisen luomassa sallivassa ilmapiirissä.

Pohdimme seuraavaksi tarkemmin tarinasäveltämisen soveltuvuutta päiväkotiin. Tarinasäveltäminen voi tarjota paljon uutta musiikkikasvatukseen. Lapsi saa tutustua pianoon, kun päiväkodeissa yleensä vain aikuiset soittavat pianoa lasten laulaessa mukana. Hakomäen (21.9.2012) mukaan tarinasäveltämisen avulla lapsi oppii samat asiat kuin perinteisellä pianotunnilla, erona on vain se, että tarinasäveltämisessä käytetään perinteisen nuotinkirjoituksen sijaan kuvionuottimenetelmää. Meidän projektimme aikana huomasimme, että lapsi voi oppia hyvin nopeastikin soittamaan teoksensa ulkoa, lapsi on kiinnostunut pianosta ja kokeilee pedaaleja sekä eri koskettimia. Tarinasäveltämisen avulla lapsi oppii myös hahmottamaan paremmin omaa äidinkieltään: lapsi voi yhdessä aikuisen kanssa lukea tekemäänsä teostaan läpi ja harjoitella itselleen vaikeita asioita, kuten erilaisia puhevaikeuksia. Musiikkikasvatuksessa on tärkeää, että oppiminen on kokonaisvaltaista: kuulo-, näkö- sekä tuntoaistit tulevat huomioituiksi (Kuoppamäki 1998: 72). Tarinasäveltäessä lapsi kuulee välittömästi painamiensa koskettimien äänen, hän näkee samat kuvionuotit pianossa kuin omassa teoksessaan lisäksi lapsi saa rauhassa kokeilla, miltä piano tuntuu painaessaan koskettimia tai vaikka koputellesaan pianon kantta.

Lapsilähtöisesti toimiva kasvattaja voi omalla toiminnallaan luoda sellaisen ilmapiirin, jossa lapsi voi ottaa turvallisesti esille vaikeitakin asioita ja tunteita. Samalla lapsi oppii luottamaan aikuiseen enemmän. (Pusa 2001: 73.) Tuokioidemme aikana lapset kertoivat meille ajatuksistaan ja kiinnostuksen kohteistaan. Loimme turvallisen ja luotettavan ilmapiirin, mikä rohkaisi lapsia puhumaan meille avoimesti. Huomasimme, että kun lapset olivat omaksuneet tarinasäveltämisen paremmin ja olimme tulleet tutummaksi toisillemme, uskaltautuivat lapset puhumaan meille enemmän muustakin kuin sen kerran teoksesta. Lapset kertoivat meille viikonlopun tapahtumista, syntymäpäivästä, uusista kotiavaimista sekä isovanhemmistaan. Olimme aidosti läsnä tuokioissa: kuuntelimme lasta ja olimme kiinnostuneita lapsista sekä heille tärkeistä asioista. Lapsen kertoessa meille jostain asiasta, reagoimme siihen välittömästi esittämällä lisäkysymyksiä. Emme puhuneet lapsen päälle vaan annoimme heidän rauhassa puhua loppuun. Huomioimme myös kaikki lasten tuokioiden aikana esittämät kysymykset.

Esittelimme lapsille aina edelliskerroilla syntyneet teokset ja kehuimme kaikkia tasapuolisesti. Näin välitimme lapsille kuvan siitä, että kaikenlaiset teokset ovat sallittuja, niin lyhyet kuin pitkät, sanoilla tai ilman. Tuokioiden aikana syntyi yhdeksän erilaista teosta. Jokainen lapsi sävelsi omalla tyylillään. Oli mielenkiintoista saada sävellyttää kaikkia lapsia vuorotellen. Mielestämme lasten tapaan toimia ei vaikuttanut se, kumpi meistä toimi tarinasävellyttäjänä. Tämän voi todeta teosten samankaltaisuudesta. Mietimme, miten teokset kehittyisivät jos tarinasäveltämiskertoja olisi ollut enemmän: mitä tapahtuisi Kummitukselle, Ukolle ja Kissalle, jotka usein seikkailivat lasten teoksissa.

Aloittelevan tarinasävellyttäjän on hyvä nähdä lasten valmiita teoksia, joista näkee niiden erilaisuuden. Meitä auttoi huomattavasti se, että Hakomäki (21.9.2012) näytti meille erään lapsen tekemän yhden sävelen mittaisen teoksen. Ymmärsimme siitä, että tarinasäveltämisessä yksikin sävel on riittävä, jos lapsi näin päättää. Aloittelevan tarinasävellyttäjän voi ensimmäisillä kerroilla olla vaikeaa antaa lapsen päättää. Erityisesti lyhyiden teosten kohdalla tarinasävellyttäjän tulee kunnioittaa lapsen päätöstä siitä, että teos on nyt valmis. Meidän teki välillä mieli kannustaa lasta jatkamaan teostaan. Myös hiljaisten hetkien eli lapsen miettessä, teki meidän mieli ohjata lasta eteenpäin, mutta noudatimme tarinasäveltämisen perusperiaatetta siitä, ettemme ohjanneet lasta vaan hän sai rauhassa pohtia teostaan. Joidenkin lasten on vaikeaa aloittaa teostaan, tällöin tarinasävellyttäjän tulee antaa lapselle erilaisia vaihtoehtoja aloittamiseen. Me kysyimme lapselta: haluatko aloittaa sävelistä, tarinasta vai jotenkin muuten. On tärkeää, ettei lapsen vaihtoehtoja rajaa liikaa, mutta antaa kuitenkin muutaman idean, joihin lapsi voi halutessaan tarttua (Hakomäki 7.9.2012). Lapsen kaikkiin varhaislapsuuden opetustilanteisiin kannattaa liittää leikkiä, sillä se on lapselle luontainen tapa toimia (Ruokonen 2011: 123). Tarinasävellyksestä voi tulla vaikkapa laululeikki. Pääasia, että lapsi nauttii tarinasävellyksensä tekemisestä ja on tyytyväinen lopputulokseen.

Tarinasäveltämisessä haasteena voi olla muistiin- sekä puhtaaksikirjoittaminen. Tuokion aikana teosta ylöskirjoittaessa tarinasävellyttäjän tulee olla nopea ja tarkka. Menetelmään tottumattoman voi aluksi olla haastavaa pysyä lasten innostuneessa tahdissa mukana. On tärkeää, että tarinasävellyttäjä lukee teosta lapselle riittävästi ääneen, että lapsi voi halutessaan muokata teostaan mieluisammaksi. Puhtaaksikirjoittamisessa haastavaa on se, että siinä tulee osata käyttää tietokonetta ja erityisesti Word-kirjoitusohjelmaa. Nuoremman ikäpolven työntekijöille tämä tuskin on haaste, sillä tietokone on ollut heidän elämässään jo lapsuudesta lähtien. Sen sijaan vanhemmat työntekijät voivat olla tottumattomampia tietokoneisiin ja voivat kokea puhtaaksikirjoittamisen haasteena. Eräs perehdytystuokioomme osallistunut työntekijä mainitsikin pelon siitä, osaako puhtaaksikirjoittaa tarinasävellykset tietokoneella. Hakomäki rohkaisi työntekijää kertomalla, että teokset voi puhtaaksikirjoittaa myös käsin, jos se tuntuu luontevammalta. Tekemässämme perehdytyskansiossa on selkeät ohjeet puhtaaksikirjoittamisesta. Näytimme perehdytystuokioon osallistuneille konkreettisesti tietokoneen

avulla, mistä kuvionuotit löytyvät ja kuinka niitä käytetään. Emmi ei ollut ennen opinnäyte-työtämme puhtaaksikirjoittanut yhtään tarinasävellystä, mutta Vilman näytettyä kerran, miten se toimii, omaksui Emmi sen välittömästi.

Emme huomanneet eroa aamu-, päivä- tai iltapäivätuokioiden välillä. Lasten ollessa kiinnostuneita tarinasäveltämisestä, ei kellonajalla ollut huomattavaa vaikutusta. Päiväkodin arjen kannalta tarinasäveltämisuokiot kannattaa sijoittaa sellaisiin hetkiin, kun ryhmästä voi joustavasti poistua yksi aikuinen. Tällaisia hetkiä on esimerkiksi lasten ulkoiluhetket ja lepohten jälkeinen vapaa-aika. Aikuisen irrottautuminen ryhmästä voi olla vaikeaa, se vaatii muiden työntekijöiden hyväksynnän. Yksi aikuinen voi kuitenkin irrottautua ryhmästä useamman kuin yhden lapsen kanssa tarinasäveltämisuokioon ja tehdä ryhmäsävellyksiä. Kellonajasta riippumatta tärkeää on selvittää lapsen halukkuus osallistua tarinasäveltämisuokioon. Lasta ei saa missään tilanteessa pakottaa osallistumaan, vaikka aika olisi juuri itselleen sopiva. Sama periaate pätee myös siihen, jos lapsi haluaa lopettaa tuokion kesken. Tällöinkin aikuisen tulee kunnioittaa lapsen päätöstä ja sopia lapsen kanssa, että teosta voi jatkaa myöhemmin. Meidän tuokioissamme kaikki lapset halusivat tehdä teoksensa aina valmiiksi. Pitkienkin teosten kohdalla lapsi halusi tehdä juuri sillä hetkellä teoksen valmiiksi. Tämä kuitenkin sai meidät pohtimaan tuokioiden ajan rajaamista. Sopiva tarinasäveltämisuokion mitta on 5-30 minuuttia. Meillä ei ollut tuokioiden aikana mihinkään kiire, joten emme lähteneet rajaamaan aikaa. Normaalisti päiväkodin työntekijän on hankalaa irrottautua pitkäksi aikaa, jolloin kannattaakin etukäteen sopia lapsen kanssa jokin tietty tuokion kesto aika.

Haluamme tuoda esille tarinasäveltämisen hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Hakomäki kirjoittaa teoksessaan (2007: 21), miten hän huomasi ujojen lasten rohkaistuvan ja vilkkaiden lasten rauhoittuvan tarinasävellystuokioiden myötä. Huomasimme tämän myös omissa tuokioissamme. Vilkas Kalle jaksoi keskittyä tarinasäveltämiseen koko tuokion ajan ja hiljaa puhuva Maija alkoi puhua kuuluvammalla äänellä varmemmin ja enemmän. Tarinasäveltäminen soveltuukin kaikenlaisille lapsille: ei haittaa jos lapsella on lukihäiriö tai muu oppimishäiriö. Päiväkodin työntekijälle tarjoutuu tarinasäveltämisuokioissa oiva mahdollisuus päästä lähemmäksi yksilöinä erilaisia lapsia. Se, että lapsi pääsee meluisasta päiväkotiryhmästä hetkeksi rauhalliseen ja turvalliseen ympäristöön tarinasäveltämään aikuisen kanssa, lisää lapsen hyvinvointia: lapsi saa aikuisen jakamattoman huomion ja mahdollisuuden kehittää itseään luovasti toimien.

Mietimme, miten tarinasäveltämisen kaltaiset menetelmät toimisivat ennaltaehkäisyinä lasten levottomuudessa, josta on lähiaikoina uutisoitu useampaan otteeseen. Ongelmat saattavat ilmetä jo päiväkodissa, jolloin olisikin tärkeää tunnistaa lapsilähtöisten menetelmien ennaltaehkäisevyyden hyöty. Jos ongelmien annetaan kasautua, on niitä myöhemmin vaikea selvittää. Ala-asteilla on häiriöoppilaita, jotka esimerkiksi käyttäytyvät uhkaavasti ja väkivaltaisesti (Helsingin Sanomat: Opettajat kertovat häiriöoppilaista: Pulpetit lentävät, saksia vahditaan).

Mietimme, että tarinasäveltämällä voitaisiin auttaa päiväkodin vilkkaita tai levottomasti käyttäytyviä lapsia rauhoittumaan ja ottamaan esille tunteita, jotka vaikuttavat levottoman käyttäytymisen taustalla. Olisi hienoa jos tarinasäveltämisen pitkäaikaisia vaikutuksia tutkittaisiin enemmän ja sen hyödyt voitaisiin näin ollen paremmin tuoda esille ja kasvattajien tietoisuuteen.

Olemme tyytyväisiä, että saimme toteuttaa opinnäytetyömme päiväkotimpivaarassa. Meidät otettiin heti ensimmäisestä yhteydenotosta lähtien todella hyvin vastaan, minkä vuoksi oli mukavaa saapua jokaiseen tuokioon. Nallet -ryhmän työntekijät olivat kiinnostuneita projektimme kulusta, ja olimmekin jatkuvasti heihin yhteydessä. Tarinasäveltämistuokioiden aikataulut oli helppo sopia päiväkotimpivaaran kanssa. Oli tärkeää, että Nallet -ryhmän lisäksi aikataulut sopivat myös muille ryhmille, sillä käytimme tuokioidemme aikana talon yhteistä jumppasalia. Yhteistyömme oli muutenkin joustavaa ja mutkatonta päiväkotimpivaaran kanssa. Työntekijöiltä saamamme kannustus koko opinnäytetyömme ajan tuntui meistä todella hyvältä. Asiantuntijuuttamme ei missään vaiheessa kyseenalaistettu, saimme toimia itsenäisesti ja meihin luotettiin aidosti.

Työntekijät välittivät kuulumisia projektin osalta tarinasäveltämistuokioihin osallistuvien lasten vanhemmille. Näimme kahden lapsen vanhemmat muutaman kerran ja kerroimme tuolloin heille, mitä lapset ovat tarinasäveltämistuokioiden aikana saaneet tehtyä. Oli mukavaa, että vanhemmat halusivat tulla kuuntelemaan loppukonserttia, mikä merkitsi lapsille varmasti paljon. Vanhemmat olivat erittäin iloisia, että heidän lapsensa saivat osallistua tuokioihimme.

Hienoa koko opinnäytetyöprosessimme aikana oli se, miten paljon saimme tukea toisiltamme. Ennen opinnäytetyötä emme tunteneet toisiamme juuri yhtään ja opinnäytetyömme olikin ensimmäinen yhteinen koulutyömme. Tämän takia jännitimme ennakkoon, miten yhteistyö lähtee sujumaan. Sovimme tiettyjä aikatauluja työllemme, joista pidimme molemmat kiinni. Tiedostimme koko ajan, että tämä projekti on yhteinen emmekä halunneet jättää toista puolaan. Innostus tarinasäveltämisestä kohtaan selvästi lähensi välejämme, viimeistään tuokioiden aikana. Annoimme koko projektimme aikana rehellistä palautetta toisillemme. Aina toisillemme antama palaute ei ollut positiivista, välillä oli pakko antaa kritiikkiä varsinkin teoriaosuuteen liittyvissä seikoissa. Oli mukavaa tietää, että toiselta saa koko ajan tarvittaessa apua. Olimme jatkuvassa yhteydessä toisiimme puhelimitse, sähköpostitse sekä sosiaalisen median kautta. Yhteistyömme oli mutkatonta ja saimme sovittua työnjaon tasapuoliseksi.

Mielestämme tarinasäveltäminen on erittäin toimiva menetelmä, erityisesti päiväkotiin. Saimme opinnäytetyömme tarinasäveltämistuokioiden aikana huomata, miten mukavaa tarinasäveltäminen voi olla niin lapselle kuin aikuisellekin. Lapset viihtyivät tuokioissa ja heidän ilonsa tarttui meihin. Oli ihanaa kuunnella lasten erilaisia tarinoita ja oikeasti asennoitua

kuuntelijaksi. Koemme, että pääsimme aidosti lähemmäksi tuokioihin osallistuneiden lasten maailmaa. Uskomme, että osaamme jatkossakin nyt paremmin herkistyä kuuntelemaan lasta - se ei ole mikään itsestäänselvyys. Toivomme muistuvamme, mitä olemme nyt oppineet - päiväkodin hektisessä arjessa sen voi helposti unohtaa.

Tämä oli pitkä prosessi, muttei liian raskas. Opimme paljon tarinasäveltämisen lisäksi myös tämänkaltaisen ison projektin tekemisestä ja loppuun viemisestä. Emme voi liikaa korostaa, miten suuri merkitys oli sillä, että teimme heti alussa hyvän suunnitelman. Halusimme, että tarinasäveltämistuokiot onnistuvat parhaalla mahdollisella tavalla vähäisestä kokemuksestamme huolimatta. Halusimme olla myös yhteistyökumppanimme, päiväkoti Impivaaran, luottamuksen arvoisia. Opinnäytetyön aikana opimme erilaisia asioita: tutkimusluvan hankkiminen, lähdeviitteiden oikeanlainen merkitseminen, tiedonhankinnan eri väylien hyväksikäyttäminen, toisen työn opponointi sekä muutenkin koko tällaisen ison projektin hallinta.

Olemme erittäin tyytyväisiä opinnäytetyöhömmme. Ilman apua työmme ei kuitenkaan luultavasti olisi onnistunut yhtä hyvin. Saimme paljon kannustusta ja apua ohjaavalta opettajaltamme. Tarinasäveltämisen, Hanna Hakomäen, rooli työssämme oli merkittävä. Olemme erittäin kiitollisia siitä, että hän omalla ajallaan halusi osallistua projektiimme. Hakomäki opetti meille paljon sellaista, mitä tarinasäveltämisestä ei vielä kirjoista tai muista lähteistä lukea. Tämän vuoksi olemme myös usein tekstissämme viitanneet Hakomäen ja meidän välisiimme tapaamisiin. Tietenkin olemme kiitollisia myös tarinasäveltämistuokioihin osallistuneille lapsille: Kallelle, Maijalle ja Liisalle. He uskalsivat lähteä mukaan ennakkoluulottomasti ja lapsen innokkuudella. Toivomme, että tulevaisuudessa moni muukin lapsi saisi kokea tarinasäveltämisen riemun.

Lähteet

- Talentia ry. Arki, elämä, arvot, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. 2005. Helsinki.
- Einon, D., 2003. Luova lapsi. Kannusta lasta käyttämään luontaisia lahjojaan ja löytämään luovuuden monet muodot. Karisto Oy Hämeenlinna. Englanninkielinen alkuteos, Creative Child.
- Hakomäki, H., 7.9.2012 tapaaminen
- Hakomäki, H., 21.9.2012 tapaaminen
- Hakomäki, H., 5.10.2012 tapaaminen
- Hakomäki, H., 2007. Tarinasäveltämisen taito. Juva: PS- kustannus
- Hakomäki, H., 2005. Tarinasäveltäminen - uusi musiikkiterapian malli ja käytännöt. Jyväskylän yliopisto. Pro Gradu-tutkielma. Viitattu 28.8.2012 http://thesis.jyu.fi/05/URN_NBN_fi_jyu-2005442.pdf
- Hakomäki, H., Karlsson, L., (toim.) 2006. Tarinasäveltäminen - tarinoita sävelin. Stakesin työpöytäpaperi 9/2006. Lapset kertovat... Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus: Helsinki. Viitattu 23.8.2012. www.stakes.fi/verkojulkaisut/tyopaperit/tp9-2006.pdf
- Heikka, J., Hujala, E., Turja, L., Fonsén, E. 2011. Lapsikohtainen havainnointi ja arviointi varhaispedagogiikassa. Teoksessa Hujala, E., Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: Bookwell Oy.
- Helsingin Sanomat. Julkaistu 14.10.2012. Kotimaa: Opettajat kertovat häiriöoppilaista: Pulpetit lentävät, saksia vahditaan. Viitattu 30.10.2012. http://m.hs.fi/infomo?site=hstxt&view=news_kotimaa_child&feed:a=hs.fi&feed:c=news&feed:i=1305606708304
- Hermanson, E., 2008. Lapsilähtöinen kasvatustieteellinen tutkimus ja curling-vanhemmuus. Lapsiperheen oma kirja. Viitattu 27.9.2012 http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=lok00034
- Hongisto-Åberg, M., Lindeberg-Piiroinen, A., Mäkinen, L. 1998. Musiikki varhaiskasvatuksessa - Hip hoi, musisoi!. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Hujala, E., Turja, L. (toim.) 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: Bookwell.
- Impivaara, päiväkodin työntekijöiden tapaaminen 7.9.2012
- Jantunen, T., Lautela, R. (toim.). 2011. Lapsilähtöinen esiopetus. Latvia: Livonia Print.
- Kaikkonen, M., 1998. Sallivuuden äärellä. Teoksessa Ranta-Meyer, T., Lahjakkuus lentoon. Helsinki: Hakapaino.
- Kaikkonen, M., Uusitalo, K., 2005. Soita mitä näet. Kuvionuotit opetuksessa ja terapiassa. Kehitysvammaliitto. Oppimateriaalikeskus Opik. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kalliala, M., 2009. Kato mua! - Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa?. Helsinki: Yliopistopaino.
- Kalliala, M., Ruokonen, I., 2009. Kulttuurisen linssin läpi. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S., Välimäki, A. (toim.). Taidekasvatustieteellinen tutkimus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Karling, M., Ojanen, T., Sivén, T., Vihunen, R., Vilén, M. 2009. Lapsen aika. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Karlsson, L., 2003. Sadutus, Avain osallistavaan toimintakulttuuriin, PS-kustannus Opetus 2000, Keuruu, Otavan kirjapaino oy

Karlsson, L. 2006. Lapsitiedosta lasten omaan tietoon ja kulttuuriin. Teoksessa: Karlsson, L. (toim.). Stakes työpapereita 9/2006. Lapset kertovat... Helsinki: Stakesin monistamo.

Kirmanen, T. 1999. Haastattelu lapsen ja aikuisen kohtaamisena - Kokemuksia lasten pelkojen tutkimisesta. Teoksessa Ruoppila, I., Hujala, E., Karila, K., Kinos, J., Niiranen, P., Ojala, M. Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kuoppamäki, A., 1989. Elämyksellisesti oppimisen maailmassa. Teoksessa: Ranta-Meyer, T., Kaikkonen, M., Lahjakkuus lentoon. Helsinki: Hakapaino.

Kuvionuotit 2. Kaikkonen, M., Uusitalo, K., Kehitysvammaliitto ry. 2002. Oppimateriaalikeskus Opik.

Lapset kertovat ja toimivat. viitattu 18.5.2012.
<http://www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat/index.html>

Mattila, K-P., 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Juva: Bookwell Oy.

Meristö, T., Molarius, R., Leppimäki, S., Laitinen, J., Tuohimaa, H., Laadukas SWOT, Työkalu PK-yrityksen innovaatiovetoisen tulevaisuuden menestyksen turvaamiseksi, Turku 2007, Innoriks, viitattu 19.10.2012. http://virtual.vtt.fi/virtual/proj3/innorisk/LAADUKAS_SWOT.pdf

Opetushallitus, SWOT-analyysi. Viitattu 24.9.2012.
http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/laadunhallinnan_tuki/wbl-toi/menetelmia_ja_tyovalineita/swot-analyysi

Opinnäytetyö hankkeet, syyskuu 2012. Laurean Optima-työtila. Luovien toimien Luotain -hanke.

Pusa, T., 2009. Taide kestää elämän - taiteen terapeuttisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S., A-L., Välimäki, A. (toim.). Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Yliopistopaino.

Päiväkoti Impivaaran varhaiskasvatussuunnitelma. Helsingin kaupunki - Sosiaalivirasto. Viitattu 9.9.2012.
<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/f3b660004a175de09c6afc3d8d1d4668/Pk+Impivaara+va+su100412.pdf?MOD=AJPERES&lmod=-801838022>

Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus, Socca. Viitattu 13.5.2012.
http://www.socca.fi/kehittaminen/varhaiskasvatus_vkk-metro

Rantanen, T., 2010. Musiikki varhaiskasvatuksen tukena. Teoksessa Koskinen, T., (toim), Mustonen, P., (toim.), Sariola, R., (toim.) Taidekasvatuksen Helsinki. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsingin kaupungin kulttuurikeskus. Viitattu 17.5.2012
http://www.hel2.fi/Tietokeskus/julkaisut/pdf/11_01_05_erityisjulkaisu_Koskinen.pdf

Resonaari, kuvionuottimenetelmä. Viitattu 18.5.2012. <http://www.resonaari.fi/?sid=2>

Resonaari, kuvionuottien historia. Viitattu 18.5.2012. <http://www.resonaari.fi/?sid=68>

Rintakorpi, K. 2009. Dokumentointi toiminnan kehittämisen välineenä. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S., Välimäki, A. (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa.

- Roberts, H. 2008. Listening to Children: and Hearing Them. Teoksessa Christensen, P. (toim.), James, A. Research with Children - Perspectives and Practices. New York: Routledge.
- Ruokonen, I., 2001. Äänimaisemia ja ilmaisun iloa musiikin kielellä. Teoksessa Karppinen, S., Puurula, A., Taiteen ja leikin lumous - 4-8-vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatus. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Ruokonen, I., 2011. Lapsen musiikillinen maailma. Teoksessa Hujala, E., Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: Bookwell.
- Ruokonen, I., 2009. Musiikillista oppimisympäristöä luomaan. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S., A-L, Välimäki (toim.). Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Yliopistopaino.
- Ruoppila, I. 1999. Lasten tutkimuksen eettisiä kysymyksiä. Teoksessa Ruoppila, I., Hujala, E., Karila, K., Kinos, J., Niiranen, P., Ojala, M. Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Sadutus. Sosiaaliportti. Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 24.9.2012. <http://www.sosiaaliportti.fi/Page/71fd2a3a-e90c-4cbf-8f29-9509b43a15de.aspx>
- Scott, J. 2008. Children as Respondents. The Challenge for Quantitative Methods. Teoksessa Christensen, P. (toim.), James, A. Research with Children - Perspectives and Practices. New York: Routledge.
- Stakes. Oppaita 56. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Särkämö, T., Huutilainen, M. 2012. Musiikkia aivoille läpi elämän. Teoksessa: Suomen Lääkäri-lehti 7/2012. vsk 67.
- Turja, L., 2011. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E., Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: Bookwell.
- Unicef, Lapsen oikeuksien sopimus. viitattu 19.5.2012. http://www.unicef.fi/LOS_lyhyt
- Uusikylä, K., 2001. Lapsen luovuus elää vapaudessa. Teoksessa Karppinen, S., Puurula, A., Ruokonen I., Taiteen ja leikin lumous. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Uusitalo, K., Teoksessa Kaikkonen, M., Uusitalo, K., 2005. Soita mitä näet. Kuvionuotit opetuksessa ja terapiassa. Kehitysvammaliitto. Oppimateriaalikeskus Opike. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Valtonen, A. 2011. Ryhmäkeskustelut laadullisena tutkimusmetodina. Teoksessa Puusa, A., Juuti, P. (toim.) Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Vantaa: Hansaprint.

Taulukot

Taulukko 1. SWOT-analyysin tulokset	57
---	----

Liitteet

Liite 1. Lupalomake	73
Liite 2. Tavoitetaulukko	74
Liite 3. Tarinasäveltämistuokioiden muistilista	75
Liite 4. Tarinasäveltämiskansioiden materiaali	76
Liite 5. Valmiit tarinasävellykset.....	79

Liite 1. Lupalomake

Hei!

Olemme kaksi Tikkurilan Laurea-ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijaa ja teemme opinnäytetyömme päiväkotii Impivaarassa lapsenne esikouluryhmässä. Aiheenamme on tarinasäveltäminen. Tarinasäveltäminen on Hanna Hakomäen kehittämä menetelmä, jonka avulla lapsi saa luovasti tuottaa omanlaisensa sävellyksen. Ideana on, että lapsi saa itse luoda sanat ja sävelet teokseensa, jonka hän myöhemmin esittää ystävilleen tai vanhemmilleen konsertissa. Aikaisempaa kokemusta soittamisesta ei tarvita, sillä käytämme tarinasäveltämisessä kuvionuotteja. Kuvionuotit ovat erilaisia lapselle tuttuja kuvioita, esimerkiksi punainen ympyrä tai vihreä neliö. Merkit löytyvät pianon koskettimista, mikä mahdollistaa lapsen soittamisen. Tarinasäveltäminen on lapsista hauskaa ja samalla se voi auttaa heitä ottamaan esille erilaisia tunteita.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tutkia, miten tarinasäveltäminen soveltuu osaksi Impivaaran musiikkikasvatusta. Arvioinnin vuoksi aiomme käyttää tarinasävellystuokioissa videointia. Tämä mahdollistaa oman toimintamme sekä tilanteen arvioinnin. Tarkoituksenamme on myös perehdyttää Impivaaran henkilökuntaa käyttämään tarinasäveltämistä. Tässäkin videointi on tarpeen.

Pyydämme lupaa lapsen osallistumiseen tarinasävellystuokioon sekä tuokioiden videoimiseen. Emme tule käyttämään lapsenne nimeä missään tilanteessa, ilman erillistä lupaa. Videointi on vain omaan arviointikäyttöömme sekä henkilökunnan perehdyttämistä varten. Lisäksi pyydämme lupaa käyttää lapsen tekemää tarinasävellystä opinnäytetyömme liitteenä.

Lapseni saa osallistua tarinasävellystuokioon: Kyllä _____
(yhteensä kolme kertaa, viikot 37-40) Ei _____

Lapsen nimi: _____

Huoltajan nimi: _____

Huoltajan allekirjoitus: _____

Terveisin Emmi Sinkko ja Vilma Nummi

Vastaamme mielellämme kysymyksiin, puh. 050xxxxxxx, emmi.sinkko@laurea.fi

Lisätietoa myös: www.tarinasaveltaminen.fi

Liite 2. Tavoitetaulukko

Tavoitteet	Keinot tavoitteiden toteuttamiseen
Miten tarinasäveltäminen soveltuu yhdeksi päiväkotit Impivaaran musiikkikasvatuksen menetelmäksi?	<ul style="list-style-type: none"> - tarkastelemalla sen toimivuutta päiväkodissa - Tarinasäveltämisen neljän periaatteen toteutuminen tuokioissa - loppuarvioinnissa ”asetumme työntekijän rooliin”, tarkastelemalla mahdollisia hyötyjä ja haittoja
Haluamme, että tarinasäveltäminen jää menetelmänä elämään päiväkotit Impivaaraan.	<ul style="list-style-type: none"> - perehdyttämistuokion järjestäminen yhdessä Hakomäen kanssa -> SWOT-analyysi + miten työntekijät kokevat menetelmän
Kehittyminen tarinasävellyttäjinä.	<ul style="list-style-type: none"> - Tuokiot: Käymme tapahtumat läpi suullisesti keskittyen onnistumisiin ja mahdollisiin kehittämisen kohteisiin -> arviointikysymykset - Videolta tarkastelemme omaa käyttäytymistämme ohjaajana sekä tarinasäveltämistuokion vaihteita. - Hakomäen konsultaatio
Tuoda esille lasten mielipiteitä tarinasäveltämisestä	<ul style="list-style-type: none"> - Lasten valmiit tarinasävellykset -> puhtaaksikirjoitus + kansiot - Lasten haastattelu -> arviointikysymys - Lasten toiminnan tarkastelu -> arviointikysymykset (video)

Liite 3. Tarinasäveltämistuokioiden muistilista

(TÄSSÄ PROJEKTISSA tämä on meidän itsellemme luoma muistilista - jokaisella tarinasävellyttäjällä on omanlaisensa!)

TARINASÄVELTÄMISTUOKIOT

Tuokiot:

- kerromme tarinasäveltämisestä sekä siitä, mitä aiomme tehdä
- annamme lapsen tutustua pianoon
- tiedustelemme lapselta, miten tämä haluaa aloittaa: tarina vai sävelet ensin vai jostain ihan muuta
- lapsen halutessa, käymme läpi viime kerran tarinasävellyksen
- tarvittaessa lapsen tukeminen

Tuokioitten jälkeen:

Kysytään tarinasävellyttäjältä

- Mitkä ovat päällimmäiset ajatukset ja tunteet?
- Mitä hyvää tuokiossa oli?
- Mitä kehitettävää löytyy seuraavaa tuokiota varten?

+ keskustelua tuokiosta

Kysytään lapselta

- ”Mitä mieltä olet tästä kaikesta?”

+ jos ei itse mainitse -> ”Mitä mieltä olet tarinasävellyksestäsi?”

Videolta:

Havainnoimme videolta heti tuokion jälkeen lapsen ilmeitä ja eleitä, erityisesti huomioimme lapsen puheenvuorot: kommentit, mielipiteet ja kysymykset.

- Miten lapsi lähti mukaan toimintaan?
- Ilmaantuiko tuokion aikana jotain keskittymistä häiritseviä seikkoja?
- Millainen oli vuorovaikutus lapsen ja tarinasävellyttäjän välillä?

+ Miten tarinasäveltämisen neljä periaatetta toteutuivat? (huom. tuokioissa konsertti= lapsi esittää teoksensa tarinasävellyttäjälle ja havainnoitsijalle)

+ Videolta tarkastelemme omaa käyttäytymistämme ohjaajana sekä tarinasäveltämistuokion vaiheita, erityisesti alkua ja loppua.

+ Ajankohta: lapsen vireystila.

Liite 4. Tarinasäveltämiskansioiden materiaali

Hei!

Kiitos, kun Liisa sai osallistua tarinasäveltämistuokiohin.
(Jokaiselle lapselle oma ensimmäinen sivu)

Tästä kansioista löytyy Liisan tarinasävellykset:

- Taika ja Nuotti on minun lempinaapureita
- Se on minun lempikissa
- Minun perhe on ihana

Sekä lyhyt teoriakatsaus:

- Tarinasäveltämisestä
- Kuvionuoteista

Terveisin Emmi ja Vilma

Tarinasäveltäminen

Hanna Hakomäki on kehittänyt tarinasäveltämisen. Tarinasäveltämisessä on neljä periaatetta:

- Tarinasäveltäminen on vapaata musiikki-ilmaisua.
- Tarinasäveltäminen on vastavuoroista vuorovaikutusta.
- Tarinasäveltämisessä syntyy muistiin merkitty teos.
- Tarinasävellykset esitetään konsertissa tekijälle tärkeille ja toiminnan kannalta merkityksellisille henkilöille.

Tarinasäveltäminen on menetelmä, jonka avulla lapsi saa luoda oman musiikillisen teoksen. Lapsi saa itse päättää, mitä teokseen tulee: hän saa keksiä kappaleelle nimen, sanat ja sävelet. Kappaleen tekijänoikeudet ovat lapsen nimissä. Aikuinen kuuntelee mitä lapsi kertoo ja soittaa. Aikuinen myös kirjoittaa teoksen paperille siinä muodossa kuin lapsi haluaa.

Ennen tarinasäveltämistä ei tarvitse osata soittaa pianoa tai lukea nuotteja, riittää että osaa painaa pianon kosketinta, niin osaa tehdä sen myös uudelleen. Jo kolmevuotiaat lapset osaavat tarinasäveltää. Lasten mielestä menetelmä on hauska ja he tykkäävät soittaa omia ja toisten tekemiä sävellyksiä.

Lisää tietoa: www.tarinasaveltaminen.fi

Kuvionuotit

Kaarlo Uusitalo on kehittänyt oman työnsä apuvälineeksi kuvionuotit. Hän kuitenkin huomasi, että ne sopivat kaikille jotka tahtovat musisoida.

Menetelmä on yksinkertainen: soita mitä näet! Pianoon liimataan kuvionuottitarrat, joten soittaja näkee nuoteissa ja pianossa saman kuvion. Kuvionuotit ovat tuttuja muotoja ja värejä, niiden avulla on hauskaa soittaa. Kuvionuottien avulla on helppo oppia soittamaan pianoa. Myynnissä on kolme kuvionuottikirjaa, joiden takasivuilla on kuvionuottitarroja.

Tässä esimerkkejä kuvionuoteista, väri kertoo sävelen ja muoto oktaavialan.

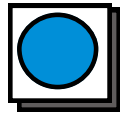
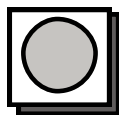
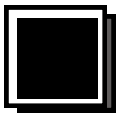
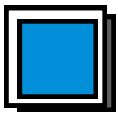
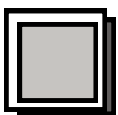
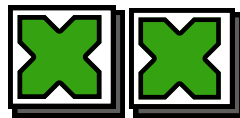
Kuvionuotteja käytetään tarinasäveltämisen työkaluna. Näin lapsi voi kesken tuokion halutessaan soittaa teostaan läpi, lapsi voi myös korjata teostaan.

Lisää tietoa: <http://www.resonaari.fi/>

Liite 5. Valmiit tarinasävellykset

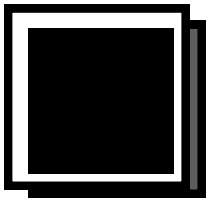
KUMMITUS

Tosi möreitä ääniä alkuun

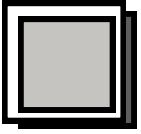
Säveltänyt ja sanoittanut: Kalle 6v
Tarinasävellyttänyt: Vilma
12.9.2012

KUMMITUKSESTA JOKA KÄVELI LAMPPUJEN VALOSSA KADULLA

Säveltänyt ja sanoittanut: Kalle 6v
Tarinasävellytti: Vilma
1.10.2012

TARINA

Olipa kerran avain joka lähti kävelemään.

Se tapasi vetoketjun joka sanoi: onpa sinulla monta päätä.

Sitten avain ja vetoketju lähtivät kävelemään.

Sitten he tapasivat kummituksen joka sanoi: mihin olette matkalla.

Joen yli toiselle puolelle.

Sitten kummitus, avain ja vetoketju lähtivät kävelemään sillan yli.

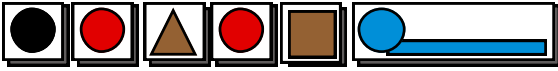
Loppuun soitetaan kahta pianon matalinta kosketinta (möreitä ääniä).

Säveltänyt ja sanoittanut: Kalle 6v

Tarinasävellytti: Emmi

12.10.2012

TAIKA JA NUOTTI ON MINUN LEMPINAAPUREITA

Taika ja Nuotti on puristanu mua sormesta

Taika ja Nuotti on kivoja

Taika ja Nuotti on kivoja

Taika ja Nuotti on kivoja

Minä olen käynyt hoitamassa Taikaa ja Nuottia naapureilla

Taika ja Nuotti on kivoja

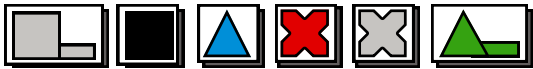
Taika ja Nuotti on kivoja

Säveltänyt ja sanoittanut: Liisa 5v
Tarinasävellytti: Emmi
12.9.2012

SE ON MINUN LEMPIKISSA

Minä annoin sille nimeksi Siiri

ja se on minun lempikissa.

Se on nuolaissut minua kaksi kertaa kädestä.

Minä olen sitä silittänyt kaverin kanssa.

Se oli kivaa kun se kissa tuli mun

luokse ja se tykkäsi siitä kun sitä

sanottiin kisukisu.

Säveltänyt ja sanoittanut: Liisa 5v
Tarinasävellytti: Vilma
19.9.2012

MINUN PERHE ON IHANA

Olipa kerran mummo,

Jonka nimi oli Riitta

Se siivosi mökkiä joka päivä.

Se tanssi välillä papan kanssa

Ja sen papan nimi oli Timppa

Ja niillä oli sen nimiset lapset kuin Anni ja Louna

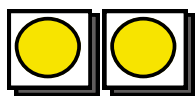
Ja Annin ja Lounan äitin ja isin nimi oli Riku ja Päivi. Teppo ja Ritva

Säveltänyt ja sanoittanut: Liisa 6v
Tarinäsävellytti: Emmi
1.10.2012

UKKO KÄVELI METSÄSSÄ

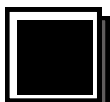
Ukko

käveli

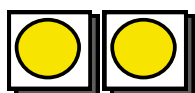
metsässä

Rallalallalei

Ukko

käveli

metsässä

Rallalallalei

hu ha vaaa

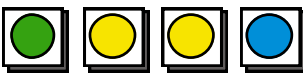
UKKO MENEE KOTIIN

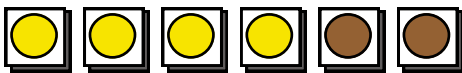
Ukko menee kotiin

Ralla lalla lei

Äidin tapaa kotona

Sehän onpi kivaa

(Sanat laulaen)

Säveltänyt ja sanoittanut: Maija 6v
Tarinasävellytti: Emmi
13.9.2012

KISSA KÄVELI METSÄSSÄ

Kissa kävelee metsässä

Eksyi kissa

Ja kissa mietti, että miten pääsee pois

Rallalallalei

Katsoo tassun jälkiä, mitä on tehnyt

Rallalallalei

Säveltänyt ja sanoittanut: Maija 6v
Tarinäsävellytti: Vilma
27.9.2012